

Verkkokoulutuksen toteuttaminen Laurea- ammattikorkeakoulun rahoituksen opintojaksolla

Puhakainen, Janne

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Verkkokoulutuksen toteuttaminen Laurea- ammattikorkeakoulun rahoituksen opintojaksolla

Janne Puhakainen
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2011

Janne Puhakainen

Verkkokoulutuksen toteuttaminen Laurea-ammattikorkeakoulun rahoituksen opintojaksolla

Vuosi 2011

Sivumäärä 84

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää verkkokoulutuksen toteuttamisen perusteita Laurea-ammattikorkeakoulun rahoituksen opintojaksolla. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, mitä opintojakson opetus- ja oppimisprosessiin sisältyviä alueita kehittämällä voidaan tukea opintojakson sisällön toteuttamista verkkokoulutuksena.

Verkkokoulutuksella tarkoitetaan opinnäytetyön yhteydessä täysin verkon välityksellä tapahtuvaa koulutusta. Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen liittyvien rajoitteiden vuoksi perinteisen lähiopettamisen toteuttaminen verkon välityksellä ei ole tarkoituksenmukaista. Tämän johdosta opettaja toimii enemmänkin verkko-ohjaajana verkkokoulutuksen aikana. Verkko-ohjaukseen sisältyy verkkokoulutuksen suunnittelun ja toteuttamisen lisäksi verkossa toimivien oppijoiden ohjaus ja tukeminen koulutuksen aikana.

Verkkokoulutuksen tavallisesta poikkeava oppimisympäristö vaikuttaa myös oppijoiden toimintaan: Oppijoiden näkökulmasta verkkokoulutus on pääasiassa itsenäistä opiskelua ja oppimista. Tästä johtuen oppimisen tavoitteiden saavuttaminen on suuresti riippuvainen opiskelijoiden kyvystä toimia itseohjautuvasti koulutuksen aikana.

Huomioiden pohjalta opintojakson verkkokoulutuksen kehitystoimiksi valittiin oppijoiden itseohjautuvuuden edistäminen verkko-ohjauksen menetelmiä hyödyntäen. Kehitystoimia arvioitiin opintojakson oppijoille suoritetun kyselyn avulla, ja lisäksi toimien tarkoituksenmukaisuutta analysoitiin opinnäytetyön teoriapohjaa hyödyntäen. Kyselyn ja analyysin tulosten perusteella kehitystoimet edistivät verkko-ohjausta ja oppijoiden itseohjautuvuutta opintojakson aikana. Tuloksia ja kehitystoimista saatuja kokemuksia voidaan jatkossa hyödyntää verkkokoulutuksen toteuttamisessa rahoituksen opintojaksolla.

Kyselyn perusteella Laurea-ammattikorkeakoulun oppijoille tarjottavaa ohjausta tulisi myös laajemmin kehittää. Opinnäytetyöstä saadut tulokset ja kokemukset voidaan ottaa avuksi Laurea-ammattikorkeakoulussa tarjottavan ohjauksen kehittämisessä.

Asiasanat: verkkokoulutus, verkko-ohjaus, itseohjautuvuus, virtuaaliopetus, verkko-opetus

Janne Puhakainen

Implementation of E-education in Laurea University of Applied Sciences' Finance course

Year	2011	Pages	84
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to examine the grounds for implementing E-education in Laurea University of Applied Sciences' Finance course. In addition, the objective was to develop the Finance course's contents to meet the future needs of implementing an E-education in the course.

In the context of this thesis, E-education is referred to as education which is implemented solely via the Internet. Due to the constraints related to utilisation of information and communications technology in E-education, it is not suitable to implement traditional teaching via the Internet. Consequently, the teacher's role is seen as an instructor during E-education. The role of the instructor includes planning and implementation of E-education as well as assisting and supporting the students who participate in E-education courses.

The learning environment in E-education differentiates from the traditional learning environment. From the students' perspective, E-education consists primarily of self-studying and self-learning. For this reason, their ability to reach the learning objectives during E-education is heavily dependent on the students' capacity to act in a self-regulated way.

Based on these observations, the developmental work of the thesis consisted of promoting the students' ability to act in a self-regulated way by improving the guidance offered during the Finance course. The usefulness of the developmental work was measured by performing a survey for the students. In addition, its suitability in implementing E-education was evaluated by using the theory basis that was elaborated during the thesis.

Based on the results of the survey and analysis, the development work improved the guidance and students' self-regulation during the Finance course. The survey also indicated that the amount of guidance offered in Laurea should be enhanced. The results and experiences obtained from the thesis can be utilised in the implementation of E-education in future Finance courses. Laurea can also benefit from the results when assessing the necessity to enhance the guidance offered for its students.

Key words: E-education, E-learning, E-teaching, self-regulation, online learning

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Opinnäytetyön lähtökohdat ja rakentuminen	7
1.2	Työn toteutustapa	10
1.3	Työn tarkoitus ja tavoitteet.....	11
1.4	Työn rajaus.....	11
1.5	Työn kohderyhmät	12
2	Verkossa opettamista vai ohjaamista	12
3	Itseohjautuvuus	14
3.1	Metakognitio ja reflektio itseohjautuvuudessa	17
3.2	Motivaatio itseohjautuvuudessa	18
3.3	Oppimisstrategiat itseohjautuvuudessa	19
3.4	Oppimisympäristö itseohjautuvuudessa.....	20
4	Verkko-ohjaus oppimisprosessissa.....	21
4.1	Oppimisprosessi.....	22
4.2	Oppimisprosessin ohjauksen vaiheet.....	24
4.3	Oppimisprosessin ohjaus	25
4.3.1	Tavoitteiden asettaminen.....	26
4.3.2	Oppimistehtävien laatiminen.....	27
4.3.3	Arviointi, palaute ja motivaation merkitys	28
4.3.4	Ohjeistuksen ja oppimateriaalin laatiminen.....	31
4.3.5	Oppimisympäristön hyödyntäminen ohjauksessa.....	33
5	Verkkokoulutuksen työkalut Laurea-ammattikorkeakoulussa	33
6	Verkkokoulutuksen luokittelu	35
7	Verkkokoulutuksen toteuttaminen tradenomiopintoihin kuuluvalla opintojaksolla..	36
8	Verkkokoulutuksen kehitystoimien valinta	39
8.1	Oppimistehtävien kehitystoimet	42
8.1.1	Oppimistehtävän tarkoituksen ja tavoitteiden ohjeistaminen	44
8.1.2	Oppimistehtävän suoritustavan ja oppimateriaalin ohjeistaminen	46
8.1.3	Oppimistehtävän ohjeistuksen merkitys.....	47
8.2	Optima-verkkotyötilan kehitystoimet	48
9	Kehitystoimia arvioivan kyselyn tulokset ja tulosten pohdinta	52
9.1	Kyselyn luotettavuustarkastelu	52
9.2	Oppimistehtäviin liittyvän kyselyn tulokset	53
9.2.1	Ohjeistuksen tila Laurea-ammattikorkeakoulussa	57
9.3	Optima-verkkotyötilaan liittyvän kyselyn tulokset	58
10	Johtopäätökset	63
11	Kehitysehdotukset	65
12	Pohdinta	66

Kuvat	70
Kuviot	71
Liitteet.....	72

1 Johdanto

”Tietokoneen ja Internetin merkitys 2000-luvulla on niin suuri, että ilman niitä et pääse osallistumaan viestintään, koulutukseen, viihteeseen tai kaupankäyntiin.” (Einstein 2000, 4.)

Edelliseen lauseeseen voidaan tiivistää tietokoneen ja Internetin merkitys yhteiskunnassamme 2000-luvulla. Tieto- ja viestintäteknologian kehittymisen ansiosta myös koulutusta on mahdollista toteuttaa ns. verkkokoulutuksena, jossa koulutuksen sisältö ja toteutus tapahtuvat Internetin välityksellä.

Aiheeseen liittyvässä kirjallisuudessa verkon välityksellä toteutettavan koulutuksen yhteydessä puhutaan paljon verkossa opettamisesta, johon myös yleisesti käytössä oleva verkko-opetuksen käsite viittaa. Verkko-opetuksen käsite juontaa juurensa siitä, että tietokonetta ja Internetiä on alun perin alettu hyödyntää perinteisen tietoa siirtävän lähiopetuksen tukena. Käsitteen verkossa opettamista painottava näkemys on kuitenkin harhaanjohtava, koska perinteisen lähiopetuksen toteuttaminen verkon välityksellä ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista.

Verkko-opetuksen rinnalle on ajan kuluessa kehittynyt verkko-ohjauksen käsite, joka kuvaa paremmin verkkokoulutukseen sisältyvää ohjauksen näkökulmaa sekä sen suunnitteluun ja toteutukseen sisältyvää prosessia. Oppimisprosessin ohjaamisen ja tukemisen avulla Internetiä voidaan hyödyntää laajavaraisesti oppijan oppimisen tukemisessa ja edistämässä. Tällöin opiskelu ja oppiminen, sekä opettajan rooli oppijan ohjaajana ja tukijana voivat toteutua Internetin välityksellä ilman perinteistä lähiopetusta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lähtökohtia ja perusteita Laurea-ammattikorkeakoulun rahoituksen opintojakson toteuttamiseksi verkkokoulutuksena. Oppijan näkökulmasta katsottuna verkkokoulutus on pääosin itsenäistä opiskelua ja oppimista, ja tästä syystä verkkokoulutuksen onnistumisen kannalta tärkeäksi tekijäksi nousee oppijan kyky itseohjautuvuuteen.

Itseohjautuvuudella tarkoitetaan ennen kaikkea oppijan kykyä suunnitella, ottaa vastuuta ja edistää omaa oppimistaan. Itseohjautuvuuden tarve kasvaa verkkokoulutuksen aikana, koska perinteistä lähiopetusta vastaavaa sosiaalista ja tietoa välittävää oppimisympäristöä ei ole välttämättä ollenkaan olemassa. Tämän takia oppijan itseohjautuvuutta sekä itseohjautuvuuden onnistumista tukevaa verkko-ohjausta voidaan pitää tärkeimpinä asioina verkkokoulutuksessa.

Opinnäytetyö lähestyy verkkokoulutuksen toteuttamista oppijoiden itseohjautuvuuden tukemisen ja lisäämisen näkökulmasta, mihin pyritään verkko-ohjauksen menetelmiä hyödyntäen. Oppijan itseohjautuvuuden myötä oppijan valmiudet suunnitella ja edistää omaa oppimistaan kasvavat, ja näin hänellä on paremmat mahdollisuudet saavuttaa oppimisen tavoitteet itsenäistä työskentelyä vaativan verkkokoulutuksen aikana.

Opinnäytetyö rakentuu verkko-ohjauksen ja itseohjautuvuuden teorian tutkimustyöstä sekä tutkimustyön hyödyntämisestä Laurea-ammattikorkeakoulun rahoituksen opintojaksolla toteutetuissa verkkokoulutuksen kehitystoimissa. Opinnäytetyön arvo muodostuu kehitystoimien tarkoituksenmukaisuutta mittaavan kyselyn sekä kehitystoimia teoriapohjan kautta arvioivan analyysin tuloksista, joita voidaan hyödyntää verkkokoulutuksen toteuttamista suunniteltaessa.

Opinnäytetyössä hyödynnetty teoriapohja on lähestynyt verkkokoulutusta pääsääntöisesti opettajan ja ohjaajan näkökulmasta. Näin opinnäytetyön eduksi voidaan laskea se, että opinnäytetyö tutkii verkkokoulutuksen toteuttamisen mahdollisuuksia oppijan itseohjautuvuuden kehittämisen näkökulmasta, mitä ei ole laajasti käsitelty verkkokoulutukseen liittyvässä teoria- ja tutkimuskirjallisuudessa. Tätä kautta, oppijan itseohjautuvuuden näkökulmaa hyödyntävät opinnäytetyön tutkimus- ja kehitystoimet tuovat uudistuksellista näkökulmaa verkkokoulutuksen toteuttamisen tarpeisiin.

1.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja rakentuminen

Opinnäytetyön lähtökohtana toimi Laurea-ammattikorkeakoulun rahoituksen opintojakson opettajien tarve kehittää opintojakson toteutustapaa hyödyntämällä verkkokoulutuksen mahdollisuuksia. Tehtävänäni oli syventyä verkkokoulutuksen teoriaan ja sen kautta suunnitella kehitysideoita, jotka toteutettaisiin myöhemmin alkavalla opintojaksolla.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää opintojaksolle verkkokoulutusta selkeästi omasta opiskelijan näkökulmastani katsottuna. Ohjaajat eivät luonnollisesti pysty samaistumaan täysin opiskelijoiden kokemuksiin opintojaksosta ja täten pyrin hyödyntämään nimenomaan omia opiskelijan tarpeitani ja vaatimuksiani aiheen lähestymisessä. Olin suorittanut kyseisen opintojakson aiemmin, joten kokemukseni opintojakson suorittamisesta edesauttoivat kehitystoimien rakentamisessa. Tärkeimpänä tekijänä opinnäytetyöaiheen valintaan pidin sitä, että opintojakson suorittamisesta saamieni kokemusten kautta näin myös itse mahdollisuuksia opintojakson sisällön kehittämiseksi. Tämän lisäksi olin kiinnostunut aiheeseen liittyvästä kehitystyöstä, joten koin omaavani hyvät lähtökohdat opinnäytetyön aloittamiselle.

Rahoituksen opintojakson opettajien kanssa käymissäni keskusteluissa yhdeksi verkkokoulutuksen kehittämisen keinoksi katsottiin lähiopetuksen toteuttaminen verkon välityksellä virtuaalisen opettamisen muodossa. Tällä tarkoitettiin esimerkiksi tavallisen luennon videoimista ja siirtämistä Internetin välityksellä katsottavaksi tai vaihtoehtoisesti opettamista reaaliaikaisesti Internetin välityksellä kuva- ja ääniyhteyttä hyödyntäen. Kehityksen kohteeksi valittu opintojakso sisälsi aiemmin vain fyysisesti luokkahuoneissa tapahtuvaa lähiopetusta, joten kuvatus virtuaaliopetuksen toteuttaminen tuntui selkeältä keinolta verkkokoulutuksen toteuttamiseksi.

Näiden keskustelujen aikana en ollut vielä syventynyt verkkokoulutuksesta kirjoitettuun teoriaan, johon pohjautuen lopulta toteuttamani kehitystoimet muokkaantuivat kuitenkin varsin erilaisiksi. Verkkokoulutuksen teoriaan syventymisen kautta havaitsin aiheen olevan ensivaikutelmaani huomattavasti laajempi.

Verkkokoulutuksen katsotaan kehittyneen yhdessä tieto- ja viestintätekniikan kehittymisen myötä ja tämän takia aiheeseen liitetään usein korostunut näkökulma tekniikan hyödyntämisestä. Usein verkkokoulutuksessa keskitytään liikaa tekniikan rooliin koulutuksessa. Tällöin tekniikan hyödyntämisen lähtökohtana oleva pedagoginen tarkoituksenmukaisuus unohtuu, eikä tekniikka välttämättä tuo lisäarvoa opetus- ja oppimisprosessiin.

Edellä kuvattu ongelma liittyy hyvin läheisesti opinnäytetyön lähtötilanteeseen. Lähtötilanteessa tavoitteeksi esitettiin virtuaaliopetuksen luominen, mutta nyt voidaankin kysyä: ”Miten kyseinen virtuaaliopetus olisi pedagogisesti tarkoituksenmukaisempaa kuin sama opetus- ja oppimistilanne normaalina lähiopetuksena?”.

Kehitystyön kohteena oleva rahoituksen opintojakso on normaalisti toteutettu lähiopetuksena. Virtuaaliopetuksesta saatujen hyötyjen tulisi tällöin olla lähiopetuksesta saatuja hyötyjä suuremmat, jotta virtuaaliopetuksen toteuttaminen olisi tarkoituksenmukaista. Käytännössä virtuaaliopetuksen tarkoituksenmukaisuus saavutettaisiin opintojaksolla vain silloin, kun opiskelijat ovat estyneitä pääsemästä lähiopetukseen esim. pitkien välimatkojen vuoksi. Tässä tapauksessa rahoituksen opintojakson toteutusmalli tulisi kuitenkin muuttaa etäopiskeluun tarkoitetuksi, tai muuten virtuaaliopetuksen hyödyt jäivät saavuttamatta.

Miten sitten opintojakson verkkokoulutusta tulisi kehittää? Verkkokoulutuksen kehittämisen mahdollisuudet selvisivät syvennyttyäni laajemmin aiheesta kirjoitettuun teoriaan, jonka kautta esiin nousseita kehitysmahdollisuuksia kuvataan seuraavaksi.

Tieto- ja viestintäteknologian kehittymisen myötä opettajilla ja oppijoilla on laajavaraisesti käytössä eri tietolähteitä, oppimisympäristöjä sekä opetusta ja oppimista tukevia toimintoja, jotka ovat muuttaneet perinteisten opetus- ja oppimisprosessien rakenteita. Näitä usein Internetin mahdollistamia ominaisuuksia voidaan hyödyntää monipuolisesti nykyaikaisessa koulutuksessa, minkä johdosta nykyiset opetus- ja oppimisprosessit eroavat perinteisestä pelkästään luokahuoneessa tapahtuvasta opetuksesta.

On kuitenkin tärkeää huomioida, että perinteinen opetus ja verkossa tapahtuva opetus eroavat toisistaan. Verkko-opetuksenkin käsitteeseen sisällytetty opetus-sana sisältää harhaan johtavan merkityksen perinteisen tietoa välittävän opettamisen roolista verkkokoulutuksessa: perinteisen opetuksen suoraviivainen siirtäminen verkkoon ei ole mahdollista, eikä edes tarkoituksenmukaista, koska vuorovaikutus, kommunikointi ja muut oppimistilanteen ominaisuudet verkossa eivät vastaa perinteistä lähiopetusta (Koli & Silander 2002, 20-29).

Verkkokoulutuksen opetus- ja oppimisprosesseihin tuomien muutoksien myötä opettajalta vaadittava osaamisalue on laajentunut, kun tieto- ja viestintäteknikkaa tulee osata hyödyntää pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Näiden uusien osaamisalueiden suunnittelua, hallintaa ja ohjausta voidaan kuvata verkko-opetus-käsitteen rinnalle kehittyneen verkko-ohjauksen käsitteen avulla, jonka sisältöä pyrin hyödyntämään opinnäytetyön aikana.

Verkkokoulutuksen ominaispiirteen ollessa selkeästi verkon välityksellä tapahtuva toiminta, opinnäytetyön tavoitteeksi muodostui selvittää rahoituksen opintojakson toteuttamisen mahdollisuudet verkon välitteisenä toimintana. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että opintojakson sisältö ts. opintojakson tarjoama koulutus, tai osa siitä siirrettäisiin verkon välityksellä toteutettavaksi. Opintojakson sisältöä ja toteutusta tulee kuitenkin ensin kehittää ja muokata, jotta se voidaan toteuttaa verkon välityksellä pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

Opinnäytetyössä käyttämäni opiskelijan näkökulmaa hyödyntäen opintojakson koulutuksen verkkoon viemisen avainkysymykseksi nousi oppijan itseohjautuvuuden tukeminen ja lisääminen oppimisprosessin aikana. Oppijan itseohjautuvuutta parantamalla oppijalla on kehittyneemmät valmiudet toimia verkkokoulutuksen ympäristössä. Samalla opintojakson perinteisen opettamisen siirtäminen verkossa toteutettavaksi ei ole tarkoituksenmukaista, joten opettajan roolina nähdään oppijan itseohjautuvuuden tukeminen ja edistäminen verkko-ohjauksen menetelmiä hyödyntäen.

Oppijan itseohjautuvuus perustuu pääasiassa metakognitiivisiin taitoihin, millä tarkoitetaan oppijan kykyä suunnitella omaa oppimistaan, asettaa oppimiselleen tavoitteita, käyttää sopivia oppimisstrategioita sekä arvioida oppimistuloksia ja oppimisprosessia (Peda.net 2004). Lisäksi Keskinen, Kinnunen ja Silvén (1991, 7) kuvaavat itseohjautuvaa opiskelutaitoa oppijan oma-aloitteisella, vastuullisella, suunnitelmallisella ja tehokkaalla toiminnalla erilaisissa opiskelutehtävissä ja -tilanteissa.

Itseohjautuvuuden kokonaisvaltainen kehittäminen olisi ollut liian laaja aihe opinnäytetyölle. Tästä johtuen, opinnäytetyön tavoitteeksi muodostui avustavien keinojen löytäminen, joiden kautta itseohjautuvuuden alueiden ja verkko-ohjauksen toteutumista opintojaksolla olisi mahdollista kehittää. Verkko-ohjauksen teorialtutkimuksen kautta selvisi, kuinka itseohjautuvuuden tukeminen opintojaksolla onnistuisi: verkko-ohjaukseen sisältyviä ohjauksellisia menetelmiä hyödyntäen oppijoiden itseohjautuvuuteen pystyttäisiin vaikuttamaan opintojaksoon sisältyvää ohjeistusta ja ohjausta kehittämällä.

Opinnäytetyön lopulliseksi rakenteeksi muodostui itseohjautuvuuden ja verkko-ohjauksen teorialtutkimus sekä teorialtutkimuksen hyödyntäminen verkkokoulutuksen kehitystoimissa. Valittujen näkökulmien ja kehitystoimien tarkoituksenmukaisuutta verkkokoulutuksen toteuttamisen perusteena arvioitiin opinnäytetyössä laaditun teoriapohjan sekä oppijoille suoritetun kyselyn tuloksien kautta.

1.2 Työn toteutustapa

Työ toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, joka toimii vaihtoehtona ammattikorkeakouluissa tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje, ohjeistus tai opastus tai jonkin tapahtuman toteuttaminen. (Airaksinen & Vilkkä 2004, 9.)

Toiminnallisen opinnäytetyön lopullisena tuotoksena on aina jokin konkreettinen tuote, kuten kirja, ohjeistus, tietopaketti tai portfolio (Airaksinen & Vilka 2004, 51). Kyseisessä opinnäytetyössä toiminnallista osuutta vastasivat opintojaksolla toteutetut verkko-opetuksen kehitystoimet. Lopullisiksi tuotoksiksi muodostuivat ohjeistukseltaan muokatut kirjalliset oppimistehtävät sekä Optima-verkkotyötilan ulkoasun ja sisällön kehittäminen Internet-sivustoa mallintavaksi.

Kehitystoimien tarkoituksenmukaisuutta selvitettiin käyttämällä määrällisten tutkimusmenetelmien keinoja oppijoille suoritetun kyselyn avulla. Huomioitavaa on kuitenkin se, että toiminnallisissa opinnäytetyöissä tutkimusmenetelmiä käytetään väljemmässä merkityksessä kuin tutkimuksellisissa opinnäytetyöissä. Tutkimusta käsitellään lähinnä selvityksen tekemisenä ja selvitystä ennen kaikkea tiedonhankinnan apuvälineenä, jolloin tutkimuksen roolina on enemmänkin tukea opinnäytetyön toiminnallista osuutta. (Airaksinen & Vilka 2004, 57.)

1.3 Työn tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää verkkokoulutuksen toteuttamisen perusteita Laurea-ammattikorkeakoulun rahoituksen opintojaksolla. On tärkeää selventää, että opinnäytetyössä valittuihin näkökulmiin ja kehitystoimiin vaikutti ensisijaisesti opintojakson sisältö ja toteutustapa opinnäytetyön lähtötilanteessa, joka kuvataan verkkokoulutuksen toteuttamiseen ja kehitystoimiin syventyvien osioiden aikana.

Opinnäytetyössä opintojakson verkkokoulutuksen luomisen perusteina tarkastellaan verkko-ohjauksen ja itseohjautuvuuden tukemista opintojaksolla. Täten opinnäytetyön tavoitteeksi muodostui tutkia, mitä opintojakson opetus- ja oppimisprosessin alueita kehittämällä voidaan tukea valittujen perusteiden toteutumista opintojaksolla. Lopulta opintojakson opetus- ja oppimisprosessiin sisältyvistä alueista pyrittiin kehittämään oppimistehtävien ja Optima-verkkotyötilan tarjoamaa ohjausta, joiden valintaa perustellaan myös kehitystoimiin syventävässä osiossa.

1.4 Työn rajaus

Verkkokoulutuksen kehitystoimet rajattiin koskemaan Laurea-ammattikorkeakoulun Leppävaaran toimipisteen yhtä rahoituksen opintojaksoa. Rajaus tehtiin kyseiseen opintojaksoon, koska olin suorittanut sen aiemmin ja pystyin hyödyntämään kokemuksiani kehitystoimien toteuttamisessa. Useamman rahoituksen opintojakson sisällyttäminen kehitystoteutukseen olisi tehnyt toteutuksesta myös liian laajan ja vaikeasti hallittavan.

Kyseessä oleva opintojakso oli laaja 20 opintopisteen kokonaisuus, joka koostui viidestä eri osiosta. Kehitystoimet sovittiin rajattavaksi kahteen ensimmäiseen osioon opinnäytetyön laajuuden tarkentamiseksi. Tämä lisäksi kehitystoimet rajattiin koskemaan vain oppimistehtävien sekä Optima-verkkotyötilan tarjoaman ohjauksen kehittämistä, joiden kautta opintojakson oppijoiden itseohjautuvuuteen sekä verkko-ohjaukseen pyrittiin vaikuttamaan.

Virtuaaliopetus on opinnäytetyössä rajattu tarkoittamaan reaaliaikaisen kuva- ja ääniyhteyden muodostamista opettajan ja oppilaiden välille Internetiä hyödyntäen. Tilanteessa opettajan tarkoituksena on opettaa jokin aihe tai asia oppilaille lähiopetuksesta tuttujen toimintatapojen mukaisesti. Esimerkiksi: Virtuaaliopetuksessa opettaja kertoo opetettavan aiheen taustoja, sisältöä ja merkityksiä oppilaille Internetin kuva- ja ääniyhteyden välityksellä joita oppijat pyrkivät sisäistämään ts. oppimaan. Samalla lähiopetuksella tarkoitetaan opettajien luokahuoneissa tapahtuvaa tietoa siirtävää toimintaa (opettamista), jolla tarkoitetaan esim. luennon pitämistä oppimisen kohteena olevasta aiheesta tilanteessa, jossa opettaja ja oppilaat ovat fyysisesti läsnä.

1.5 Työn kohderyhmät

Työn kohderyhmäksi lasketaan Laurea-ammattikorkeakoulun opetus- ja oppimisprosesseihin vaikuttavat henkilöt, jotka hyötyvät opinnäytetyöstä saaduista kokemuksista ja tuloksista. Läheisenä kohderyhmänä toimivat opinnäytetyöohjaajistani koostuvat rahoituksen opintojakson opettajat, joiden opintojaksolla verkkokoulutusta kehitettiin, ja jotka olivat mukana kehitystoimien läpiviemisessä. Selkeiksi kohderyhmiksi lasketaan myös verkkokoulutuksen toteuttamiseen ja kehittämiseen osallistuvat henkilöt, sekä Optima-oppimisympäristön kehittämisestä vastaavat toimijat

2 Verkossa opettamista vai ohjaamista

Verkon hyödyntämistä koulutuksessa kuvataan yleisesti verkko-opetus-käsitteen kautta ja tämän takia seuraavaksi määritetään käsitteen sisältöä. Verkko-opetuksella tarkoitetaan tietoverkkojen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä opetuksen ja oppimisen välineenä (eOppiminen 2008). Verkko-opetuksessa verkko-käsitteellä tarkoitetaan yleisesti erilaisia verkko-oppimisympäristöjä kuten Optima, Moodle, Edulink jne., ryhmätyöohjelmia, teknologiaa ja medioita, jotka mahdollistavat mm. Internetin välityksellä toteutettavan koulutuksen, opetuksen ja ohjauksen. (Koli 2008, 15.)

Verkko-opetuksella voidaan myös viitata opetukseen, opiskeluun ja oppimiseen, jota tuetaan tai jonka jokin osa perustuu tietoverkkojen kautta saataviin tai siellä oleviin aineistoihin ja palveluihin (Tella ym. 2001, 21; Koli 2008, 18.). Verkko-opetus ei ole kuitenkaan ainoa termi kuvaamaan verkossa tai verkon välityksellä tapahtuvaa opetusta. Verkko-opetuksen lisäksi käytetään myös termejä verkkovälitteinen opetus, e-oppiminen, eOppiminen, eLearning, online teaching, online learning, virtuaalinen opetus tai sähköinen opetus. (Mänty & Nissinen 2005, 11.)

Kuten huomataan, verkko-opetuksen käsitteellä kuvataan laajasti verkon hyödyntämiseen sisältyviä alueita. Mielestäni verkko-opetus-käsitteen opetus-sana muodostaa kuitenkin automaattisesti mielikuvan perinteisen luokkahuoneissa tapahtuvan tietoa siirtävän opettamisen toteuttamista verkon välityksellä esim. virtuaaliopetuksena. Opinnäytetyö pyrkii tuomaan esiin syitä, miksi verkkokoulutusta tulee lähestyä enemmänkin ohjaamisen näkökulmasta. Tämän johdosta seuraavaksi keskitytään näkemykseeni siitä, miksi lähiopetusta tietoa siirtävässä muodossaan ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa verkon välityksellä.

Tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämisen alkuaikoina tietokonetta ja Internetiä pystyttiin hyödyntämään perinteisen lähiopetuksen tukena tarjoamalla esimerkiksi oppimateriaalia Internetin välityksellä. Tieto- ja viestintätekniiikan jatkuvan kehittymisen myötä verkon välityksellä on mahdollista lähettää myös videokuvaa ja ääntä, mikä mahdollistaa opettamisen toteuttamista verkon välityksellä.

Kokemuksiini ja verkkokoulutuksen nykytilan tulkintaani perustuen lähimmäksi tietoa siirtävän lähiopetuksen tasoa verkon välityksellä päästään ns. virtuaaliopetuksen muodossa, millä tarkoitetaan opetus- ja oppimistilanteen toteuttamista videokuvaa ja ääntä hyödyntäen. Lisäksi tilanteessa voidaan esittää oppimateriaalia sekä välittää kuvia, tekstiä, tiedostoja ym. käyttäjien välillä. Kokonaisuutena tilanne mahdollistaa sen, että myös opettajan ja oppijan välinen kommunikointi ja vuorovaikutus ovat mahdollisia, mikä tuo tilanteeseen perinteisen lähiopetuksen piirteitä.

Tieto- ja viestintätekniiikan luomien rajoitteiden vuoksi virtuaaliopetuksen kommunikointi ja vuorovaikutus on mielestäni toimivaa vain silloin, kun oppijoiden määrä on vähäinen. Tavallisen n. 30 oppijan ryhmän osallistuessa virtuaaliopetustilanteeseen selkeintä tekniikan asettamaa rajoitetta kuvaan seuraavasti: osallistujia ei voida kytkeä jatkuvaan kommunikointi- ja vuorovaikutusyhteyteen toistensa kanssa, koska jatkuva yhteys vastaisi 30 ihmisen osallistumista samaan puhelinkeskusteluun yhtäaikaaisesti. Jokainen pystyy samaistumaan siihen, kuinka häiriöpitaiseksi kommunikointi tällaisessa tilanteessa muodostuisi.

Jatkuvan yhteyden sijaan osallistujan tulee pyytää puheenvuoroa opetustilanteen järjestäneeltä opettajalta, joka pyynnön havaittuaan, antaa puheenvuoron osallistujalle. Puheenvuoron pyytäminen näyttää vastaavaan tavallista viittaamista, mutta mielestäni ongelma liittyykin vuorovaikutuksen mekaanisuuteen ja vähäisyyteen: Tekniikan kautta aktivoitavassa vuorovaikutusyhteydessä lähetteen ja vasteen välillä on pitkä viive, joka heikentää vuorovaikutuksen luonnollisuutta verrattuna perinteiseen lähiopetukseen. Tätäkin suurempi ongelma on se, että oppijat eivät pysty kommunikoimaan keskenään, mikä tekee lähiopetukselle ominaisen aktiivisen ja rakentavan keskustelun muodostamisen mahdottomaksi.

Kuvatut ongelmat aiheuttavat mielestäni virtuaaliopetukseen osallistuvien oppijoiden passivoitumista. Opetustilanne tuntuu mekaaniselta, jolloin kynnys puheenvuoron pyytämiseen tai opettajalta kysymiseen kasvaa. Näiden ainoiden vuorovaikutuskeinojen hyödyntämisen vähentyessä, opettaja voi huomata puhuneensa 45 minuutin monologin virtuaaliopetuksen aikana, ja samanaikaisesti osallistujamäärä on vähentynyt tasaisesti opetustilanteen loppua kohti.

Suuremmalle opiskelijaryhmälle toteutettaessa virtuaaliopetuksen tarkoituksenmukaisuus täyttyy mielestäni ennalta tallennettujen opetusvideoiden kautta, koska kuvattujen ongelmien vuoksi on hyvin pitkälti sama välitetäänkö virtuaaliluento reaaliajassa vai aiemmin ”nauhoitettuna” opetusvideona. Tämän johdosta haluttaessa toteuttaa tietoa siirtävää opettamista verkon välityksellä, tulisi toteutuksessa hyödyntää oppimisen kohteena olevista aiheista koottuja opetusvideoita ja keskittää kaikki virtuaaliopettamiseen varatut resurssit oppijoiden ohjauksen toteuttamiseen verkko-ohjauksen menetelmiä hyödyntäen. Tämä siitä syystä, että oppijat tarvitsevat verkkokoulutuksen itsenäisyyttä vaativan luonteen takia selkeästi enemmän itseohjautuvuuteen tukevaa ohjausta kuin oppijat tavalliseen lähipetukseen perustuvassa koulutuksessa.

3 Itseohjautuvuus

”Elinikäisen kasvatuksen peruskivenä oleva näkemys ihmisestä aktiivisena tiedon etsijänä, joka itse tekee opiskeluaan koskevia ratkaisuja ja ottaa ensisijaisesti vastuun opiskelunsa tavoitteiden määrittelystä sekä oppimisprosessin suunnittelusta ja arvioinnista, johtaa käsitteeseen: ”itseohjautuva oppiminen”.” (Borgström 1988, 34.)

Aiemmin ihminen sopeutui yhteiskuntaan hankkimalla itselleen tietyn perussivistyksen ja ammattitaidon. Nykyajalle on tunnusomaista kiihtyvä tieteellinen, tekninen ja yhteiskunnallinen kehitys. Tämä muuttaa elinkeino- ja ammattirakennetta sekä ihmisten elämäntapaa, mikä puolestaan edellyttää, että ihmiset omaksuvat jatkuvasti uusia tietoja ja taitoja. Siten voidaan sanoa, että nykyihmisen tulee kouluttaa itseään läpi elämän pitäkseen perussivistyksen ja ammattitaitonsa ajan tasalla. (Keskinen, Kinnunen & Silvén 1991, 6.)

Oppimisen taitoja on mahdollista kehittää ja harjaannuttaa. Mitä enemmän aktiivisesti työstettyjä kokemuksia henkilöllä on opiskelusta ja oppimisesta sekä niihin vaikuttavista tekijöistä, sitä paremmin hän hallitsee uusia oppimistilanteita. Opiskelemme omaa elämäämme emmekä muiden asettamia tavoitteita, tenttejä tai arvosanoja varten. Tämä puolestaan edellyttää, että pyrimme mahdollisimman syvällisesti ymmärtämään oppimisen kohteena olevia asioita, jotta osaamme soveltaa niitä myös käytäntöön. (Keskinen, Kinnunen & Silvén 1991, 7-34.)

Itseohjautuvuuden edistymiseksi oppijan on itse havaittava puutteet opiskelussaan, suunniteltava ja kehitettävä opiskelutaitojaan sekä arvioitava omaa kehitystään. Monet tutkijat ovat määritelleet itseohjautuvan opiskelijan ominaisuuksia, joita tällä tulee olla voidakseen toimia itseohjautuvasti: Itseohjautuva opiskelija etsii tarvittaessa aktiivisesti tietoa ja pyrkii löytämään keinot sen hallintaan. Hän on tietoinen itsestään opiskelijana ja oppijana, vastuullinen, oma-aloitteinen, kriittinen, valinnantekoon kykenevä ja hänelle on ominaista yksilön ja yhteisön tavoitteet huomioonottava sopeutuneisuus. Näiden ominaisuuksien kehittäminen tulisikin olla yksi selkeä lähtökohta verkkokoulutuksen toteuttamisessa. (Keskinen, Kinnunen & Silvén 1991, 33; Mäkinen 1998 19-20.)

Ohjauksen menetelmin pyritään vaikuttamaan oppijan vastuuseen omasta oppimisprosessistaan, sen suunnittelusta ja toteuttamisesta, tavoitteiden asettelusta ja niiden saavuttamisesta sekä oppimisprosessin edistymisen ja saavutettujen oppimistulosten arvioinnista (Mäkinen 1998, 12). Ohjaajan tulee suunnitella oppijan kehitystä edistäviä oppimistehtäviä, opetustilanteita ja -muotoja, arvioida oppijan toimintaa sekä antaa hänelle yksilöllistä palautetta. Suunnittelemalla opetus ja ohjaus oppijan nykyisen taitotason ylärajalle, luodaan edellytykset itseohjautuvan opiskelutaidon kehittämiseksi. Tähän pyrkivät opetus- ja ohjausmenetelmät eivät estä itseohjautuvuuden kehittymistä, vaan ovat sen edellytys. (Keskinen, Kinnunen & Silvén 1991, 33.)

Ohjauksen tarvetta oppimisprosessissa voidaan määrittää oppijan itseohjautuvuuden taitojen mukaan. Itseohjautuvuuden kehittymisen vaiheista voidaan erotella neljä eri kategoriaa, jotka määrittävät oppijan tarvitseman ohjauksen tarpeen:

1. Oppijat, joiden itseohjautuvuusvalmiudet ovat heikot: he tarvitsevat auktoriteettihahmon kertomaan, mitä on tehtävä.
2. Oppijat, joiden itseohjautuvuusvalmiudet ovat kohtalaiset: ovat motivoituneita ja luottavat itseensä, mutta ovat samalla suhteellisen tietämättömiä opittavasta aiheesta.
3. Oppijat, joiden itseohjautuvuusvalmiudet ovat keskitasoa: heillä on sekä taitoa että perustietoa ja he ovat halukkaita ja kykeneviä tarkastelemaan aihetta hyvän ohjaajan johdolla.
4. Oppijat, joiden itseohjautuvuusvalmiudet ovat hyvät: he ovat halukkaita ja kykeneviä suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan omaa oppimistaan ohjaajan avulla tai ilman sitä.

(Ruohotie 2000, 175.)

Ohjaajan tulisi osata muokata ohjauksen tapoja suhteessa oppijan itseohjautuvuuden tasoon. Hyväksi ja ammattitaitoiseksi katsottava ohjaaja osaa eriyttää ohjausstrategioita sopimaan oppijan itseohjautuvuuden vaiheeseen sekä sallii oppijoiden tulla oppimisessaan enemmän itseohjautuviksi. Ohjaaja on vastuussa oppijan itseohjautuvuusvaiheen arvioinnista luokkahuonekäyttäytymisen perusteella sekä suoritettavien oppimistehtävien kautta.

(Ruohotie 2000, 175-176.)

On hyvä huomioida, että itseohjautuvuuden vaiheen arvioiminen on ongelmallista verkkototeutuksissa, joissa perinteistä lähiopetusta on hyvin vähän ja luokkakokojen sekä oppijoiden vaihtuvuuden määrä on suuri. Verkko-ohjausta toteutettaessa onkin äärimmäisen tärkeää painottaa oppimisprosessin kokonaisvaltaista suunnittelua ja ennakointia itseohjautuvuutta tukevista näkökulmista (Koli 2008, 20-21).

Itseohjautuvuuden merkitys nousee esille myös työelämään siirtymisessä. Yksilöllinen valmius itseohjautuvuuteen on tärkeä tekijä työnhaussa tietäntyyppisiin työpaikkoihin ja -tehtäviin. Lisäksi itseohjautuvalla oppimisella on todettu olevan vaikutuksia elämän eri alueille, sillä itseohjautuvan oppimisen on havaittu olevan yhteydessä:

- Yksilön jokapäiväisiin ponnistuksiin yrittää ymmärtää ja hallita ajankohtaisia haasteita elämässään ja työssään.
- Yksilön peruskiinnostukseen ja avoimuuteen uusia kokemuksia kohtaan.
- Yksilön kykyyn ajatella itsenäisesti ja omaperäisesti sekä suuntautua itseohjautuvaan toimintaan ja ottaa vastuuta.
- Yksilön haluun olla riippumaton hallitsevista johtajista.

(Ruohotie 2000, 179.)

Itseohjautuvuus on kaukana itsestäänselvyydestä. Sitä rakentavat ominaisuudet kehittyvät vain oppimiskokemusten ja oppimisprosessien myötä, tietoisesti työstäen. Oppija ei välttämättä osaa aluksi lähteä toimimaan tarkoituksenmukaisella tavalla itseohjautuvuutta tarvittaessa. Paradoksaalista onkin se, että mitä enemmän itseohjautuvuutta oppijalta edellytetään, sitä enemmän tarvitaan myös ohjausta itseohjautuvuuden tukemiseksi (Mannisenmäki 2000, 112).

Oppijan itseohjautuvuuden aste voidaan määrittää sen mukaan, miten oppija on metakognitiivisesti, motivationaalisesti ja toiminnallisesti aktiivinen omassa oppimisessaan. Luottaminen omaan oppimiskykyyn, oppimisstrategioiden ja -ympäristön hyödyntäminen ja kontrollointi vaikuttavat myös itseohjautuvuuden onnistumiseen. (Mäkinen 1998, 20.)

3.1 Metakognitio ja reflektio itseohjautuvuudessa

Itseohjautuvuudessa tärkeimpänä ominaisuutena voidaan pitää metakognitiivisia taitoja (Mäkinen 1998, 24). Kognitiiviset perustaidot, kuten lukeminen, laskeminen ja kirjoittaminen, eivät enää yksin riitä muuttuneiden oppimISRakenteiden haasteiden kohtaamisessa. Menestyäkseen oppijalta vaaditaan yhä enemmän ”oppimaan oppimisen” -taitoja, joissa metakognitio on keskeinen tekijä. Metakognitiolla tarkoitetaan yksilön kykyä tiedostaa, valvoa ja säädellä ajattelun toimintoja, ja näin se vaikuttaa myös yksilön tietoisuuteen omasta oppimisesta, sen ohjauksesta ja säätelystä. (Hurme & Iiskala, 2006, 40-41.)

Metakognitio voidaan jakaa metakognitiiviseen tietoon ja metakognitiiviseen taitoon. Metakognitiivinen tieto tarkoittaa ajattelun tiedostamista eli yksilön tietoja ja uskomuksia ajattelusta ja sen toiminnasta. Metakognitiivisella taidolla tarkoitetaan ajattelun valvontaa ja säätelyä. (Hurme & Iiskala, 2006, 40-41; Koli & Silander 2002, 10.)

Oppimisessa hyvin ja heikosti menestyvien oppijoiden metakognitiivisen ajattelun on todettu eroavan toisistaan. Oppijat, jotka menestyvät hyvin, hyödyntävät metakognitiota oppimisessa tehokkaammin kuin heikommin menestyvät oppijat. Näin oppimisessa hyvin menestyvät oppijat pystyvät tavallisesti tiedostamaan, valvomaan ja säätämään ajatteluaan, esimerkiksi oppimistaan, heikosti oppimisessa menestyviä paremmin. Metakognitiivisten taitojen kautta oppijalla on kyky itseohjautuvuuden alueiden toteutumiseen, kuten oman oppimisen suunnitteluun, oppimisen tavoitteiden asettamiseen, tehokkaiden oppimisstrategioiden käyttämiseen sekä oppimistuloksien ja oppimisprosessin arvioimiseen. (Hurme & Iiskala, 2006, 40-41; Peda.net 2004.)

Metakognitiivisiin taitoihin liittyy olennaisesti itsensä arviointi ja oman toiminnan tarkkailu. Itsensä arviointi antaa tarpeellista tietoa realististen tavoitteiden asettamiseksi ja niihin etenemisen arvioimiseksi. Tällaista oman käyttäytymisen, tunteiden, suoritusten ja vallitsevien olosuhteiden, oman toiminnan ja oppimisen tarkastelua kutsutaan reflektioksi. Oppijan reflektiivisyyttä ovat kyky asettaa kyseenalaiseksi oman toiminnan rutiininomaiset itsestänselvyydet ja kyky kriittisesti analysoida ja arvioida niitä. (Mäkinen 1998, 27; Ruohotie 2000, 159.)

Reflektiivinen prosessiin kuuluvat virheet ja erehdykset, niiden paikantaminen ja korjausyritykset. Oppiminen on sitä tehokkaampaa, mitä paremmin reflektiivisyys otetaan huomioon ohjausta järjestettäessä. Reflektion kautta oppija pystyy pohtimaan teon ja ajattelun suhdetta tietyssä tilanteessa, mikä mahdollistaa tiedon luotettavuuden tarkastelemisen ja kyvyn toimia tietyllä tavalla uudessa tilanteessa. (Mäkinen 1998, 28.)

3.2 Motivaatio itseohjautuvuudessa

Oppijan motivaatiota pidetään myös tärkeänä itseohjautuvan opiskelutaidon osana. Pakko tai ulkoiset vaikutteet eivät tuota niin hyviä tuloksia kuin sisäistä oppimisintoa luova tavoitteellisuus. (Keskinen, Kinnunen & Silvén 1991, 26; Koppinen, Korpinen & Pollari 1994, 14.)

Hyvin motivoitunut oppija paneutuu opittaviin asioihin kiinnostuksen ja halukkuutensa kautta. Hän voi jopa korvata muita puutteitaan, kuten kehittymättömiä aiempia tietojaan ja taitojaan. Korkea motivaatio auttaa oppijaa jaksamaan, kun opiskelussa ilmenee ongelmia esimerkiksi töiden määrän kasautuessa. Alhainen motivaatio sitä vastoin ilmenee vaikeutena ylläpitää riittävää kiinnostusta ja halukkuutta, ja johtaa siihen, että oppija asettaa itselleen alhaisia tavoitteita, ei pyri ponnistelemaan tavoitteiden saavuttamiseksi tai luovuttaa kohdatessaan vähäisiäkin esteitä. (Keskinen, Kinnunen & Silvén 1991, 28.)

Motivaatio voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Oppija, joka opiskelee ainoastaan saadakseen palkinnon oppimisestaan, on ulkoisesti motivoitunut. Oppija, joka innostuu tehtävästä ilman ulkoisen palkkion tavoittelua, esimerkiksi oman mielenkiinnon ohjaamana, on sisäisesti motivoitunut. Koska palkkio ei ohjaa sisäisesti motivoituneen oppijan työskentelyä, hän yleensä jaksaa keskittyä oppimiseen ja on sinnikkäämpi kuin ulkoisesti motivoitunut oppija. (Järvelä ym. 2006, 61.)

3.3 Oppimisstrategiat itseohjautuvuudessa

Oppimisstrategioilla tarkoitetaan verraten laaja-alaisia tiedonmuokkausprosesseja, joihin oppija turvautuu tehdäkseen oppimisen helpommaksi, nopeammaksi, miellyttävämmäksi, itseohjautuvammaksi ja tehokkaammaksi. Tietoinen strategioiden valinta ja arviointi liitetään usein metakognitiivisiin kykyihin. Oppija käyttää oppimisstrategioita apunaan tiedon hankkimisessa, käsittelyssä sekä mieleenpainamisessa ja -palauttamisessa, ja näin myös valittu strategia vaikuttaa ratkaisevasti siihen, miten he oppivat. Oppijat, jotka käyttävät aktiivisesti ja tarkoituksenmukaisesti oppimisstrategioita, saavuttavat parempia oppimistuloksia kuin oppijat, jotka eivät hyödynnä strategioita oppimisensa tukemiseksi. On myös havaittu, että tietyt strategiat johtavat todennäköisemmin ymmärtävään oppimiseen kuin toiset. (Ruohotie 2000, 95-96; Salovaara 2006, 104.)

Tilannesidonnaisuus on tyypillistä oppimisstrategioille, sillä ne ovat oppimistilanteisiin ja niissä esiintyviin tehtäviin sidonnaisia (Ruohotie 2000, 95-96). Oppija, joka ryhtyy tekemään tehtävää ajattelematta sen tavoitetta tai pohtimatta tapaa, jolla hänen tulisi toimia tehtävässä, oppii todennäköisesti huonommin kuin oppija, joka asettaa itselleen tietoiset tavoitteet, suunnittelee omaa oppimistaan ja käyttää muissa oppimistehtävissä oppimiaan oppimisen taitoja. (Salovaara 2006, 104.)

Valitusta oppimisstrategiasta voidaan esittää esimerkkinä luennoilla itsenäisesti laadittavat muistiinpanot. Muistiinpanoja laadittaessa oppija keskittyy löytämään olennaiset asiat, kytkee asiat johdonmukaisesti toisiinsa ja jäsentää muistiinpanot hyvin pää- ja alakohtiin. Tällainen oppimistilanteeseen liitettävä tiedon omaksuminen kuuntelemalla ja muistiinpanoja tehden on myös oppimistaito, jossa oppija voi harjaantua vähitellen. (Keskinen, Kinnunen & Silvén 1991, 49-53.)

Pelkkä oppimisstrategioihin liittyvä tieto ja osaaminen eivät riitä, vaan oppijan tulee omata tarvittavia metakognitiivisia taitoja, jotta hän tietäisi, milloin strategioiden käyttö on tarpeen ja millaisia strategioita oppimisen tukena olisi tarpeen hyödyntää. Oppijan tulee lisäksi olla motivoitunut hyödyntämään strategioita oppimisessaan. (Salovaara 2006, 107.)

3.4 Oppimisympäristö itseohjautuvuudessa

”Oppimisympäristö voidaan määritellä paikaksi, tilaksi, yhteisöksi tai toimintakäytännöksi, jonka tarkoitus on edistää oppimista”. Oppimisympäristö voidaan nähdä myös ihmisten muodostamana yhteisönä, joka muodostaa oppimista tukevan, vuorovaikutuksessa olevan verkoston. (Manninen 2003, 28.)

Verkko-oppimisympäristöjä käytettäessä oppimiseen saattaa liittyä haasteellisia tilanteita, joissa toimiminen vaatii oppijalta totutuista toimintatavoista poikkeavien oppimisstrategioiden käyttämistä. Esimerkiksi verkon välityksellä ensimmäistä kertaa työskentelevällä ei välttämättä ole selkeää käsitystä siitä, miten verkko-oppimateriaalista voi jäsentää oppimistehtävissä tarvittavaa tietoa tai kuinka oppimisympäristön vuorovaikutustyökaluja tulisi käyttää. (Salovaara 2006, 103.)

Oppimisen kannalta on merkittävää, millaiseksi oppimisympäristö työvälineineen, mahdollisuuksineen ja oppimistehtävineen kokonaisuudessaan muodostuu. Verkko-oppimisympäristön käyttöä oppimisen tukena voidaan perustella sillä, että sen avulla on mahdollista toteuttaa oppimistehtäviä, -materiaaleja, -ympäristöjä sekä pedagogisia malleja, joissa oppijat joutuvat prosessoimaan tietoa ja käyttämään oppimisstrategioita. (Salovaara 2006, 110.)

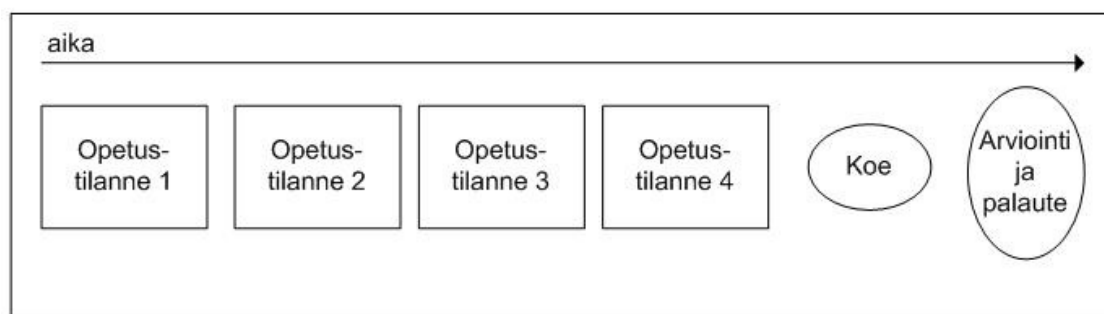
4 Verkko-ohjaus oppimisprosessissa

Opettajan tehtävissä ja roolissa tapahtuvien muutoksien lisäksi myös opettaja-käsite on muuttunut. Verkossa opettajasta on tullut ohjaaja, mutta myös nimityksiä kouluttaja, tutor, valmentaja jne. käytetään. Verkossa opiskelu vaatii itseohjautuvuutta ja oppijan omaa aktiivisuutta. Tämä luo haastetta ohjaajalle, sillä oppijaa ei voi jättää yksin verkko-opintojen pariin. (Mannisenmäki 2001, 41-43.)

Verkko-ohjaajan työ verkossa on oppimisen, oppimisprosessin ja sen ohjauksen suunnittelua ja valmistelua sekä oppijan toiminnan ohjausta oppimisprosessin eri vaiheissa. Verkko-ohjauksella voidaan tarkoittaa kaikkia keinoja ja menetelmiä, joilla voidaan edistää oppijan oppimista ja osaamisen kehittymistä sekä opiskelun etenemistä. Ohjaus perustuu usein verkkopohjaisten oppimisympäristöjen hyödyntämiseen ja ohjauksen tavoitteena on luoda edellytykset oppimiselle ja opiskelulle. (Koli 2008, 16-18.)

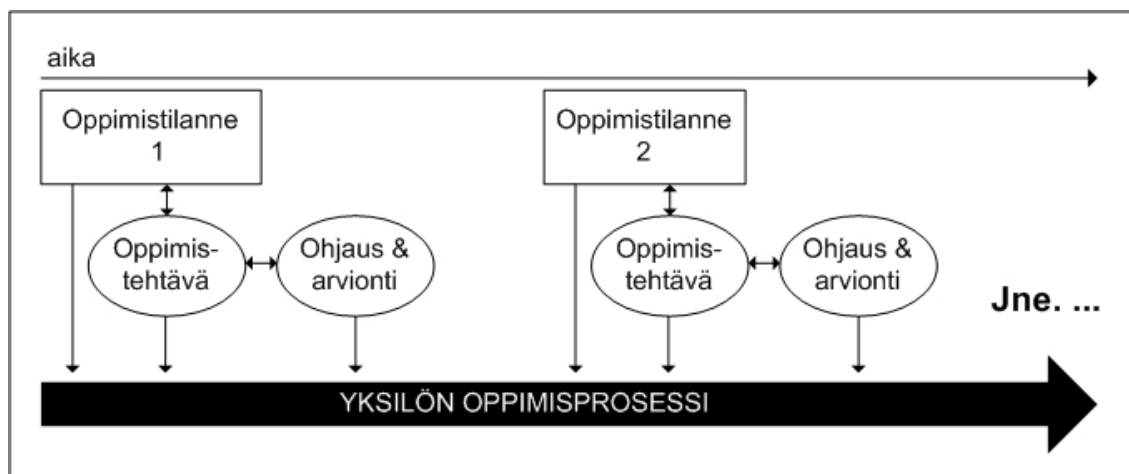
Suppealla tasolla verkko-ohjaukseksi voidaan laskea ohjaajan antama henkilökohtainen palaute oppimistehtävistä tai ohjaajan käymä ja ohjaama verkkokeskustelu. Suppea tai laaja tarkastelu riippuu siitä, kuinka syvällisesti ohjaaja on oppimisprosessissa mukana. Suppealla tasolla ohjaaja voi olla esimerkiksi valmiiksi suunnitellun ja rakennetun verkko-opintojakson toiminnan ohjaajana, ja laajemmalla tasolla taasen toiminut verkko-opintojakson kokonaisvaltaisena suunnittelijana ja toteuttajana. (Koli 2008, 17.)

Verkko-ohjaukselle ominaisia piirteitä voidaan tarkastella vertaamalla sitä perinteiseen opetukseen. Perinteisessä opetuksessa opiskelu muodostuu oppijalle usein yksittäisistä opetustilanteista. Oppija saa palautteen useimmiten vasta opintojakson lopussa arvosteluna, joka perustuu kokeeseen, osallistumisaktiivisuuteen ja läsnäoloon. Tässä opetustavassa ongelmana on se, että oppija ei saa oppimisprosessinaikaista palautetta eikä oppijan omien taitojen kehittämistä tai sisällöllistä osaamista tueta ohjauksella. Tämä saattaa johtaa yksittäisten, irrallisten asioiden oppimiseen, joista on vaikea muodostaa kokonaisuuksia (Koli & Silander 2002, 30). (Kuva 2)

Kuva 1: Perinteinen opetus (Koli & Silander 2002, 30).

Verkko-ohjausta kuvaavat keskeisesti koko oppimisprosessinaikainen ohjaus ja palaute, joiden pohjalta oppijalla on mahdollisuus kehittää omaa osaamistaan. Oppimisprosessin eri elementit: oppimistilanteet, oppimistehtävät, ohjaus, palaute ja arviointi linkittyvät kiinteästi toisiinsa ja muodostavat ajallisen jatkumon (Kuva 3). (Koli & Silander 2002, 31).

Kuva 2: Verkko-ohjaus (Koli & Silander 2002, 32).

Pelkästään oppimistilanteisiin liitettävä ohjaus ei kuitenkaan riitä, vaan ohjaajan on opintojakson alussa sekä opintojakson aikana muistutettava ja kerrattava auki ohjauksellisia asioita. Ohjauksessa onkin syytä pyrkiä aktiivisuuteen (eikä pelkkään reagoimiseen) ja tarjottava tietoa, neuvoja ja opastusta ennakoiden oppijoille esiin nousevia kysymyksiä. (Montonen 2003, 114.)

4.1 Oppimisprosessi

Oppimisprosessilla luodaan perusta verkko-ohjaukselle ja -oppimiselle. Hyvin suunniteltu oppimisprosessi mahdollistaa tehokkaan, suunnitelmallisen ja ennakoivan ohjausotteen prosessin eri vaiheissa sekä auttaa ohjausressurssien suunnittelussa. Suunniteltu oppimisprosessi ohjauksineen tekee opintojakson sisällön ja rakenteen selväksi oppijoille, ja tämä jo itsessään ohjaa ja edistää oppijan oppimista ja opiskelua. (Koli 2008, 45.)

Oppimisprosessi käsitetään ajallisesti ja askeleittain etenevänä, ennalta suunniteltuna ja tavoitteellisena oppimisena. Oppimisprosessia ei käsitetä yksittäisenä oppimistilanteena vaan useamman oppimistilanteen muodostamana kokonaisuutena (Kuva 3). Yksittäisen oppimistilanteen elementtejä ovat mm. oppimisen tavoitteet ja oppimistehtävät toimeksiantoineen. Elementtien aikana ohjaaja käyttää erilaisia ohjauksen menetelmiä ja välineitä oppimisen edistämiseksi. (Koli & Silander 2002, 7; Koli 2008, 54.)

Oppimisprosessi voidaan ajatella yksilön kehittymisprosessiksi, jonka aikana on tarkoitus saavuttaa uutta tietämystä. Tietämys voidaan määritellä tietoa laajemmaksi käsitteeksi, joka sisältää varsinaisen tiedon lisäksi osaamisen kehittymistä. (Koli & Silander 2002, 7.)

Oppimisprosessin suunnittelun lähtökohtana ovat oppimisen tavoitteet ja oppijoiden aikaisempi tietämys ja osaaminen. Kun oppimisprosessin tuloksena saavutettavaa tietämystä ja osaamista peilataan oppijoiden aikaisempaan tasoon, saadaan selkeät puitteet oppimisprosessin rakentamiselle. Keskeistä suunnittelussa on miettiä, miten erilaiset oppijat oppivat ja saavuttavat tavoitteiden mukaista osaamista. (Silander 2008, 23.)

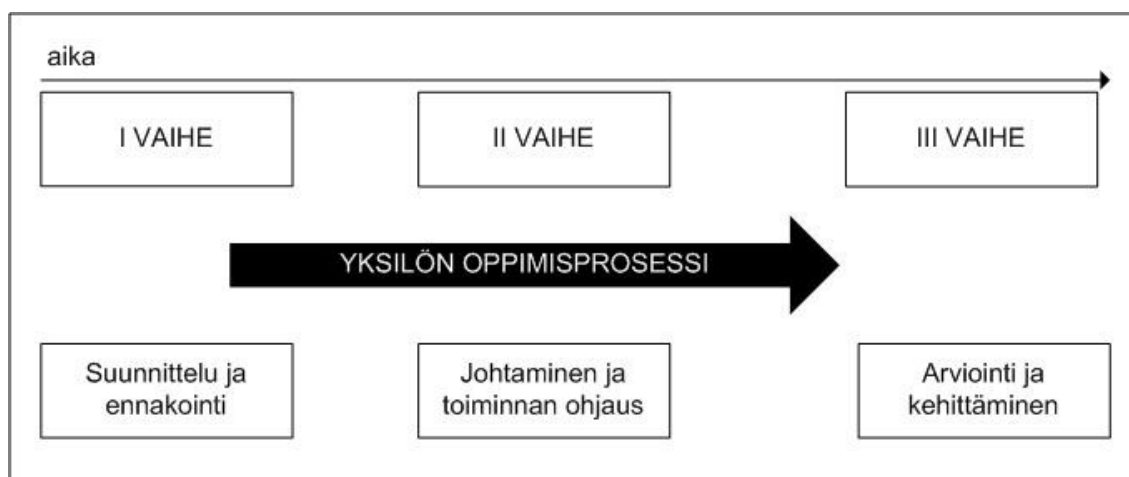
Oppimisprosessiperusteisen ohjauksen sekä itseohjautuvan oppimisen tavoitteena on, että oppija kokee itsensä oman oppimisensa subjektiksi (vrt. opetuksen kohde) ja vaikuttaa omaan oppimiseensa (Koli & Silander 2002, 7; Keskinen, Kinnunen & Silvén 1991, 78). Oppijan on hahmotettava oppimisen rakentuminen useammasta tilanteesta lopulta kokonaisuudeksi sekä ymmärrettävä, miten oppimiselle asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Näin oppimisprosessi rakentuu yksilön rakentamana prosessina, missä ohjaaja ja valitut menetelmät toimivat ohjauksena. (Koli & Silander 2002, 7-10; Koli 2008, 139).

Oppimisprosessin yksityiskohtaisella suunnittelulla voidaan tietoisesti ja tarkoituksenmukaisesti vaikuttaa yksilön oppimisen edistämiseen. Yksilöä ohjataan varsinkin vaikeasti opittavien käsitteiden ja prosessien kohdalla. Ohjauksen suuntaaminen näihin kohtiin on erityisen tärkeää, koska yksilön oppiminen voi estyä tilanteissa, joissa hän ei pääse eteenpäin ilman ohjausta. Lopulta oppimisen estyminen voi aikaansaada opiskelun pysähtymistä tai jopa keskeyttämistä. Ohjaajan ollessa opintojakson sisällön asiantuntija, hänen tulee ennakoida oppimisprosessin etenemistä ja kohdistaa ohjausta näihin oppijoille haasteellisiin kohtiin. (Koli 2008, 45.)

4.2 Oppimisprosessin ohjauksen vaiheet

Verkko-ohjaajan työ voidaan jakaa kolmeen selkeään vaiheeseen oppimisprosessin aikana: Ensimmäisessä vaiheessa oppimisprosessi ja sen ohjaus suunnitellaan ja ennakoidaan. Toisessa vaiheessa oppimisprosessia johdetaan ja sen toimintaa ohjataan. Kolmannessa vaiheessa oppimisprosessia arvioidaan ja pyritään kehittämään. (Koli 2008, 22.) (Kuva 4)

Kuva 3: Verkko-ohjaajan työn vaiheet (Koli 2008, 23).

Suunnittelu ja ennakointityö ovat ennen opintojakson alkamista tapahtuvaa oppimis- ja ohjausprosessin suunnittelua ja oppimisen edellytysten luomista. Tämä pitää sisällään myös oppimis- ja ohjaustilanteiden rakentamisen ja organisoinnin. (Koli 2008, 24.)

Toisessa vaiheessa oppimisprosessia johdetaan ja sen toimintaa ohjataan. Ohjaus pitää sisällään mm. opiskelun ja oppimisen seuraamisen ja edistämisen sekä palautteen ja arvioinnin antamisen. Ohjaus kohdistetaan oppimisprosessin sisältämiin oppimistilanteisiin ja oppimistehtäviin. (Koli 2008, 24.)

Kolmas vaihe tapahtuu opintojakson toteuttamisen jälkeen, jolloin tarkoituksena on arvioida verkko-toteutuksen onnistuminen ja kehityskohdat (Koli 2008, 27). Ohjaajan työ edellyttää ammattitaidon jatkuvaa kehittämistä ja samalla valmiutta oman toiminnan arvioimiseen. Arvioinnin pohjalta ohjaaja voi tunnistaa ammatilliset tarpeensa ja suunnitella strategian ammatillisten toimintakäytäntöjensä kehittämiseksi (Kiviniemi 2000, 35). Ohjaajan oman arvioinnin lisäksi oppijoilta tulee kerätä palautetta oppimisprosessiin, oppimistehtäviin ja -ympäristöön sekä ohjaukseen liittyen. Tätä kautta ohjaaja saa uusia näkökulmia, joita ei itse välttämättä osannut ottaa huomioon arvioinnin aikana.

4.3 Oppimisprosessin ohjaus

Toimintaohjeistuksen, aikataulun ja palautteenannon suunnittelu ovat kaikki olennaisia verkko-ohjauksen elementtejä. Lisäksi tarvitaan oppijan työskentelyä ja toimintaa ohjeistavaa aineistoa ja muuta informaatiota opiskelun sujumisen varmistamiseksi. Mitä paremmin ohjaus suunnitellaan ja rakennetaan sisään oppimisprosessiin, sitä helpommin opiskelu onnistuu ja ohjaajan ohjaustyö helpottuu. (Koli 2008, 96-97.)

Ohjausta suunniteltaessa on aina pohdittava pyritäänkö ohjauksella sisältöjen vai työskentelyn ohjaamiseen, koska ohjauspyrkimykset vaikuttavat siihen, miten ohjaus toteutetaan. Ohjausta voidaan toteuttaa esimerkiksi oppimistehtävien asettelulla, erilaisilla valituilla työtavoilla ja ohjeilla. Ohjaajana voi toimia opettaja, ohjaaja, asiantuntija tai kouluttaja, mutta myös oppijoiden toisilleen antamaa vertaispalautetta ja -arviointia voidaan hyödyntää. Ohjauksen suunnittelijan haasteeksi nouseekin, miten päästä pois rutiiniohjauksesta aitoon oppimista edistävään ohjaukseen. (Koli 2008, 78.)

Käytettävien ohjaustapojen valintaan vaikuttavat eniten ohjaajan käytössä olevat resurssit sekä aika. Kaikkea tarvittavaa ohjausta ei voida ennakoida, joten ohjausresursseja kannattaa jättää myös oppijälähtöiseen ohjaustarpeeseen tai mahdolliseen ennakoimattomaan ohjaukseen. (Koli 2008, 77.)

Kokonaisuudessaan oppimisprosessin ohjauksen suunnittelu ja toteuttaminen verkkoon on kokonaisvaltainen ja vaativa prosessi. Kokemattomalle ohjaajalle verkkokoulutuksen suunnittelu voi toimintaympäristön eroavaisuuksien vuoksi olla haastavaa. Tällöin oppimisprosessiin sisältyvää ohjausta voidaan lähestyä pohtimalla asiaa oppijälähtöisesti:

1. Mitä kaikkea tulee suunnitella, ennakoida ja mihin pitää valmistautua oppijan opiskelua ja verkko-ohjausta varten?
2. Mitä kaikkea tietoa oppija tarvitsee verkko-opintojaksosta pystyäkseen opiskelemaan ja oppimaan?
3. Minkä tiedon varassa hän toimii verkossa?
4. Mitä ohjausta ja tukea oppija tarvitsee opintojakson eri vaiheissa, että hänen oppimisensa etenee?

(Koli 2008, 20-21.)

Oppimisprosessin ohjauksen suunnittelua auttaa, kun oppimisprosessi kuvataan oppimistilanteittain. Oppimistilanteissa tulee huomioida, mitä tiedonprosessointia, toimintaa ja vuorovaikutusta tilanteeseen sisältyy. Kaikkia oppimistilanteeseen sisältyviä toimia tuetaan ohjauksella, joka tulee suunnitella erikseen oppimistilannekohtaisesti. Yksittäistä oppimistilannetta voidaan tarkastella oppimisprosessin osana, johon sisältyvät oppimisen tavoitteiden asettaminen, oppimistehtävät, arviointi ja palaute, motivointi, ohjeistukset, oppimisympäristö ja oppimateriaalit. (Koli 2008, 50-54.)

4.3.1 Tavoitteiden asettaminen

Oppimisprosessin suunnittelu alkaa toteutettavan opintojakson tavoitteiden asettamisesta. Oppimisprosessissa tavoiteltavan osaamisen määrittämiseksi oppijoiden aiemman tietämyksen ja osaamisen taso tulee tietää. Tämän jälkeen voidaan suunnitella, mitä uutta osaamista, tietoja ja taitoja oppimisprosessissa voidaan tavoitella. Alkutason ja lopputavoitteiden rajaamisen jälkeen saadaan selkeä kehys oppimisprosessin rakentamiselle. (Koli & Silander 2002, 34; Koli 2008, 32)

Tavoitteilla tarkoitetaan oppijoiden päämääriä, jotka suuntaavat heidän käyttäytymistään oppimistilanteissa. Tavoitteilla voidaan kuvastaa oppijan ajatusta siitä, miksi hän suorittaa tehtävää ja toivoo onnistuvansa siinä, tai vaihtoehtoisesti yrittää välttää suoritustilanteita. Vaikka oppija saattaa olla taipuvaisempi valitsemaan oppimistilanteissa aina tietynlaisia tavoitteita, oppimistehtävän- ja ympäristön ominaisuudet vaikuttavat myös siihen, minkälaiset tavoitteet oppijalla aktivoituvat. (Tapola & Veermans, 2006, 66-67.)

Osaamisen tavoitteet voivat löytyä valmiina opetussuunnitelmasta, mutta jos niitä ei ole tai ne ovat puutteellisia, tulee ne ensin määritellä ja muokata. Tavoitteita kuvataan joskus menetelmän muotoon kuten: kurssin aikana tavoitellaan, pyritään, tutustutaan tai perehdytään. Tällaiset ilmaisut eivät kuitenkaan ole osaamisen tavoitteita. Osaamisen tavoitteen tulee ilmaista läheistä yhteyttä opittaviin asioihin: oppija osaa käyttää, analysoida, toimia, päätellä, valmistaa, suunnitella tai uudistaa. (Koli 2008, 32)

Tavoitteiden asettamisessa voidaan erottaa oppimis- ja osaamistavoitteiden ja suoritustavoitteiden tuomia eroja oppimisessa. Oppimis- ja osaamistavoitteita asettavat oppijat pyrkivät hankkimaan mahdollisimman laajan asiantuntemuksen opittavassa asiassa. Pelkästään suoritustavoitteita asettavat oppijat pyrkivät pääasiassa vain suoriutumaan tehtävästä. Osaamistavoitteita asettavien oppijoiden on todettu luottavan omiin kykyihin, oppimismahdollisuuksiin ja hyödyntävän oppimisstrategioita tehokkaammin kuin suoritustavoitteiden pohjalta toimivat oppijat. (Ruohotie 2000, 167.)

Perinteisessä opetuksessa oppimisen tavoitteet ovat yleensä selkeät, konkreettiset ja opettajan asettamat. Verkko-ohjauksessa oppijalle annetaan usein suurempi vastuu tavoitteiden asettamisesta ja niihin suuntautumisesta. Tämä voi kuitenkin aiheuttaa ongelmia oppijoille, jotka ovat tottuneet opettajan asettamien tavoitteiden seuraamiseen ja tarkasti jäsenneltyyn opetukseen. Tästä johtuen oppijoita tulee aina tukea ohjauksen ja tavoitteiden asettamisen tärkeyttä painottavien menetelmien avulla. (Tapola & Veermans, 2006,)

4.3.2 Oppimistehtävien laatiminen

Oppimistehtävillä on keskeinen rooli verkko-ohjauksessa, jossa painotetaan oppijoiden itsenäisyyttä ja omaa aktiivista roolia tiedonmuodostamisessa (Kiviniemi 200, 60-61). Oppimistehtävän kysymyksen ja ongelmanasettelun pohjimmaisena tarkoituksena on, että oppija rakentaa itselleen uutta tietoa käyttämällä tarvittavia lähteitä. Tämän takia tehtävissä tulee välttää juuri opetetun tai luetun asiasisällön toistamista. Oppimistehtävien suorittamisen tarkoituksena on uuden ja merkityksellisen tietämyksen rakentuminen ja oppiminen. (Silander 2008, 24; Koli 2008, 51-55, 103.)

Oppimistehtävät ovat tärkeä menetelmä oppimisprosessin ohjaamisessa: Oppimistehtävien kautta pyritään ohjaamaan oppijan havainnointia, tiedonprosessointia ja työskentelyä. Lisäksi oppimistehtävän luonteella ja sisällöllä voidaan vaikuttaa itseohjautuvuuden alueista varsinkin metakognitiivisen tiedon ja taidon hyödyntämiseen. (Silander 2008, 24)

Oppimistehtäviä laadittaessa on otettava huomioon oppijoiden opintojen vaihe. Alkuvaiheessa oppijoilta ei voida edellyttää samanlaista kriittisyyttä opittavan aineen tehtäviä kohtaan kuin kurssin loppuvaiheen aikana. Alkuvaiheen tehtävien tulisi keskittyä opittavan aiheen perusasioiden oppimiseen ja loppua kohden opittujen asioiden ympärille tulisi muodostua ymmärrettävä kokonaisuus. Oppimistehtävien suunnitteluvaiheessa ohjaajan tulee käydä läpi mm. seuraavia asioita, jotka auttavat tehtävien rakentamista opintojen eri vaiheisiin:

- Mikä on oppimistehtävän tavoite?
- Mitä tietoa oppijat prosessoivat tehtävässä ja miten tieto löydetään?
- Miten tehtävä ohjaa oppijoiden oppimista ja tiedon prosessointia?
- Miten oppijoita ohjataan ja mitä palautetta heille annetaan?

(Holikko & Rautakoura 2003, 95; Silander 2008, 25)

Itsenäisesti työstettävät oppimistehtävät voivat olla luonteeltaan kirjoitustehtäviä. Kirjoittamisen avulla asioita voidaan jäsentää omakohtaisesti uudelleen, minkä voidaan katsoa kehittävän päättelyrakenteita sekä ymmärtämiseen tähtäävää oppimista. Itsenäisen työskentelyn ohella oppimistehtäviä on hyödyllistä suorittaa ryhmätyöskentelynä. Sen kautta saadaan useita hyötyjä, jotka edistävät myös yksilön oppimista, kuten:

- Ongelmien käsittelyssä tietopohja on laajempi.
- Ryhmän jäsenten välinen argumentointi, kysymykset ja mielipiteet edistävät toisten näkökulmien muuttumista ja itseohjausprosesseja.
- Tehtävien jakamisen kautta ryhmän jäsenet voivat auttaa toisiaan ymmärtämään ongelmallisempia kohtia käsiteltävästä asiasta, minkä kautta myös monimutkaisten ongelmien käsittely tehostuu.

(Mäkinen 1998, 48.)

Ryhmän muiden oppijoiden kokemuksista oppija oppii jäsentämään omia aiempia tietorakenteitaan ja laajentamaan omia käsityksiä. Näin yhteistoiminta edistää yksilön oman toiminnan tarkastelua ja itseohjautuvuuden kehittymistä. Sen avulla myös aktivoidaan oppijaa vastaamaan itse oppimisestaan ja kantamaan vastuu ryhmän yhteisestä tuotoksesta ja tavoitteista. Vastuun jakaminen, toisten auttaminen, vuorovaikutustaitojen kehittyminen ja tasa-arvoperiaatteiden noudattaminen valmentavat samalla toimimaan yhteiskunnassa.

(Mäkinen 1998, 48-49; Kiviniemi 2000 73-75.)

Verkkokoulutuksessa opiskelun painopiste on usein oppimistehtävien tekemisessä. Oppimistehtävien suunnittelussa on otettava huomioon, miten tehtävät tullaan myöhemmin oppijoiden kanssa käsittelemään. Mikäli palautteen antaminen laiminlyödään, oppijat saattavat kokea, että heiltä odotetaan vain suorituskeskeisyyttä. Oppimistehtävien lähtökohtana ei kuitenkaan ole vain tehtävien tekeminen, vaan oppiminen sekä oman ja yhteisen asiantuntijuuden rakentaminen. (Kiviniemi 2000, 64.) (Mäkinen 1998, 48.)

4.3.3 Arviointi, palaute ja motivaation merkitys

Arviointi liittyy erottamattomana osana opetus- ja ohjaustyön kokonaisuuteen. Arvioinnin merkityksen tunnistaminen ja arviointitaitojen kehittäminen on edellytys suunnitelmalliselle ja pitkäjänteiselle kehittämiselle. (Kiviniemi 2000, 120.)

Ohjaajalla on opettamastaan aineesta laaja näkemys ja siksi myös perusteet esittää arviointia ja arvostelua. Oppija luottaa ohjaajan asiantuntijuuteen ja muodostaa usein käsityksen osaamisestaan ohjaajalta saamastaan palautteesta. Näin arvioinnilla ja palautteella on suuri merkitys oppijan toiminnan ohjaajana. (Nurmela, Suominen 2007, 91; Koppinen, Korpinen & Pollari 1994, 84.)

Arvioinnin tärkeimpänä tehtävänä on oppimisen tukeminen ja edistäminen. Lisäksi se mahdollistaa oppimistapojen tehostamisen ja ohjauksen kehittämisen. Arviointia voidaan hyödyntää oppimiskokonaisuuksissa ja prosesseissa eri tavoin:

- Diagnostisen arvioinnin kautta selvitetään lähtötasot ennen oppimisprosessin alkamista. Tulosten perusteella voidaan esimerkiksi kohdentaa ja eriyttää opetusta ja ohjausta.
- Formatiivinen arviointi tarkkailee oppimisen edistymistä oppimisprosessin aikana.
- Summatiivisella arvioinnilla selvitetään oppimisen tuloksellisuutta tietyn oppimiskokonaisuuden päättymisen jälkeen.

(Koppinen, Korpinen & Pollari 1994, 8-9.)

Arviointi voi tapahtua myös oppijan itsearviointina. Tällöin lähtökohtana on näkemys siitä, että kehittyäkseen oppijan tulee kyetä ohjaamaan ja arvioimaan omaa oppimistaan sekä asettaa itselleen oppimistavoitteita. Itsearviointi kohdistuu myös opiskelutekniikan, motivaation sekä opiskelussa kohdattujen ongelmien ja niiden ratkaisemisen analysoimiseen ja arvioimiseen. Itsearvioinnin tarpeellisuus perustuu nykyajan oppimiskäsitykseen oppijan oman aktiivisuuden tärkeydestä tiedon prosessoinnissa. (Kiviniemi 2000, 130.)

Uutta oppiessaan oppija valikoi ja tulkitsee informaatioita aiempien tietorakenteiden ja tavoitteiden pohjalta. Kun uutta tietoa sulautetaan jo olemassa oleviin tietorakenteisiin, ovat tiedolliset rakenteet jatkuvassa muutosprosessissa. Tällaisessa sisäisessä prosessoinnissa itsearvioinnin merkitys nousee keskeiseksi. Ohjauksen kannalta onkin keskeistä, miten oppijaa voidaan auttaa tiedon rakentamisessa ja siihen liittyvässä itsearvioinnissa. (Kiviniemi 2000, 130.)

Oppijan itsearvioinnissa ohjaajan rooli muuttuu ulkopuolisesta arvioijasta oppijan oman arvioinnin tukijaksi. Tällöin ohjaaja tarjoaa erilaisia näkökulmia ja keinoja, joiden valossa oppija voi arvioida työskentelyään ja oppimistaan. Ohjauksen kautta oppijat voidaan laittaa arvioimaan omaa työskentelyään ja suorittamiaan oppimistehtäviä. Oppijan tulee myös arvioida omaa edistymistään sekä selkeitä kehityskohteitaan työskentelyssä. Esimerkiksi oppimispäiväkirjan pitäminen voi palvella oppijaa henkilökohtaisen oppimisprosessinsa arvioinnissa. (Kiviniemi 2000, 130-132.)

Oppimistehtävien sekä oppijoiden määrän ollessa suuri, oppimisen tukeminen ja arviointi on vaikeasti toteutettavissa. Tällöin mahdollinen ratkaisu on oppijoiden vertaisarviointi, jossa oppijat vastaavat toistensa arvioinnista. Vertaisarvioinnissa oppija arvioi ja antaa kirjallista palautetta esimerkiksi toisen oppijan oppimistehtävien suorituksista. Vertaisarviointi edistää oppijoiden yhteistoiminnallista työskentelyä ja yhteisöllisiä työskentelytaitoja. Arviointitapaa voidaan soveltaa osaan oppimistehtävien palautteen antamisesta, mutta täytyy muistaa, että oppijoiden keskinäiseen arviointiin ei tule ajautua pelkästään resurssien puutteen vuoksi. Kuten muunkin arvioinnin, vertaisarvioinnin tulee perustua sen pedagogiseen mielekkyyteen. (Kiviniemi 2000, 132-133.)

Motivaatio on tärkeimpiä itseohjautuvuuden tukemisen lähteitä. Tämän takia on kysyttävä, millaiset seikat vaikuttavat motivaation syntyyn ja miten myös arviointi ja palaute tukevat tai tuhoavat motivaatiota. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1994, 14.)

Ruhotien (2000, 167) mukaan yksinkertaisin ja yleisin palautemuoto on tuloksiin (arvosanoihin) liittyvä palaute. Se osoittaa, missä määrin tulokset vastaavat ulkoisesti määriteltäviä kriteerejä, mutta tulospalaute vaikuttaa hyvin vähän oppijan itseohjautuvuuden lisäämiseen. Palautteen tulee liittyä oppimisen tavoitteisiin, jonka avulla voidaan arvioida yksilön etenemistä opittavan asian sisäistämässä ja vaikuttaa oppijan sisäiseen motivaatioon.

Oppijan sisäinen motivaatio joko voimistuu tai heikkenee sen mukaan, välittykö hänelle myönteistä vai kielteistä palautetta. Myönteinen palaute saattaa lisätä motivaatiota, kun taas kielteisestä palautteesta oppija saattaa kyseenalaistaa omat kykynsä. Huonosti menestyvien oppijoiden arv sanat johtuvat usein yrittämisen eikä kyvyn puutteesta. Heidät tulee saada uskomaan, että yrittämisen ja työnteon kautta suoritukset alkavat parantua. Tällöin heidän pitkäjänteisyys tehtävien parissa lisääntyy ja motivaatio säilyy epäonnistumisten jälkeenkin. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1994, 18-19, 61.)

Sisäistä motivaatiota on mahdollista vahvistaa esimerkiksi oppimistehtävien mielekkyydellä. Oppija kiinnostuu oppimistehtävästä, jos hän kokee sen kyllin vaativaksi ja arvioi kykyjensä riittävän menestykseen. Onnistumisen ja edistymisen kokemukset ovat tärkeitä, kun oppija kokee hallitsevansa oppimistehtävien edellyttämiä älyllisiä prosesseja. Oppijat, jotka tietävät hyödyntävänsä oppimaansa jatkossa, ovat usein sisäisesti motivoituneita. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1994, 18-19.)

Oppijan sisäisen motivaation tasoa heijastaa se, kuinka korkeita tavoitteita hän asettaa omalle oppimiselleen, miten tärkeänä ja arvokkaana hän pitää niiden saavuttamista, ja kuinka antaumuksella hän pyrkii saavuttamaan tavoitteensa. Varsinkin verkkokoulutuksen aikana sisäinen motivaatio on tärkeää, koska koulutukseen ei aina liity perinteiseen opetukseen kuuluvia motivaatiotekijöitä, kuten opiskeluryhmään kuulumisen tunnetta ja vuorovaikutusta kasvokkain. Ohjaajan motivoiva vaikutus on tällöin tärkeää oppijoiden itseohjautuvuuden kasvattamiseksi ja ylläpitämiseksi. (Kilpiö 2003, 26; Keskinen, Kinnunen & Silvén 1991, 28.)

4.3.4 Ohjeistuksen ja oppimateriaalin laatiminen

Oppimisprosessin keskeisenä eteenpäin vievänä voimana varsinkin verkko-toteutuksissa ovat ohjeet ja ohjeistukset. Ilman kattavaa ja jatkuvaa ohjeistusta ohjaajan aika saattaa mennä oppijoiden jatkuvien epäselvyyksien selvittämiseen. (Koli 2008, 106.)

Verkko-toteutuksissa on hyvä ohjeistaa kaikki osat selkeästi ja ytimekkäästi. Ohjeistusta laadittaessa voidaan ajatella kohteeksi sellainen henkilö, joka tarvitsee eniten ohjausta, ja pyrkiä minimoimaan hänelle mahdollisesti syntyvät epäselvyydet ohjeistettavassa asiassa. Kieliasun on hyvä olla mahdollisimman selkeää ja yksinkertaista, jolloin varmistetaan ohjeiden perillemeno mahdollisimman kattavasti. Hyvien ja kattavien ohjeiden laatimista voidaan pitää yhtenä verkko-ohjauksen haasteista. (Koli 2008, 106.)

Hyvä opastus ja ohjeistus edistävät itseohjautuvaa opiskelua. Verkkototeutuksissa tapahtuvan itsenäisen opiskelun vuoksi ohjeistuksen on oltava tarkempaa kuin lähiopetuksessa. Tästä huolimatta lähiopetukseenkin liittyvän ohjeistuksen uudelleenarviointi ja kehittäminen on varmasti aina mahdollista, vaikka ohjaajan omasta mielestä ohjeistus tuntuisi tarpeeksi kattavalta. (Nurmela, Suominen 2007, 50-51.)

Opetus- ja oppimisprosessin eteneminen onkin usein kirkkaana ohjaajan mielessä, mutta se ei ole välttämättä selvää oppijoille. Ohjaajan tehtävänä on tuoda kerta toisensa jälkeen esille, mitä ja milloin on tehtävä, mitä oppijoilta edellytetään ja mitä tekemisellä saavutetaan. Oppimistehtävien on heti ensimmäiseksi ja ytimekkäästi vastattava oppijalle, mitä hänen odotetaan verkossa tekevän. Yksittäisissä oppimistehtävissä on hyvä ohjeistaa:

- Mikä on tehtävän tarkoitus ja tavoite.
- Kenen kanssa oppijan pitäisi työskennellä.
- Miten tehtävä arvioidaan ja mikä on sen painoarvo.
- Annetaanko tehtävästä palautetta.
- Mitä oppija olettaa oppivansa tekemällä tehtävän.
- Mihin ja milloin tehtävä pitäisi palauttaa.

(Nurmela, Suominen 2007, 50-51.)

Yhtenä verkon käyttämisen lisäarvona voidaan pitää oppimateriaalien ja lähteiden monimuotoisuutta. Verkkopohjainen oppimateriaali voi sisältää eri lähteistä koottua ja sisällöllisesti tarkoituksenmukaista oppimateriaalia sekä ohjaajan ja muiden asiantuntijoiden tuottamaa omaa aineistoa. Verkkomateriaalin päivitettävyyys mahdollistaa ajankohtaisten kysymysten tutkimisen ja tuo etua verrattuna perinteisiin kirja tai tekstilähteisiin.

(Nokelainen & Sointu 2003, 81.)

Verkko-oppimateriaalin käytössä tulee ottaa huomioon, että verkossa eivät toimi perinteisen oppikirjan kaltaiset materiaalit. Pitkien tekstien pönttääminen näytöltä on tuskaista ja vielä hitaampaa kuin kirjan lukeminen. Verkkoon sopivat hyvin nopeasti päivittyvä tieto, hakuteokset, orientoivat ja vuorovaikutteiset aineistot. Pohdiskelevaa ja keskittyntä lukemista vaativat pitkät tekstit ovat verkkokäytössä hankalia, ja ne ovatkin usein verkossa lähinnä jakelun helpottamiseksi ja tarkoitettu tulostettavaksi. (Nurmela, Suominen 2007, 63-64.)

4.3.5 Oppimisympäristön hyödyntäminen ohjauksessa

Oppimisympäristöllä viitataan tässä yhteydessä Internetissä sijaitseviin verkko-oppimisympäristöihin. Verkko-oppimisympäristöjen hyödyntäminen oppimisen apuvälineinä edellyttää niiden pedagogisesti mielekästä käyttöä. Tekniikka ei yksistään auta oppijaa parempiin oppimistuloksiin, vaan keskeinen merkitys on oppimisprosessin suunnittelulla, oppimistehtävien rakentamisella ja oppimisen ohjaamisella. Verkko-ohjaajalta edellytetäänkin seuraavia valmiuksia verkko-oppimisympäristön hyödyntämisessä:

- Pedagogisia taitoja verkko-oppimisympäristössä toimimiseen.
- Kykyä ohjata verkko-oppimisympäristössä toimivia yksittäisiä oppijoita sekä ympäristöön tuotettavia suorituksia.
- Kykyä ohjata yhteistoiminnallista oppimista tukevien yhteisöjen luomista oppimisympäristöön sekä ohjata yhteisöjen toimintaa.

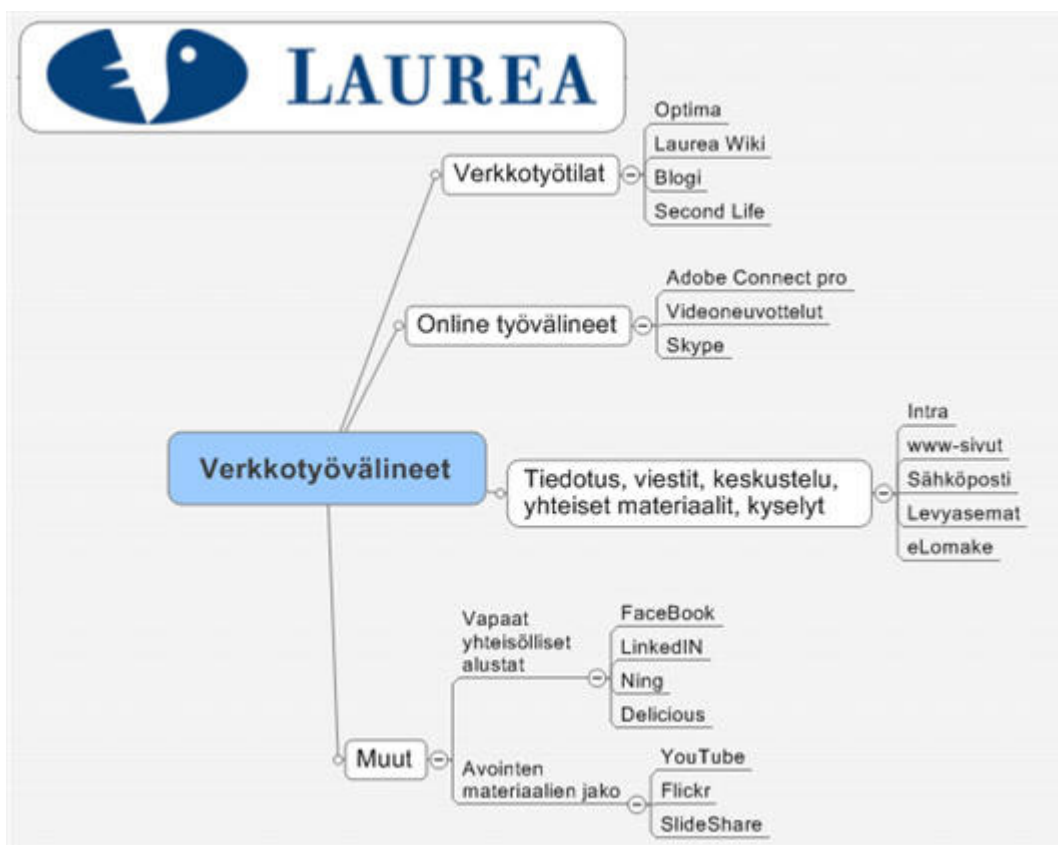
(Kalliala 2002, 108; Nissinen 2003, 228; Koli & Silander 2002, 28.)

Verkko-oppimisympäristöt tukevat yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon rakentelua ja tarjoavat siihen välineitä. Tavoitteena on tietämyksen jakaminen: oppijat voivat rakentaa ja kehittää uusia ajatuksia toisten aikaisemmin tuottaman tiedon varaan. Välineinä toimivat erilaiset työkalut ja ympäristön ominaisuudet, jotka tukevat tiedon rakentamista ja oppimista. (Koli & Silander 2002, 28.)

Verkko-oppimisympäristöä käyttämällä voidaan saattaa oppijat, ohjaajat, asiantuntijat ja työelämän edustajat yhteen ilman tiukkaa sidonnaisuutta aikaan ja paikkaan. Verkko-oppimisympäristön avulla voidaan pyrkiä eroon ammattikorkeakoulun ja sitä ympäröivän yhteiskunnan välisistä raja-aidoista, mikä mahdollistaa oppijoiden osallistumisen asiantuntijuutensa kannalta olennaisiin koulun ulkopuolisiin toimintoihin. (Nissinen 2003, 226.)

5 Verkkokoulutuksen työkalut Laurea-ammattikorkeakoulussa

Laureassa verkkokoulutuksen toteuttaminen on mielestäni tieto- ja viestintätekniisten valmiuksien jälkeen riippuvainen opintojaksojen vastuuopettajien näkemyksistä verkkokoulutuksen toteuttamisen tarpeellisuudesta sekä heidän haluista ja kyvyistä toteuttaa verkkokoulutusta. Työkalujen puolesta verkkokoulutuksen toteuttamisen Laurea-ammattikorkeakoulussa mahdollistavat mm. Optima-verkko-oppimisympäristö, Laurea Wiki ja Second Life -virtuaalimaailma. Virtuaaliohjauksen sekä -opettamisen mahdollistavat Laurean videoneuvottelulaitteet sekä online-työvälineistä Adobe Connect Pro ja Skype. (eOppiminen 2008.) (Kuva 4)

Kuva 4: Laurean verkkotyövälineet (Verkkotyövälineet 2010.)

Optima on verkko-oppimisympäristö, jota hyödynnetään opintojaksoilla monella tavalla. Optimaa voidaan käyttää esimerkiksi oppimistehtävien hallintaan, tiedottamiseen, ryhmän sisäiseen työskentelyyn ja viestintään, oppimateriaalin jakamiseen (esitykset, tekstit, kuvat, videot, äänet) ja palauttamiseen sekä verkkotentteihin. (Verkkotyötilat 2010.)

Laurea Wiki on yhteisöllisen työskentelyn ja tiedonrakentelun työalusta, joka mahdollistaa tuotosten muokkaamisen ja kommentoimisen käyttäjien välillä. Näin se soveltuu hankesuunnitelman, raportin tai artikkelin yhteisölliseen kirjoittamiseen luonnoksesta valmiiksi. (Verkkotyötilat 2010.)

Second Life on virtuaalimaailma, johon on rakennettu todellista elämää simuloivia rakennuksia ja esineitä. Käyttäjä valitsee itselleen ihmistä esittävän hahmon, jonka jälkeen hän voi liikkua virtuaalimaailmassa ja esimerkiksi tavata muita käyttäjiä. Second Life sopii koulutus- ja kokoustarkoituksiin silloin, kun haetaan yhteisöllistä virtuaalista kohtaamispaikkaa. (Verkkotyötilat 2010.)

Adobe Connect Pro on Internet-selaimen kautta käytettävä vuorovaikutustyökalu, jonka avulla voidaan toteuttaa virtuaaliohjausta sekä -opettamista. Osallistuminen on mahdollista omalta koneelta mistä tahansa Internet-verkosta. (Online-työvälineet 2010.)

Myös Skype on vuorovaikutustyökalu, jonka kautta voi puhua Internet-puheluita tai ”chattailla” ilmaiseksi kahden kesken tai ryhmässä. Skype mahdollistaa yksilö- ja ryhmäohjauksen sekä henkilömäärältään pienet kokoukset. Sen avulla voi myös tehdä esimerkiksi ryhmätöitä tai pitää yhteyttä asiantuntijoihin. (Online-työvälineet 2010.)

Videoneuvottelulaitteiden avulla saadaan aikaan kahden tai useamman pisteen samanaikainen ääni- ja kuvayhteys. Videoneuvottelulaitteet sijaitsevat vain tietyissä Laurean toimipisteissä, joista Leppävaaraan nähdessä lähin on Otaniemi. Videoneuvottelu sopii luentoihin, jotka välitetään useisiin toimipisteisiin tai esimerkiksi ulkomaille. Se sopii myös kokouksiin, ryhmätyöskentelyyn ym. silloin, kun ihmiset kokoontuvat sovittuihin tiloihin, joissa videoneuvottelulaitteet sijaitsevat. (Online-työvälineet 2010.)

Opinnäytetyön rajauksesta johtuen, edellä kuvattuja verkkotyökaluja – Optima-oppimisympäristöä lukuun ottamatta – ei sisällytetty opinnäytetyössä toteutettuihin kehitystoimiin. Työvälineiden kuvauksen kautta kuitenkin havaitaan kuinka niiden ominaisuuksia voidaan monipuolisesti hyödyntää verkkokoulutuksen toteuttamisessa. Tämän johdosta koulutuksen toteuttamisen ei pitäisi mielestäni olla riippuvainen Laurean tieto- ja viestintäteknisistä valmiuksista.

6 Verkkokoulutuksen luokittelu

Virtuaaliammattikorkeakouluyhteisön vuonna 2003 sopiman, ja opetusministeriön hyväksymän koulutuksen luokittelun mukaan, verkkokoulutus voidaan jakaa opetusmuotojen perusteella neljään luokkaan. Koulutus on jaottelun mukaan lähiopetukseen perustuvaa koulutusta, ohjattuun verkko-opiskeluun perustuvaa koulutusta, itseopiskeluaineistoihin perustuvaa koulutusta tai monimuotokoulutusta. (Mäntä & Nissinen 2005, 14)

Lähiopetukseen perustuvalla koulutuksella tarkoitetaan perinteistä luokkahuoneissa tapahtuvaa opetusta. Lähiopetukseksi luokitellaan myös ns. verkon tukema lähiopetus, missä osa opetus- ja oppimateriaalista on siirretty verkkoon. Opiskelijoilla voi olla käytössään myös lähiopetusta tukeva verkko-oppimisympäristö, mutta verkkoa käytetään pääsääntöisesti vain materiaalin jakeluun ja tiedottamiseen, eikä se näin sisällä käytännön verkko-ohjausta. Mäntä & Nissinen 2005, 14)

Ohjattu verkko-opiskelu ei sisällä lähiopetusta, mutta opettaja ja oppijat ovat aktiivisesti vuorovaikutuksessa keskenään erilaisten verkkoa hyödyntävien työvälineiden avulla. Ohjaus tapahtuu yhteisöllisesti kurssin yhteisillä keskustelukanavilla tai video- ja audioneuvotteluissa. Opettajat antavat palautetta opintojakson oppimistehtävistä sekä seuraavat ja ohjaavat oppimista ja oppimisprosessia. (Ruuhonen & Vartiainen 2007; Mänty & Nissinen 2005, 14.)

Itseopiskeluaineistoihin perustuvassa koulutuksessa opiskelija etenee opettajan suunnitteleman oppimisprosessin mukaisesti tekemällä oppimistehtäviä ja tutustumalla verkossa oleviin aineistoihin ja oppimateriaaleihin. Opiskelija ei ole välttämättä yhteydessä muihin verkko-opintojakson suorittajiin, eikä itseopiskelun läpiviennissä ole käytössä opettajan jatkuvaa tukea. (Ruuhonen & Vartiainen 2007; Silander 2009.)

Lähi- ja verkko-opiskeluun perustuvaa koulutusta sanotaan monimuoto-koulutukseksi. Monimuoto-koulutuksessa yhdistyvät näin lähiopetus ja verkkopohjainen ohjaus, jotka ovat yhdessä enemmän kuin kumpikaan osa yksinään. Opetuksessa opiskelijan on mahdollista saada ohjausta niin lähi- kuin etäopetustilanteissa. (Tella ym. 2001, 21; Ruuhonen & Vartiainen 2007; Silander 2009.)

7 Verkkokoulutuksen toteuttaminen tradenomiopintoihin kuuluvalla opintojaksolla

Opinnäytetyössä tarkasteltava rahoituksen opintojakso oli toteutettu luokahuoneissa tapahtuvana koulutuksena, joka sisälsi luentoja, oppimistehtävien ja ryhmätöiden työstämistä sekä oppimista arvioivia tenttejä. Opintojakson toteutusta tuettiin Laurea-ammattikorkeakoulussa käytössä olevan Optima-verkko-oppimisympäristön avulla. Kuten osiossa 6 todettiin, opintojakson oppimisympäristöä käytettiin pääsääntöisesti materiaalin jakeluun ja tiedottamiseen, eikä opintojakso näin sisältänyt verkon välityksellä tapahtuvaa selkeätä ohjausta (Mänty & Nissinen 2005, 14). Opintojakson luokahuoneissa tapahtuva koulutus oli hyvin tavanomainen Laureassa. Tämän johdosta seuraavaksi läpikäytäviä verkkokoulutuksen toteuttamisen mahdollisuuksia voidaan soveltaa muillekin vastaavaa luokahuoneissa tapahtuvaa koulutusta sisältäville opintojaksoille.

Osiassa 6 kuvatun verkkokoulutuksen luokitteluun perustuen rahoituksen opintojaksolle voidaan toteuttaa ohjattua verkko-opiskelua tai itseopiskeluaineistoihin perustuvaa verkkokoulutusta, jolloin opintojakson toteutustavaksi muodostuisi monimuoto-koulutus. Haluan tuoda osiosta esille myös sen, että opiskelu ja oppiminen muodostuvat oppijan itseohjautuvuutta vaativan itsenäisen työskentelyn ympärille, mitä tuetaan ja edistetään ohjauksella.

Ohjattua verkko-opiskelua voidaan mielestäni toteuttaa hyödyntämällä Laurean verkkotyökaluista esim. Optimaa, videoneuvottelulaitteita, Adobe Connect Pro:ta tai Second lifea. Osiossa 2 esitellyn virtuaaliopettamisen sijaan näen selkeäksi ohjauksen keinoksi virtuaaliohjauksen toteuttamisen. Virtuaaliohjauksella tarkoitan tämän opinnäytetyön aikana virtuaaliopettamisen tapaan video- ja ääniyhteyden muodostamiseen opettajan ja oppijoiden välille. Virtuaaliohjauksen ja virtuaaliopettamisen välille voidaan muodostaa kuitenkin selkeä ero: Virtuaaliohjaus suunnataan koskemaan tarkasti jäsenelty ohjaustilanteita, joissa oppijat kaipaavat ajankohtaista informaatiota. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi oppijoiden itsenäisesti työstämien oppimistehtävien, harjoitustöiden ja projektien ohjaus.

Virtuaalisille ohjaustilanteille tulisi mielestäni olla keskeistä niiden sisällön ja kokonaisuuden helppo hallittavuus sekä lyhyt kesto. Näiden ominaisuuksien kautta virtuaaliopetuksesta puuttuva vuorovaikutteisuus on mahdollista, kun oppijoiden kysymykset ja kommentit liittyvät kapeaan ja selkeästi rajattuun aihealueeseen. Todetaan, että ajankohtaisen informaatiotarpeen puuttuessa virtuaaliohjaus voidaan myös toteuttaa ennalta ”nauhoitettuna” ohjausvideona, jonka oppijat voivat katsoa oppimistehtävän tai muun suorituksen yhteydessä. Tämä vapauttaa resursseja oppimisprosessin muihin ohjaustarpeisiin.

Osion 6 luokitteluun perustuen opintojaksolla voidaan toteuttaa myös itseopiskeluaineistoihin perustuvaa verkkokoulutusta, jos opintojakson vastuupettaja näkee, että oppimisen tavoitteet voidaan saavuttaa oppijan itsenäisen työskentelyn kautta. Osion 6 mukaisesti oppimistehtävien suorittaminen on tärkeässä roolissa itseopiskeluaineistoihin perustuvassa verkkokoulutuksessa. Mielestäni oppimistehtävien itsenäisen suorittamisen onnistumiseksi esiin nousee tällöin selkeä tarve oppijan itseohjautuvuuden toteutumiseen. Tämä johtuu siitä, että verkkokoulutuksen aikana oppijoilla ei ole mahdollisuutta luokkahuoneympäristöstä tuttuun opettajan ja muiden oppijoiden antamaan tukeen. Täten oppijoiden tulee itseohjautuvuuden teoriapohjan (Osio 3) mukaisesti mm. tarkkailla omaa toimintaansa (reflektio) ja tiedostaa omat oppimisen kyvyt sekä niiden säätely ja ohjaus (metakognitio) oppimisen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vastuuopettaja voi myös nähdä tarkoituksenmukaiseksi, ettei opintojakson koulutusta siirretä lainkaan verkon välityksellä toteutettavaksi. Tämä ei kuitenkaan mielestäni tarkoita sitä, ettei opintojakson tavoitteena olevan uuden tietämyksen ja osaamisen muodostumista voida edistää tavalliseen toteutukseen verrattuna (Koli & Silander 2002, 7). Tavanomaisen opintojakson tavoitteiden saavuttamista voidaan edistää samoja verkkokoulutuksenkin toteuttamiseen liittyviä keinoja hyödyntäen – oppijoiden itseohjautuvuutta sekä opintojakson ohjausta, palautetta ja arviointia kehittämällä. Opinnäytetyön rajauksen vuoksi opintojaksolla annettavan palautteen ja arvioinnin kehittäminen jätettiin pois opinnäytetyöhön liitetyistä kehitystoimista. Niiden kehittämisen vaikutuksiin syvennyttään kuitenkin opinnäytetyön loppuosan kehitysehdotuksissa ja pohdinnassa.

Näen oppijoiden itseohjautuvuudella sekä itseohjautuvuutta tukevalla ohjauksella olevan myös merkitystä Laurea-ammattikorkeakoulun pedagogisen strategian toteutumiseen. Laurea-ammattikorkeakoulun pedagogisessa strategiassa oppiminen perustuu kehittämispohjaiseen oppimiseen, jonka englanninkielistä nimitystä Learning by Developing (LbD) käytetään sen paremman osuvuuden ja kuvaavuuden vuoksi. LbD yhdistää kaksi ammattikorkeakoulupedagogiikan traditiota; ammattikasvatuksen (learning) ja tutkimuksellisuuteen perustuvan korkeakoulutuksen (developing). (Laurean pedagoginen strategia 2007, 5-6.)

LbD-oppimisen lähtökohtana on aidosti työelämään kuuluva, käytäntöä uudistava kehittämishanke, jonka eteenpäin vieminen edellyttää opettajien, opiskelijoiden ja työelämäosaajien yhteistyötä. LbD uudistaa oppimisen tukemista ja ohjaamista. Kehittämishankkeissa oppimisen tukeminen ja ohjaaminen perustuu jaetun asiantuntijuuden ja osallistuvan ohjauksen periaatteeseen. Opettajat, opiskelijat ja työelämänsiantuntijat osallistuvat yhdessä kehityshankkeisiin. LbD-toimintamallissa opiskelijan tulisi kohdata aidosti opettajat ja työelämänsiantuntijat. (Laurean pedagoginen strategia 2007, 5-10.)

Opettajan tehtävänä on ohjata oppimisprosessia siten, että se tukee oppijan osaamisen kehittymistä. Ohjaamisen lähtökohtana on, että oppimisprosessin omistajana toimii aina opiskelija tai opiskelijaryhmä. Tämä muuttaa opettajajohtoisen toiminnan opiskelijavastuiseksi toiminnaksi, jossa opettaja on kuitenkin aidosti läsnä. (Laurean pedagoginen strategia 2007, 10.)

LbD-toimintamallista löydetään monia yhtäläisyyksiä verkkokoulutuksen toteuttamisen vaatimuksiin: Oppijan itseohjautuvuuden tarve lisääntyy, kun oppimisprosessin edistäminen on opiskelijavastuista toimintaa ja tasavertaisena asiantuntijana toimimisessa vaaditaan hyviä itseohjautuvuuden taitoja. Lisäksi LbD:ssä korostuu opettajan rooli ohjaajana, mikä vastaa opettajan toimintaa verkkokoulutuksen aikana.

LbD-toimintamallille ominaisia kehittämishankkeita sisältyy kuitenkin vain osaan Laurean Liiketalouden koulutusohjelman opintojaksoista. Suurin osa opintojaksoista on toteutettu perinteisenä opetuksena, mikä koostuu lähiopetustunneista, yksilö- ja ryhmätöinä suoritettavista oppimistehtävistä sekä oppimista arvioivista tenteistä.

LbD-toimintamalliin sisältyvät kehittämishankkeet ovat tärkeässä roolissa Laurean pedagogisessa strategiassa. Tämän johdosta enemmistönä toteutettavien perinteisten opintojaksojen tulisi mielestäni antaa valmiuksia LbD-kehittämishankkeissa työskentelylle ja oppimiselle. Perinteisten opintojaksojen lähiopetuksessa työskenteleminen ei tue kattavasti oppijoiden itseohjautuvuuden kehittymistä, koska kehittämishankkeisiin verrattavan opiskelijavastuun toiminnan sijaan toiminta on hyvin opettajajohtoista. Samalla opettaja ei kehity itseohjautuvan oppijan ohjaamisessa ja tukemisessa perinteisen opintojakson toteutustavoista johtuen.

Perinteisiä opintojaksoja voidaan mielestäni kehittää paremmin LbD-kehittämishankkeita tukeviksi hyödyntämällä opintojaksojen opetus- ja oppimisprosesseissa esim. verkko-ohjauksen tarjoamia näkökulmia oppijoiden itseohjautuvuuden tukemiseksi ja edistämiseksi. Toiminnaltaan opettajajohtoista opintojaksoa voidaan kehittää oppijalle tarjottavan ohjauksen, tuen ja itseohjautuvuuden edistämisen näkökulmasta opiskelijavastuusempaan suuntaan. Näin saavutetaan oppijoiden itseohjautuvuuden ja opettajan ohjaajaksi rooliutumisen kehittymistä, jonka kautta perinteiset opintojaksot antavat paremmin tukea LbD-toimintamallissa työskentelylle ja ovat samalla tarkemmin linjassa Laurean pedagogisen strategian kanssa.

LbD-toimintamallin sekä verkko-ohjauksen ja itseohjautuvuuden yhtäläisyyksien kautta havaitaan, että opinnäytetyössä valittujen näkökulmien kautta voidaan saavuttaa verkkokoulutuksen toteuttamiseen tähtäävien toimien lisäksi laajempia hyötyjä. Nämä hyödyt lisäävät opinnäytetyössä valittujen näkökulmien ja kehitystoimien tarkoituksenmukaisuutta.

8 Verkkokoulutuksen kehitystoimien valinta

Osoihin ”1.1 Opinnäytetyön lähtökohdat ja rakentuminen”, ”2 Verkossa opettamista vai ohjaamista”, ”6 Verkkokoulutuksen luokittelu” ja ”7 Verkkokoulutuksen toteuttaminen tradenomiopintoihin kuuluvalla opintojaksolla” sisältyvän pohdinnan ja teorian perusteella verkkokoulutusympäristö muodostuu pääasiassa oppilaiden itsenäisestä työskentelystä ja sen ohjauksesta. Osioissa tuotiin esiin myös oppijoiden itseohjautuvuuden sekä opettajan tarjoaman ohjauksen korostuminen verkkokoulutuksen itsenäisen työskentelyn onnistumiseksi.

Osiossa 7 itseohjautuvuudella ja verkko-ohjauksella todettiin myös olevan yhteys LbD-toimintamalliin ja tätä kautta Laurean pedagogisen strategian toteutumiseen.

Opinnäytetyössä tarkasteltu rahoituksen opintojakso ei sisältänyt LbD-toimintamallille ominaisia kehittämishankkeita. Tukeakseen kuitenkin LbD-toimintamallissa toimimista sekä verkkokoulutuksen toteuttamista, opintojakson tulisi mielestäni kehittää oppijoiden itseohjautuvuutta sekä opettajien kykyä tukea ja ohjata oppijoita itseohjautuvuudessa. Mielestäni Laurean opettajilla on tarvittavat työvälineet verkkokoulutuksen toteuttamiseksi, mutta menetelmät ja tavat, joita hyödyntämällä verkkokoulutusta voidaan toteuttaa, nähdään kehityskohteina.

Seuraavaksi käydään läpi rahoituksen opintojakson toteutustapaa ja sisältöä verkkokoulutuksen kehitystoimien lähtötilanteessa. Lähtötilanteen kuvaamisen kautta perustellaan, miksi kehitystoimien näkökulmiksi valittiin juuri oppijoiden itseohjautuvuuden ja verkko-ohjauksen kehittäminen. Lähtötilanteessa opinnäytetyön kehitystoimet rajattiin opintojakson kahteen ensimmäiseen osioon, joiden yhteiskestoksi muodostui 7-8 viikkoa.

Ensimmäisen osio sisälsi luentoja luentosalissa kahtena päivänä viikossa. Molempina päivänä siirryimme luennon jälkeen tietokoneiluokkiin suorittamaan oppimistehtäviä. Luennot ja niihin liittyvien oppimistehtävien suorittaminen oli täten suuressa roolissa osion toteutuksessa. Opinnäytetyössä läpikäydyn verkkokoulutuksen luokittelun (Osio 6) mukaan verkkokoulutus on pääasiassa oppilaiden itsenäistä työskentelyä, missä oppimistehtävien suorittaminen on myös suuressa roolissa. Tämän huomion pohjalta hyödynsin omaa opiskelijan näkökulmaani tutkimalla tarpeita ja vaatimuksia, jotka tulisi täyttyä rahoituksen opintojaksoon sisältyvien oppimistehtävien tarkoituksenmukaiseksi suorittamiseksi verkkokoulutuksen aikana.

Omaakohtaisiin opiskelukokemuksiini pohjautuen itsenäisen työskentelyn onnistuminen vaatii oppijalta mm. oman toiminnan tarkkailua ja oman opiskelun edistämistä. Nämä ominaisuudet sisältyivät teoriapohjassa kuvatussa itseohjautuvuuden käsitteessä mm. reflektioon, motivaatioon ja metakognitioon: reflektiota tarvitaan oman toiminnan tarkkailuun, motivaatiota opiskelun edistämiseen ja metakognitiota oman oppimisen tiedostamiseen. Täten itsenäistä työskentelyä voidaan mielestäni edistää oppijoiden itseohjautuvuutta tukemalla.

Tätä kautta asetin tavoitteeksi löytää keinoja oppijan itseohjautuvuuden tukemiseksi ja lisäämiseksi. Teoriatutkimuksen kautta minulle selvisi, että verkko-ohjauksen käsitteeseen sisältyvää ohjauksen näkökulmaa hyödyntäen voidaan tukea oppijoiden itseohjautuvuuden toteutumista kehittämällä rahoituksen opintojakson oppimistehtävien ohjeistusta. Verkko-ohjauksen teoriapohjan mukaisesti oppimistehtävien ohjeistukseen tulisi sisältyä mm. oppimistehtävien tavoitteiden, tarkoituksen ja suoritustavan ohjeistaminen (Nurmela, Suominen 2007, 50-51). Näiden asioiden ohjeistamisella on mielestäni myönteinen vaikutus oppijoiden itseohjautuvuuden toteutumiseen ja työskentelyn edistämiseen. Tätä näkemystä perustelen lähemmin pelkästään oppimistehtävien kehitystoimiin syventyvässä osiossa.

Alkuperäisen opintojakson lähtötilanteessa ensimmäisen osion oppimistehtävät ohjeistettiin suullisesti opettajan johdolla tehtävien suorittamisen yhteydessä. Tämän johdosta tehtävät eivät sisältäneet oikeastaan yhtään kirjallista ohjeistusta. Verkkokoulutusympäristöissä ei ole kuitenkaan käytössä opettajan tarjoamaa suullista ohjeistusta. Tästä johtuen oppimistehtävien kirjallinen ohjeistus on tärkeässä roolissa oppijoiden työskentelyn edistämiseksi. Edellä läpikäytyjen näkökulmien kautta opinnäytetyön ensimmäiseksi kehitystoimeksi muodostui opintojakson oppimistehtävien ohjeistuksen kehittäminen oppijoiden työskentelyn ja itseohjautuvuuden tukemiseksi.

Kehitystoimien kohteena oleva opintojakson toinen osio sisälsi lähiopetustunteja luokahuoneissa ja oppimistehtävien suorittamista. Kohdistettuani ensimmäisen kehitystoimen oppimistehtävien ohjeistuksen kehittämiseen pyrin toteuttamaan jotain, joka nähtäisiin selkeästi verkossa tapahtuvan ohjauksen kehittämisenä.

Tunsin opintojaksolla käytössä olevan Optima-oppimisympäristön hyvin aiemmin suorittamiltani Laurean opintojaksoilta. Pitkäaikaisen käytön johdosta olin huomionut Optiman selkeän kehitystarpeen: Opintojaksojen Optima-työtilat eivät tarjonneet mitään informaatiota (ohjausta) suoraan oppijoille, vaan oppijoiden tuli etsiä informaatiota itse työtilan kansiorakenteen kautta. Tätä kautta opinnäytetyön toiseksi kehitystoimeksi muodostui Optima-verkkotyötilan tarjoaman informaation lisääminen, joka nähdään mielestäni käytännön verkko-ohjauksen toteuttamisena.

Kehitystoimien hyödyllisyyttä tarkastellaan rinnastamalla ne läpikäydyn teoriapohjan näkemyksiin oppijoiden työskentelyä, itseohjautuvuutta ja verkko-ohjausta edistävästä menetelmästä ja toimintatavoista. Hyödyllisyyttä tarkastellaan myös kattavasti opintojakson oppilaille suoritettun kyselyn tuloksien kautta.

8.1 Oppimistehtävien kehitystoimet

Oppimistehtäviin laatimieni ohjeistuksien vaikutuksia oppijoiden itseohjautuvuuteen lähestytään seuraavaksi opinnäytetyön teoriapohjaa hyödyntämällä. Teoriapohjan kautta voidaan tarkastella ohjeistuksen vaikutuksia itseohjautuvuuden alueista esim. oppijoiden metakognition toteutumiseen. Tätä tarkastelua ei ollut mahdollista tehdä oppijoille suoritettuna kyselyn kautta, koska se olisi vaatinut laajempia tutkimuksellisia menetelmiä kuin mitä opinnäytetyön rajausten huomioon ottaen olisi ollut järkevä toteuttaa.

Oppimistehtäviin kohdistuneet kehitystoimet ajoittuivat opintojakson ensimmäiseen osioon, jonka kesto oli 4 viikkoa. Tänä aikana ohjeistukseltaan muokattuja oppimistehtäviä oli yhteensä kaksitoista. Kuvassa 5 on rahoituksen opintojakson oppimistehtävä, joka toimii esimerkkinä alkuperäisistä oppimistehtävistä. Kaikki oppimistehtävät olivat luonteeltaan esimerkkiä vastaavia, joten valitun esimerkin kautta voidaan peilata myös muiden oppimistehtävien sisältöä.

00091 YRITYKSEN RAHOITUKSEN SUUNNITTELU

TEHTÄVÄ 5.0

Ohje

Tehtävän voi suorittaa ryhmässä. **Tehtävä palautetaan henkilökohtaisesti omalla nimellä ja numerolla varustettuna.**

Palautus: 9.9.2009 klo 18.00

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan.

TEHTÄVÄ

1. Kuvaa yrityksen tilinpäätöksen osat. Kuvaa myös, miksi kyseinen osa on merkityksellinen tilinpäätöksen kannalta. Kuvaa myös, kenelle tilinpäätös tai sen osa on erityisen merkityksellinen.
2. Miksi yritystä koskevat taloudelliset tunnusluvut ovat yleensä suhdelukumuotoisia. Kuvaa keskeiset kannattavuutta ja maksuvalmiutta koskevat tunnusluvut – mitkä ne ovat ja mitä ne kertovat yrityksestä.
3. Minkälaisiin tunnuslukuihin arvelet yrityksen lyhytaikaisten luottottajien (esim. tavarantoimittajien) ja toisaalta pitkäaikaisten lainanmyöntäjien kiinnittävän huomiota.

Kuva 5: Opintojakson alkuperäinen oppimistehtävä.

Alkuperäisestä oppimistehtävästä nähdään, että se ei tarjoa muuta informaatiota kuin tehtäväkysymykset, palautusohjeet ja työskentelytavan. Tämä informaatio ei ole mielestäni riittävä verkossa toimivan oppijan itseohjautuvaa oppimista edistäväksi ja tukeväksi ohjeistukseksi. Verkossa ohjeistamisen sisältöä läpikäyvässä osiossa (4.3.4 Ohjeistus ja oppimateriaali) kuvattiin, kuinka oppimistehtävässä tulee ohjeistaa mm. oppimistehtävän tarkoitus, tavoite, suoritustapa sekä arvioinnin ja palautteen antaminen.

Kehitin alkuperäisten oppimistehtävän ohjeistusta lisäämällä siihen edellä mainittuja asioita tukevaa ohjeistusta. Olin suorittanut kaikki oppimistehtävät itse aiemmin, joten se edesauttoi ohjeistuksen laatimista. Ohjeistuksen suunnittelussa kävin uudelleen läpi tehtävien sisältöä: Esitin kysymyksiä itselleni, miten tehtävät liittyvät toisiinsa ja mitä tarkoituksia ja tavoitteita tehtäviin sisältyy? Tätä kautta pyrin kehittämään jokaiseen oppimistehtävään yksilöllistä ohjeistusta varsinkin oppimistehtävän suoritustavan, tarkoituksen ja tavoitteen ohjeistamiseksi.

Alkuperäistä oppimistehtävää ja sen kehitysversiota (Kuva 6) vertaamalla nähdään, että lisäsin kehitysversioon ohjeistusta ennen tehtäväkysymyksen esittämistä. Jäsentelin kehitysversioiden ohjeistuksen ”Tehtävän kuvaus”-, ”Suoritustapa”- ja ”Oppimateriaali”- otsikoiden alle selventääkseni ohjeistuksen rakennetta. Otsikot sisällytettiin lopulta kaikkien oppimistehtävien kehitysversioiden ohjeistuksiin. Seuraavaksi ohjeistuksen tarkoituksenmukaisuutta ja vaikutuksia itseohjautuvuuteen ja oppijoiden työskentelyyn arvioidaan osiossa 4.3.4 kuvattujen ohjeistuksen vaatimuksien kautta.

00091 YRITYKSEN RAHOITUKSEN SUUNNITTELU: Osa III: Yrityksen talouden analyysi

TEHTÄVÄ 5.0

Tehtävän kuvaus:

Tehtävä suoritetaan ryhmässä. Tarkoituksena on jatkaa tutustumista yrityksen talouden analyysiin, joka perustuu virallisiin tilinpäätöksiin. Tehtävässä käydään läpi tilinpäätöksen sisältö ja tutustutaan lähemmin kannattavuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuihin.

Suoritustapa:

Tutustukaa ohjeistettuun kirjainmateriaaliin ja vastatkaa kysymyksiin. Tavoitteena on osata yrityksen tilinpäätöksen osat ja niiden merkitykset sekä tunnuslukuanalyysin toimintamalli kannattavuuden ja maksuvalmiuden osalta.

OPPIMATERIAALI:

- Luennot ja luentokalvot
- Yritysrahoitus: Yrityksen talouden analyysi
- CFF: Chapter: Working with Financial Statements

Palautus:

Jokainen palauttaa tehtävän henkilökohtaisesti Optiman palautuslaatikkoon

Keskiviikkona 9.9.2009 klo 18.00

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan.

1. Kuvatkaa yrityksen tilinpäätöksen osat. Miksi kukin osa on merkityksellinen tilinpäätöksen kannalta? Kuvatkaa myös, kenelle tilinpäätös tai sen osa on erityisen merkityksellinen.
2. Miksi yritystä koskevat taloudelliset tunnusluvut ovat yleensä suhdelukumuotoisia? Kuvatkaa keskeiset kannattavuutta ja maksuvalmiutta koskevat tunnusluvut – mitkä ne ovat ja mitä ne kertovat yrityksestä.
3. Minkälaisiin tunnuslukuihin arvelette yrityksen lyhytaikaisten luottotajien (esim. tavarantoimittajien) ja toisaalta pitkäaikaisten lainanmyöntäjien kiinnittävän huomiota.

Kuva 6: Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio.

8.1.1 Oppimistehtävän tarkoituksen ja tavoitteiden ohjeistaminen

Alkuperäinen oppimistehtävä ei sisältänyt tehtävän sisältöön ja suorittamiseen viittaavaa ohjeistusta. Omakohtaisiin kokemuksiini perustuen tämä voi johtaa helposti siihen, että oppija pyrkii löytämään vastaukset suoraan tehtävän kysymyksiin, ilman syvällisempää pohdintaa oppimistehtävän tavoitteista ja tarkoituseristä.

Ennen varsinaisten kysymysten esittämistä oppimistehtävän tulee mielestäni herättää oppija ajattelemaan tehtävän tarkoitusta ja tavoitteita, koska niiden ymmärtämisellä on vaikutus oppimistehtävän tarkoituksenmukaiseen suorittamiseen. Oppijan herätessä pohtimaan tehtävän tarkoitusta ja tavoitteellisuutta oppija arvioi samalla tehtävän roolia omassa oppimisessaan: ovatko tehtävän tarkoitus ja tavoitteet mielekkäitä ja oman oppimisen kannalta tärkeitä? Tällöin mielestäni luodaan mahdollisuuksia oppijan metakognition toteutumiseksi, koska oppijaa herätetään valvomaan ja säätämään omia ajattelun toimintojaan, jotka liitetään myös oman oppimisen säätelyyn (Hurme & Iiskala, 2006, 40-41). Tämän johdosta oppimistehtävien tarkoituksen ja tavoitteen ohjeistaminen mielestäni edistää metakognition toteutumista.

Ilman tarkoituksen ja tavoitteen pohtimista oppija suorittaa tehtäviä helposti vanhojen toimintatapojensa mukaisesti, jotka voivat sisältää pelkän pyrkimyksen esim. suoritusmerkinnän saamiseksi. Kuvatussa toimintatavassa tehtävän vastaukset pyritään löytämään mahdollisimman vähäisin ponnistuksin esim. Internet-lähteistä ja tämän takia se ei tue oppimistehtävän tarkoituksen tai tavoitteiden saavuttamista. Mielestäni ohjeistuksen avulla luodaan vähintään mahdollisuus oppijan vanhojen toimintatapojen muuttamiselle ja pelkästään tämä riittää syyksi ohjeistuksen lisäämiselle ja kehittämiselle.

Oppimistehtävän ja oppijan tavoitteiden ja tarkoituksen kohtaaminen lisää omien kokemukseni mukaan oppijan oppimisstrategioiden hyödyntämistä sekä suunnittelua tehtävän suorittamiseksi. Oppijan samaistuessa oppimistehtävän tarkoitukseen ja tavoitteeseen oppija kiinnostuu tehtävästä ja hyödyntää tehtävän suorittamisessa laajempia tiedonrakentelun prosessejaan kuin pelkästään tehtäväkysymyksiä sisältävien oppimistehtävien kohdalla.

Oppimistehtävän tarkoitus selvennetään Tehtävän kuvaus -otsikon alla (Kuva 6). Tarkoituksen selventämisellä halusin viitata oppijoiden aiemmin suorittamiin oppimistehtäviin sekä oppimisen kohteena olevaan aiheeseen, jotta oppijat hahmottaisivat, kuinka yksittäinen oppimistehtävä liittyy oppimisen tavoitteena olevaan laajempaan asiakokonaisuuteen. Tämä siitä syystä, että oppijoiden tulee hahmottaa oppimisen rakentuminen useammasta tilanteesta lopulta kokonaisuudeksi sekä ymmärrettävä, miten oppimiselle asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa (Koli & Silander 2002, 7-10).

Oppimisen tavoitteet täsmennetään Suoritustapa-otsikon alla (Kuva 6). Tavoitteilla pyrin selventämään oppijoille, mitä heidän tulisi tehtävän suorittamisen jälkeen hallita. Tavoitteet antavat oppijoille lisäksi päämääriä, jotka suuntaavat heidän käyttäytymistään oppimistilanteessa (Tapola & Veermans, 2006, 66-67). Tavoitteen täsmentäminen toimii myös muistuttajana, jonka avulla oppija voi varmistaa omaa osaamistaan tehtävän suorittamisen jälkeen.

Omaehtaisiin kokemuksiini pohjautuen alkuperäisen oppimistehtävän puutteellinen ohjeistus johtaa helposti suorituskeskeisyyteen tehtävää kohtaan. Tällöin oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei onnistu niin hyvin kuin oppijoilla, jotka työskentelevät sisäinen motivaation ja kiinnostuksen johdatteluina. Tarkoituksen ja tavoitteen selventämisellä pyrin ennen kaikkea kasvattamaan oppijoiden sisäistä motivaatiota oppimistehtävän suorittamista kohtaan. Sisäisen motivaation ansiota oppijat syventyvät tehtäviin oman kiinnostuksensa ja halukkuuden kautta, ja tämän ansiosta jaksavat keskittyä tehtäviin paremmin kuin ulkoisesti motivoituneet tai suorituskeskeiset opiskelijat (Järvelä ym. 2006, 61).

8.1.2 Oppimistehtävän suoritustavan ja oppimateriaalin ohjeistaminen

Alkuperäisen oppimistehtävän suoritustavaksi ohjeistetaan: ”Tehtävän voi suorittaa ryhmässä.” Tällä tarkoitetaan sitä, että tehtävän saa suorittaa yksilö- tai ryhmätyöskentelynä ilman, että kumpaakaan olisi sen tarkemmin ohjeistettu. Mielestäni oppimistehtävän sisältöä suunniteltaessa tulisi päättää, millaisella suoritustavalla oppimistehtävän tarkoituksenmukaisuus ja oppimisen tavoitteet parhaiten saavutetaan ja valita päämäärien saavuttamista parhaiten tukeva suoritustapa. Näkemykseni mukaan tämä kertoo oppijalle, että oppimistehtävän suoritustapa on ennalta suunniteltu tukemaan oppimistehtävän tarkoituksen ja tavoitteen saavuttamista ja tämä motivoi opiskelijaa tehtävän suorittamisessa.

Esimerkkinä tarkasteltavan oppimistehtävän (Kuva 6) sisältöön perustuen sen suorittamisessa voidaan käyttää useiden näkökulmien hyödyntämistä. Tämän johdosta tehtävälle voidaan suoraan ohjeistaa ryhmätyöskentely. Ryhmätyöskentely edesauttaa mielestäni oppimistehtävän mahdollisesti epäselvien tavoitteiden ja tarkoituksien selventymistä ryhmän sisällä. Ryhmän muiden jäsenten ajatukset ja näkökulmat edistävät yksittäisen oppijan syvällistä tiedonrakentelua, oman toiminnan reflektointia ja palautteen saamista omasta ajattelusta (Mäkinen 1998, 48-49). Mielestäni varsinkin palautteen saaminen omasta ajattelusta kehittää oppijoiden metakognitiivisia kykyjä enemmän kuin oppimistehtävän työstäminen yksilötyönä.

Oppimistehtävän suorittamisen tukemiseksi ohjeistuksessa selvennetään tehtävän suorittamisessa hyödynnettävä oppimateriaali. Alkuperäisestä oppimistehtävästä puuttuvan oppimateriaalin ohjeistuksen vuoksi tietoa haetaan kokemuksen mukaan usein sieltä, mistä sitä helpoiten saadaan. Nykyään tietoa löydetään helpoiten Internetin hakukoneiden kautta. Internet-lähteiden huono puoli on se, että lähteiden kopioiminen ja muokkaaminen on todella nopeaa ja vaivatonta. Tämän johdosta vastauksien syvälinen analysoiminen jää mielestäni usein taka-alalle vastauksien siirtyessä nopeasti lähteestä vastauspohjalle. Internet tarjoaa monipuolisesti tietolähteitä, mutta niiden ajattelematon käyttö ei tue syvällistä tiedonrakentelua.

Kehitysversiona oppimateriaaliksi ohjeistetaan opintojaksolla käytettävien oppikirjojen kappaleet sekä kalvomateriaali. Kirjamateriaalin ohjeistamisen etuna näen sen, että vastauksen muodostaminen kirjamateriaalista tekstinkäsittelyohjelmaan vaatii enemmän omaa ajattelua ja tiedonrakentelua kuin tekstipätkien kopioiminen ja siirtäminen Internetistä vastauspohjalle. Usean kirjalähteen hyödyntäminen monipuolistaa lisäksi oppijoiden käyttämiä näkökulmia vastauksien tuottamisessa.

8.1.3 Oppimistehtävän ohjeistuksen merkitys

Verkko-ohjausta paljon toteuttanut ja siitä kirjoittanut Koli (2008, 106) tähdensi, kuinka oppimisprosessin keskeisimpiä eteenpäin vieviä voimia verkkokoulutuksen aikana ovat ohjeet ja ohjeistukset. Ilman kattavaa ja jatkuvaa ohjeistusta ohjaajan aika saattaa mennä oppijoiden jatkuvien epäselvyyksien setvimiseen.

Opetus- ja oppimisprosessin eteneminen onkin usein kirkkaana ohjaajan mielessä, mutta se ei ole välttämättä selvää oppijoille. Ohjaajan on tuotava jatkuvasti esille, mitä ja milloin on tehtävä, mitä oppijoilta edellytetään ja mitä tekemisellä saavutetaan. Esimerkiksi oppimistehtävien puutteellinen ohjeistus voi johtaa siihen, että yksilön oppiminen estyy tilanteissa, joissa hän ei saa mielestään tarpeeksi ohjeistusta edetäkseen, ja näin turhautuessaan jättää oppimistehtävän suorittamatta. (Nurmela, Suominen 2007, 50-51; Koli 2008, 45.)

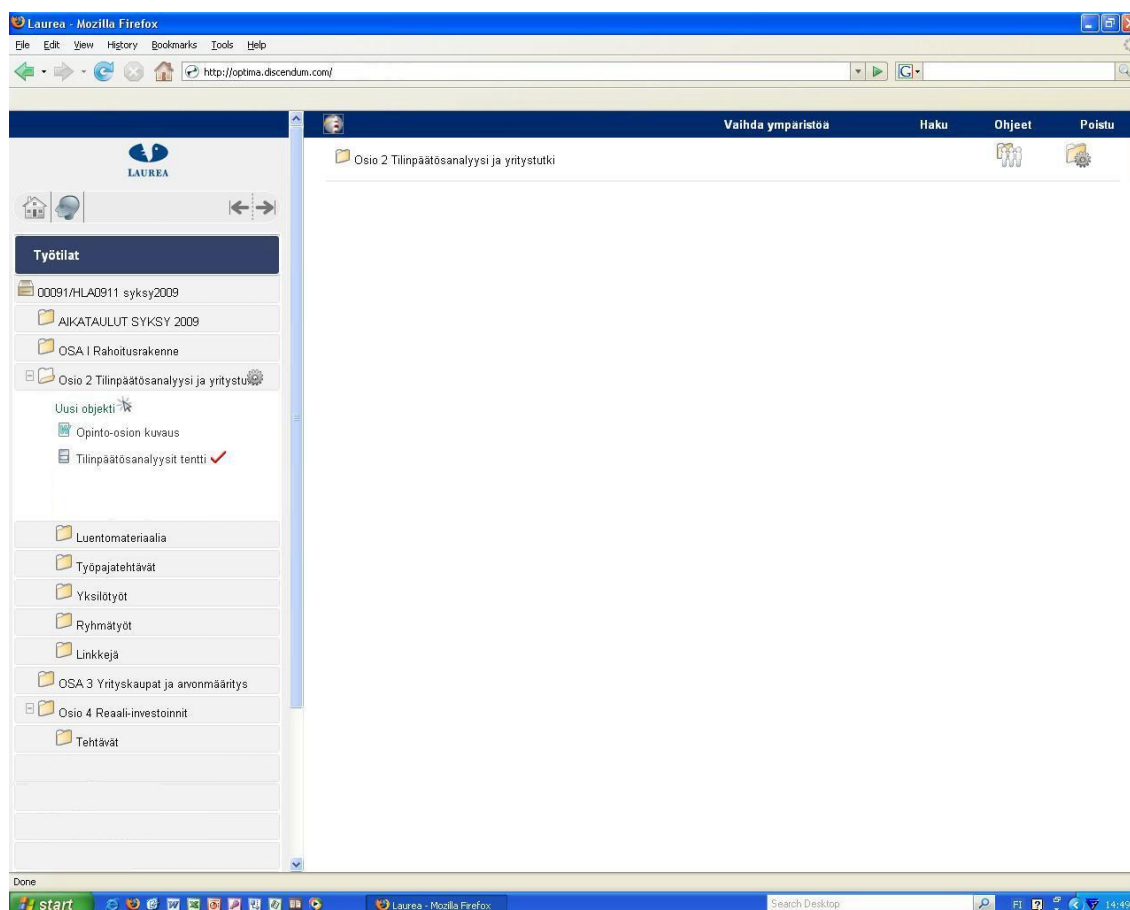
Oppimistehtävien kehitystoimet tähtäsivät verkko-ohjauksessa tärkeään oppimisprosessinaikaisen ohjeistuksen tarjoamiseen. Edellä kuvattiin, kuinka tarkoituksen, tavoitteen, suoritustavan ja oppimateriaalin ohjeistuksen kautta pystytään vaikuttamaan oppijoiden itseohjautuvuuden alueiden toteutumiseen. Laatomalla opintojakson oppimistehtäviin vastaavanlaista ohjeistusta tuetaan siten mielestäni itseohjautuvuutta vaativaa itsenäistä työskentelyä verkkokoulutuksen aikana.

8.2 Optima-verkkotyötilan kehitystoimet

Optima-verkkotyötilan kehitystoimet keskittyivät opintojakson toiseen osioon, jonka kesto oli 3-4 viikkoa. Verkkotyötilan kehitysversio oli opettajan ja oppijoiden käytössä osion keston ajan. Osion loputtua oppijoiden kokemuksia ja näkemyksiä kehitystoimen hyödyllisyydestä kartoitettiin heille suoritetun kyselyn avulla. Kyselyn tuloksiin syvennytään erillisessä osiossa myöhemmin opinnäytetyön aikana. Seuraavaksi käydään läpi omia perustelujani Optima-verkkotyötilan kehitystoimelle.

Optima-verkkotyötilan kehitystoimessa tavoitteenani oli hyödyntää verkkotyötilan tyhjää etusivua (Kuva 7) ja luoda siitä Internet-sivustoa toiminnaltaan mallintava etusivu. Internet-sivustoa mallintava etusivu mahdollistaisi ohjeistuksen, tiedottamisen ja opintojaksolle tärkeän materiaalin linkittämisen suoraan etusivulle. Etusivu on ensimmäinen asia, joka huomataan työtilaan tullessa, joten sen kautta käyttäjä pääsee helposti käsiksi tarjottuun informaatioon ja materiaaliin.

Kuva 7: Alkuperäinen Optima-verkkotyötila.

Näen Optima-verkkotyötilan kehitystyön enemmänkin kokeiluna, koska etusivun luominen ja ylläpitäminen vaatii verkkosivujen luomisen perusteiden hallitsemista sekä tietoteknistä osaamista. Kehitystoimista saadut kokemukset ja palautteet antavat kuitenkin näkemystä siitä, mitä verkkokoulutuksen ja Optima-oppimisympäristön kehitystoimia Laureassa on mahdollista toteuttaa.

Optima toimii Internet-selaimessa, eikä käyttäjä näin tarvitse muuta kuin Internet-yhteyden verkko-oppimisympäristöä hyödyntääkseen. Tarkastellessani Optima-verkkotyötilaa ohjauksen näkökulmasta havaitsin ohjauksen puutteellisuutta seuraavissa asioissa: (1) Työtila ei tarjoa mitään informaatiota valmiina käyttäjälle. (2) Optiman ulkopuolisten ohjelmien tarve hidastaa ja vaikeuttaa informaation saatavuutta. (3) Halutun informaation sijainti kansiorakenteessa tulee tietää, jotta siihen pääsee käsiksi.

Alkuperäisestä Optima-verkkotyötilasta nähdään, miten työtilan ”etusivun” valkoinen alue on täysin tyhjä ja kaikki toiminnot ja informaatio löytyvät vasemmanpuoleisen kansiorakenteen sisältä. Informaatio on lisäksi sijoitettu erillisiin tiedostoihin kansioden sisälle ja tiedostot saa auki vain Optiman ulkopuolisilla ohjelmilla. Esimerkiksi opintojakson aikataulu oli tallennettu ”AIKATAULUT SYKSY 2009”-kansion sisälle Microsoft Office Excel -tiedostona, jonka avaamiseen tarvitaan Microsoftin Office -ohjelma. Useimmiten tästä ei muodostu ongelmaa Microsoft Windowsin ollessa selkeästi yleisin käyttöjärjestelmä, mutta esimerkiksi Applen ja Linuxin käyttöjärjestelmillä toimivien tietokoneiden kanssa tämä voi aiheuttaa ongelmia. Ohjauksen näkökulmasta ulkopuolisten ohjelmien käyttö kuitenkin vaikeutti ja hidasti selkeästi informaation saatavuutta sekä työtilan käytettävyyttä.

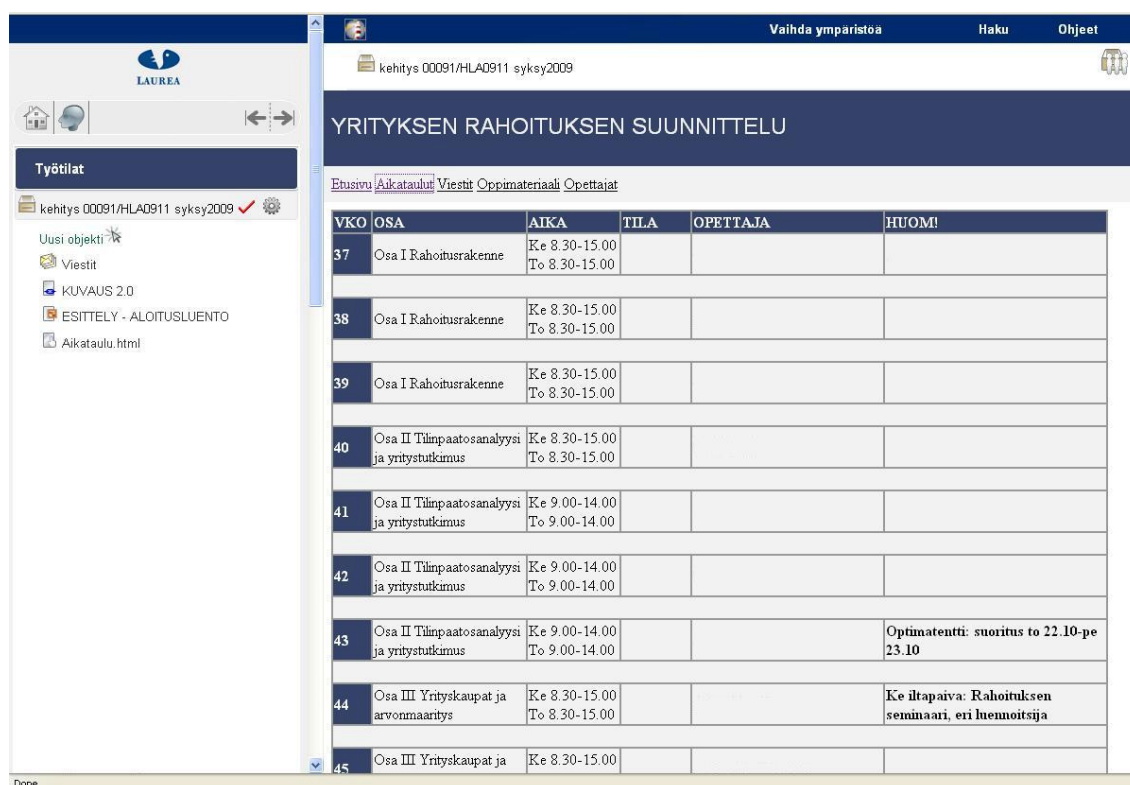
Tämän lisäksi informaation sijainti kansiorakenteessa tuli tietää, jotta siihen pääsee käsiksi. Kansioita pitää avata yksi kerrallaan, jotta niiden sisältö paljastuu käyttäjälle. Täten tietyn informaation etsiminen voi olla hankalaa, jos käyttäjä ei tiennyt ennestään, missä haluttu informaatio sijaitsee. Verkkotyötilan kehitysversiona nähdään (Kuva 8), kuinka pyrin edistämään työtilan käytettävyyttä luomalla opintojakson sisältöön ohjaavia linkkejä ”Osio 2 Tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus” -pääotsikon alapuolelle. Linkit avasivat normaalisti kansiorakenteesta löytävää sisältöä suoraan työtilan etusivulle ja tarjosivat informaatiota helposti käyttäjien ulottuville.

Kuva 8: Optima-verkkotyötilan kehitysversio.

Etusivun keskellä ”Ajankohtaista”-otsikon alapuolella olevassa tiedotusruudussa (Kuva 8) opintojakson opettajalla oli mahdollisuus tiedottaa ajankohtaisista asioista. Tiedotusruutu oli tärkeässä roolissa opintojakson ajankohtaisen informaation tarjoamisessa oppijoille ja edisti mielestäni näin opintojakson ohjausta. Ruutu oli toteutettu siten, että osion opettaja pystyi omatoimisesti lisäämään ja poistamaan informaatiota tiedotusruudulta. Tämän ansiosta opettaja pystyi jatkuvasti ohjeistamaan ja tiedottamaan oppijoita opintojakson ajankohtaisista asioista. Tiedotusruutu mahdollisti informaation tarjoamisen oppijoille ilman, että oppijoiden täytyi itse hakea tietoa työtilan kansiojärjestelmän tai keskustelupalstan kautta. Tällaisella ns. tarjotulla informaatiolla on mielestäni selkeästi parempi todennäköisyys tavoittaa oppija, kuin informaatiolla, jonka tavoitettavuus on kiinni oppijan omasta aktiivisuudesta tiedon hakemisessa.

Tiedotusrudun oikealle puolelle oli sijoitettu tärkeiden tietolähteiden linkkejä, jotka avautuivat nettisivuina Optiman etusivulle. Nämä tietolähteet olivat tiiviisti käytössä osion aikana, joten niiden tarjoaminen Optiman etusivulla edisti mielestäni informaation saatavuutta. Tämän lisäksi työtilan etusivulle oli sijoitettu linkki seuraavaksi suoritettavaan oppimistehtävään ja ohjeistettu sen viimeinen palautuspäivä ”Seuraava palautus:” -otsikon alapuolella (Kuva 8). Oppimistehtävien suorittaminen oli tärkeässä roolissa myös kyseisen osion aikana, joten ajankohtaisen oppimistehtävän ohjeistaminen lisää mielestäni oppijoiden ohjausta.

Lisäksi pyrin saavuttamaan Internet-sivustoa mallintavaa vaikutusta toiminnolla, jossa opintojakson sisältöön johtavat linkit avautuivat suoraan verkkotyötilan etusivulle. Tällöin käyttäjä ei tarvitse Optiman ulkopuolisia ohjelmia esimerkiksi opintojakson aikataulun avaamiseen (Kuva 9), ja informaatio on nopeammin ja tehokkaammin käyttäjän saatavilla. Vastaavasti muut opintojakson sisältöön ohjaavat linkit avautuivat myös etusivulle, tarjoten informaatiota tehokkaasti ja vaivattomasti käyttäjän ulottuville.

VKO	OSA	AIKA	TILA	OPETTAJA	HUOM!
37	Osa I Rahoitusrakenne	Ke 8.30-15.00 To 8.30-15.00			
38	Osa I Rahoitusrakenne	Ke 8.30-15.00 To 8.30-15.00			
39	Osa I Rahoitusrakenne	Ke 8.30-15.00 To 8.30-15.00			
40	Osa II Tilinpaatosanalyysi ja yntystutkimus	Ke 8.30-15.00 To 8.30-15.00			
41	Osa II Tilinpaatosanalyysi ja yntystutkimus	Ke 9.00-14.00 To 9.00-14.00			
42	Osa II Tilinpaatosanalyysi ja yntystutkimus	Ke 9.00-14.00 To 9.00-14.00			
43	Osa II Tilinpaatosanalyysi ja yntystutkimus	Ke 9.00-14.00 To 9.00-14.00			Optimatentti: suoritus to 22.10-pe 23.10
44	Osa III Yrityskaupat ja arvonnaaritus	Ke 8.30-15.00 To 8.30-15.00			Ke iltapäivä: Rahoituksen seminaari, eri luennointisija
45	Osa III Yrityskaupat ja	Ke 8.30-15.00			

Kuva 9: Aikataulunäkymä verkkotyötilan etusivulla.

9 Kehitystoimia arvioivan kyselyn tulokset ja tulosten pohdinta

Opinnäytetyön kehitystoimiin osallistuneille rahoituksen opintojakson oppilaille suoritettiin kysely kehitystoimien arvioimiseksi. Kysely toteutettiin opintojakson lähiopetustunnin aikana, jolloin suurin osa oppijoista oli paikalla. Kyselyssä oppijoille jaettiin kyselylomake (Liite 9), joka sisälsi oppimistehtävien ja Optima-verkkotyötilan kehitystoimiin liittyviä väittämiä. Oppijat vastasivat väittämiin valitsemalla väittämän paikkansapitävyyttä parhaiten kuvaavan vaihtoehdon asteikolla 1-4, missä 1 = Täysin samaa mieltä, 2 = Melko samaa mieltä, 3 = Melko eri mieltä ja 4 = Täysin eri mieltä. Tämän lisäksi kyselyssä esitettiin 2 avointa kysymystä liittyen kumpaakin kehitystoimeen tarkoituksena selvittää kehitystoimien onnistuneita puolia sekä jatkokehitystä vaativia kohteita.

Kyselyyn vastasi 15 oppijaa opintojakson kehitystoimiin aktiivisesti osallistuneista 25:sta oppijasta. Kyselyyn vastanneista oppijoista 8 oli miehiä, 4 naisia ja 3 vastaajaa jätti sukupuolensa arvoitukseksi. Miesten ja naisten antamien vastauksien keskiarvoja verrattiin, ja aina eroavaisuuksien ilmettyä, naiset olivat arvioineet kehitystoimet hieman onnistuneemmiksi kuin miehet. Erot olivat kuitenkin pieniä ja eri sukupuolten vastaajamäärät vähäiset. Tämän takia vastauksia tarkasteltiin kokonaisuutena, ilman sukupuolten välistä erottelua. Tavallisesti naisia osallistuu rahoituksen opintojaksolle miehiä vähemmän, joten kyselyn 1:2 -suhde naisten ja miesten välillä mallintaa opintojakson oppijoiden kokonaistuntemuksia todenmukaisesti.

9.1 Kyselyn luotettavuustarkastelu

Enemmistö (15) kehitystoimiin osallistuneista 25:sta oppijasta vastasi kyselyyn. Vastaajien määrää voidaan mielestäni pitää riittävänä, jotta kyselyn tuloksien kautta saadaan selkeitä suuntaviivoja opintojakson oppijoiden kokemuksista ja mielipiteistä kehitystoimien onnistumiseen liittyen.

Kyselyn tuloksia kehitystoimien mittarina heikentäisi se, että väittämien vastaukset jakaantuisivat tasapuolisesti väitteen puolesta ja vastaan. Tällöin kyselyyn vastanneilta oppijoilta ei olisi saatu selkeää palautetta kehitystoimien tarkoituksenmukaisuudesta tai hyödyllisyydestä. Ohjenuorana selkeästä palautteesta voidaan pitää 67 prosentin vastaajaenemmistöä väittämän puolesta tai vastaan, mikä tarkoittaisi 2/3:n kaikista vastaajista reagoineen väittämään samansuuntaisesti.

9.2 Oppimistehtäviin liittyvän kyselyn tulokset

Oppimistehtävien kehitystoimiin liittyvien väittämien kautta selvitettiin, miten onnistuneesti oppimistehtävien ohjeistukset tukivat ja edistivät oppimistehtävien parissa työskentelyä. Kyselyn yhteydessä oppijoille annettiin tarkasteltavaksi heidän aiemmin suorittamansa oppimistehtävän kehitysversio (Kuva 10). Oppimistehtävien suorittamisesta oli kulunut hetki aikaa, joten esimerkin avulla oppijat pystyivät palauttamaan ohjeistuksen sisällön mieleensä. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää oppimistehtävissä ohjeistettujen tavoitteen, tarkoituksen, suoritustavan ja oppimateriaalin vaikutusta oppimistehtävien suorittamiseen.

YRITYKSEN RAHOITUS RAKENNE: Osa II: Tuloslaskelma, tase ja kassavirrat rahoituksen näkökulmasta

TEHTÄVÄ 2.0

Tehtävän kuvaus:

Tehtävä suoritetaan itsenäisesti. Tuloslaskelman ja taseen tarjoamia tietoja käytetään hyväksi rahoituspäätöksiä tehtäessä. Tehtävän avulla opiskelija saa käsityksen, mitä tietoja tuloslaskelma ja tase tarjoavat rahoituksen näkökulmasta.

OPPIMATERIAALI:

- Luennot ja luentokalvot
- CFF: Chapter 2: Financial Statements, Taxes and Cash Flow

Ohje:

Jokainen palauttaa tehtävän henkilökohtaisesti Optiman palautuslaatikkoon.

Palautus:

Keskiviikkona 3.9.2009 klo 18.00

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan.

Osa 1:

Suoritustapa:

Tutustu itsenäisesti ja ajatuksella Corporate Finance Fundamentals -kirjan kappaleeseen 2: "Financial Statements, Taxes and Cash Flow". Keskity kappaleen osioihin: "The Balance Sheet" ja "The Income Statement" ja osioiden sisältämien laskukaavojen toimintaan. Opiskelijan tavoitteena on osata käyttää laskukaavoja hyväksi tiedon tuottamisessa.

Tutustu Corporate Finance Fundamentals -kirjan kappaleeseen 2 ja vastaa kysymyksiin 1-5 sivulla 43.

Osa 2:

Suoritustapa:

Pohdi, selvitä itsellesi ja vastaa, mitä edellisessä tehtävässä laskemasi käsitteet tarkoittavat ja mikä niiden merkitys on käytännössä?

1. Shareholders' equity, NWC
2. Net Income
3. Addition to retained earnings
4. EPS, DPS
5. Market Value vs. Book value

Kuva 10: Kyselytutkimuksessa tarkasteltava oppimistehtävä.

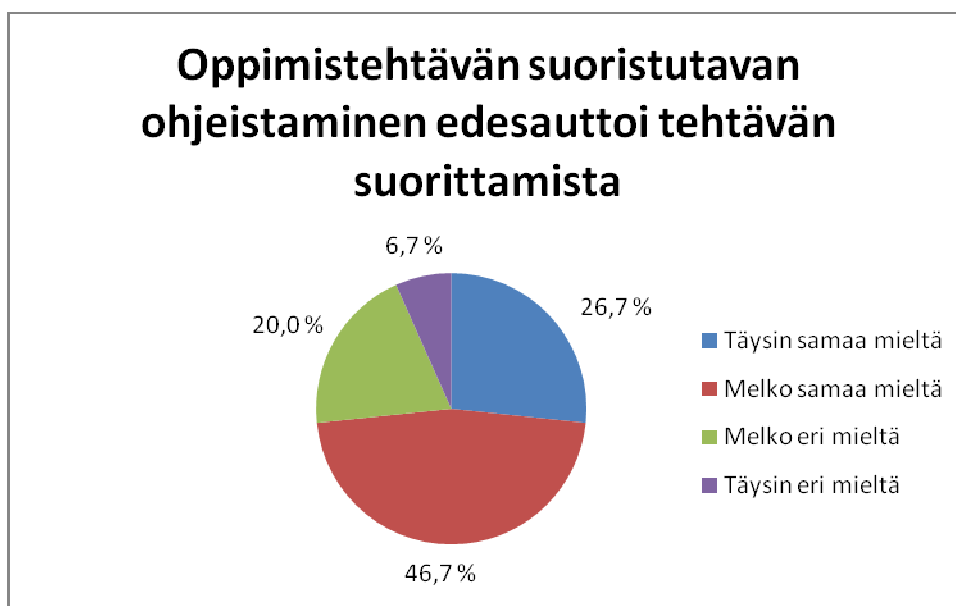
Oppimistehtävän tarkoituksen ja tavoitteen antamaa tukea oppimistehtävän suorittamisessa mitattiin väittämällä (1): ”Oppimistehtävän tavoitteiden ja tarkoitusperien mainitseminen tuki tehtävän suorittamista”. Kyselyyn vastanneista oppijoista 11/15:sta (73 %) oli joko ”Täysin samaa mieltä” tai ”Melko samaa mieltä” siitä, että tavoitteiden ja tarkoitusperien selventäminen tuki tehtävän suorittamista. Yksi vastanneista selvensi ohjeistuksen hyviä puolia kartoittaneessa avoimessa kysymyksessä, että: ”Ohjeet olivat selkeät ja antoivat hyvän kuvan tavoitteesta”. (Kuvio 1)

Kuvio 1: Väittäjä (1): Oppimistehtävien tavoitteiden ja tarkoitusperien mainitseminen tuki tehtävän suorittamista.

Vastaajista 27 prosenttia eli noin 1/3 vastaajista oli väittämän kanssa myös ”Melko eri mieltä”. Tämä tarkoittaa, että he eivät kokeneet tavoitteen ja tarkoituksen ohjeistamisen antavan tukea oppimistehtävän suorittamiselle. Syynä voi olla se, että he kokivat ohjeistuksen tältä osin epäselväksi tai virheelliseksi, eivätkä pystyneet samaistumaan ohjeistettuun tavoitteeseen ja tarkoitukseen. Nämä epäselvyydet johtuvat opinnäytetyön laatijan kykenemättömyydestä kuvata selkeästi ja tarkoituksenmukaisesti oppimistehtäviin sisältyvät tavoitteet ja tarkoitukset. Samalla havaitaan, että pedagogisesti tarkoituksenmukaisen ohjeistuksen laatiminen on haasteellista sekä vaatii kokemusta ja asiantuntemusta onnistuakseen. Yli 2/3:n vastaajista (73 %) puoltaessa kuitenkin väittämän sanomaa, todetaan tavoitteen ja tarkoituksen ohjeistamisen tukevan oppimistehtävän suorittamista.

Suoritustavan ohjeistamisen vaikutusta tehtävän suorittamiseen selvitettiin väittämällä (2): ”Oppimistehtävän suoritustavan ohjeistaminen edesauttoi tehtävän suorittamista”. Kuten aiemman väitteen kohdalla, noin 73 prosenttia vastaajista oli joko ”Täysin samaa mieltä” tai ”Melko samaa mieltä” väittämän kanssa. Selkeän enemmistön (yli 2/3 vastaajista) puoltaessa väittämää nähdään, että suoritustavan ohjeistamisella on oppimistehtävän parissa työskentelyä edistäviä vaikutuksia (Kuvio 2).

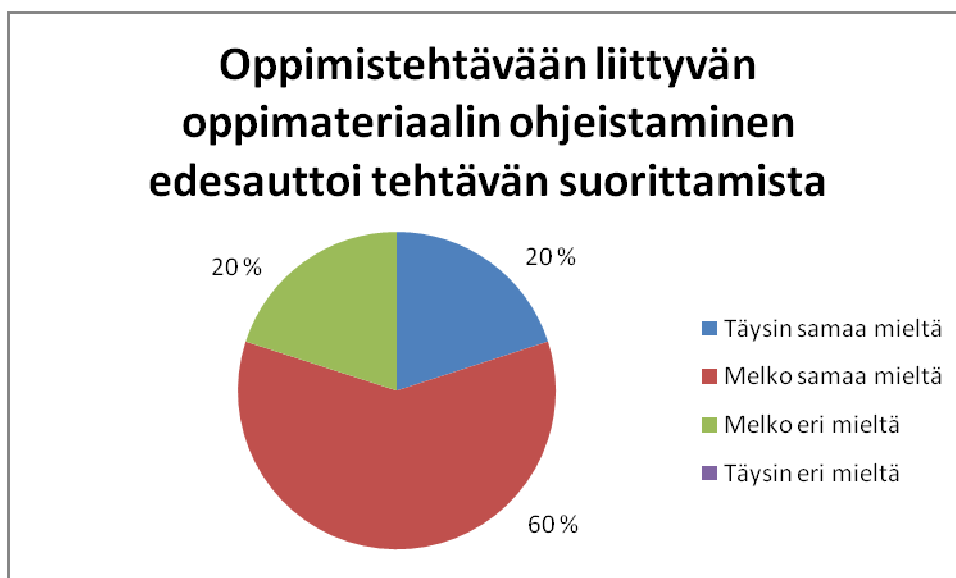

Kuvio 2: Väittämä (2): Oppimistehtävien suoritustavan ohjeistaminen edesauttoi tehtävän suorittamista.

Vastaajista noin 1/3 oli väittämän kanssa myös eri mieltä. Mielestäni suoritustavan ohjeistamisen ei pitäisi ainakaan haitata tehtävän suorittamista. Suoritustavan ohjeistus ei kuitenkaan selvästi kohdannut kaikkien oppijoiden näkemystä hyvästä suoritustavasta. Tilanteesta nähdään kuinka tärkeää on se, että suoritustapa suunnitellaan tarkasti antamaan tukea oppimistehtävän sisältämien tavoitteiden ja tarkoituksen saavuttamiseksi. Lisäksi pelkkä suunnittelu ei riitä – suoritustapa tulee myös ohjeistaa selkeästi ja ymmärrettävästi oppijoille.

Oppimateriaalin ohjeistamisen tarpeellisuutta mitattiin väittämällä (3): ”Oppimistehtävään liittyvän oppimateriaalin ohjeistaminen edesauttoi tehtävän suorittamista”. Vastaajista 80 prosenttia oli sitä mieltä, että oppimateriaalin ohjeistaminen edesauttoi tehtävän suorittamista (Kuvio 3). Yksi kyselyyn vastanneista oppijoista selvensi myös avoimessa kysymyksessä oppimateriaalin ohjeistuksen eduksi sen, että ohjeistuksessa: ”selkeästi oli kerrottu, mitkä kappaleet tuli lukea”.

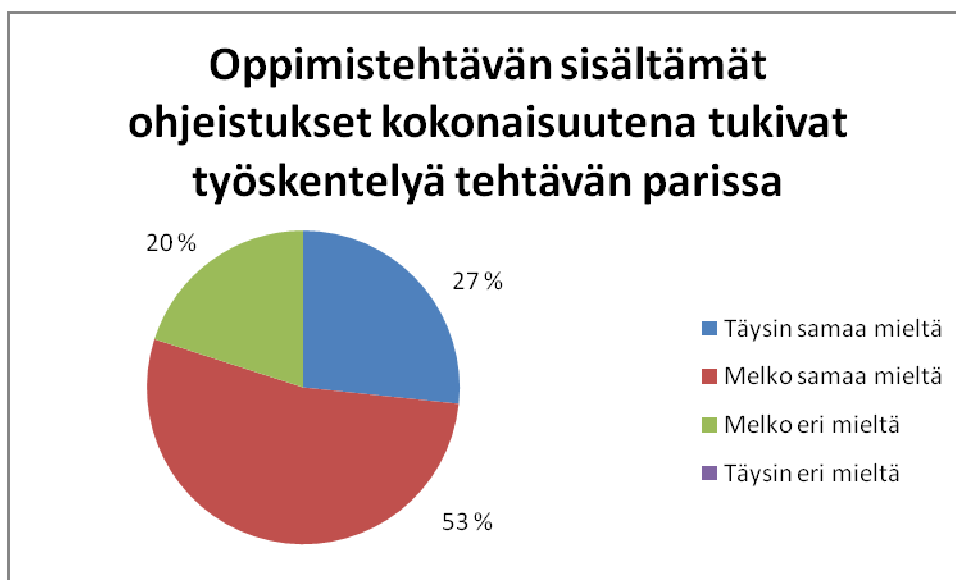

Kuvio 3: Väittämä (3): Oppimistehtävään liittyvän oppimateriaalin ohjeistaminen edesauttoi tehtävän suorittamista.

Kuviosta 3 nähdään myös, että selkeä enemmistö (60 prosenttia) vastaajista oli ”Melko samaa mieltä” väittämän kanssa. Siitä, että enemmistö ei ollut ”Täysin samaa mieltä” väittämän kanssa nähdään, että oppimateriaalin ohjeistusta ei koeta välttämättä kriittiseksi tekijäksi tehtävän suorittamisessa. Vastaajista 80 prosentin suuruisen enemmistön puoltaessa väitettä todetaan, että oppimateriaalin ohjeistuksesta on etua oppimistehtävän suorittamisen aikana.

Ohjeistuksen antamaa kokonaistukea selvitettiin kyselyn loppuksi väittämällä (4):

”Oppimistehtävän sisältämät ohjeistukset kokonaisuutena tukivat työskentelyä tehtävän parissa”. Vastaajista yhteensä 80 prosenttia oli väittämän puolella, jolloin ohjeistuksen koettiin tukevan työskentelyä oppimistehtävien aikana. (Kuvio 4)

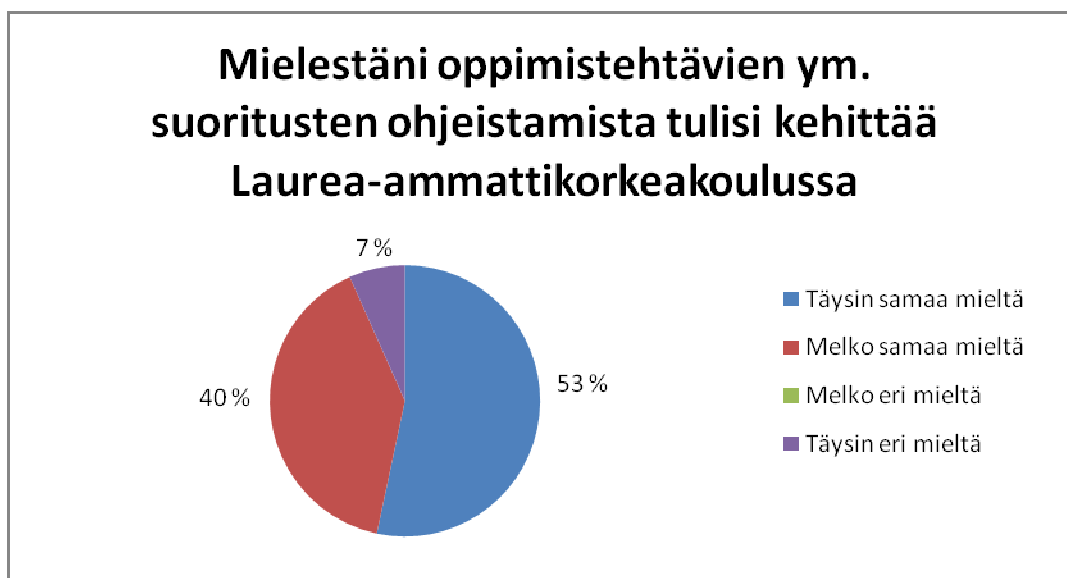
Kuvio 4: Väittämä (4): Oppimistehtävän sisältämät ohjeistukset kokonaisuutena tukivat työskentelyä tehtävän parissa.

Vastaajista 20 prosenttia oli väittämän kanssa myös ”Melko eri mieltä” ja 53 prosentin enemmistö ei myöskään tukenut väittämää täysin ollessaan ”Melko samaa mieltä” väittämän kanssa. Tämä kertoo, että ohjeistuksessa on myös paljon parantamisen varaa. Ohjeistus on tällöin sisältänyt kohtia, joihin oppijat eivät ole pystyneet samaistumaan ja tämä on haitannut eheän kokonaisuuden rakentumista.

Kaikkien väittämiä kohdalla ohjeistuksen yksittäisistä ominaisuuksista saatiin kuitenkin pääasiassa myönteistä palautetta ja selkeä enemmistö puolsi myös kokonaisuuden tukevan työskentelyä oppimistehtävien parissa. Täten todetaan, että kehitystoimiin osallistuneet oppijat kokivat tavoitteen, tarkoituksen, suoritustavan ja oppimateriaalin ohjeistuksen edistävän oppimistehtävien suorittamista.

9.2.1 Ohjeistuksien tila Laurea-ammattikorkeakoulussa

Kysely mittasi myös oppimistehtävien ohjeistuksen tilaa yleisesti Laurea-ammattikorkeakoulussa. Oppijoiden suora näkemystä asiasta selvitettiin väittämällä (5): ”Mielestäni oppimistehtävien ym. suoritusten ohjeistamista tulisi kehittää Laurea-ammattikorkeakoulussa”. Vastaajista 93 prosenttia (14/15) puolsi väittämää, minkä perusteella Laurean oppimistehtävien ohjeistuksista löytyy varmasti kehityskohtia. Asiaa tukee myös se, että vastaajista (53 %) oli väitteen kanssa ”Täysin samaa mieltä”. (Kuvio 5)

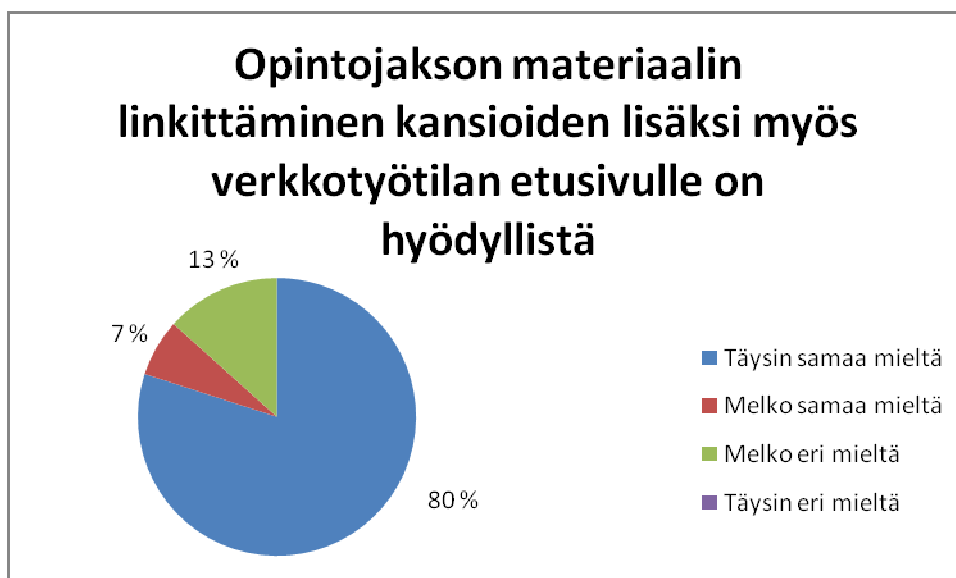

Kuvio 5: Väittämä (5): Mielestäni oppimistehtävien ym. Suoritusten ohjeistamista tulisi kehittää Laurea-ammattikorkeakoulussa.

9.3 Optima-verkkotyötilaan liittyvän kyselyn tulokset

Optima-verkkotyötilaan liittyvän kyselyn tarkoituksena oli selvittää työtilan hyödyllisyyttä verrattuna tavalliseen opintojaksolla käytössä olevaan verkkotyötilaan. Selkeänä pyrkimyksenä oli saada tietoa siitä, lisäksi etusivullinen verkkotyötila oppijoiden kokemaan ohjausta opintojakson toisen osion aikana.

Oppijoille suoritetussa kyselyssä opintojakson sisällön tarjoamisen hyödyllisyyttä Optima-verkkotyötilan etusivulla selvitettiin väittämällä (6): ”Opintojakson materiaalin linkittäminen kansioiden lisäksi myös verkkotyötilan etusivulle on hyödyllistä.” Vastaaajista 80 prosenttia oli ”Täysin samaa mieltä” siitä, että etusivun käyttäminen materiaalin tarjoamisessa oli hyödyllistä. (Kuvio 6.)

Kuvio 6: Väittämä (6): Opintojakson materiaalin linkittäminen kansioden lisäksi myös verkkotyötilan etusivulle on hyödyllistä.

Yksi vastaajista lisäsi hyödyllisyyttä kartoittavassa avoimessa kysymyksessä, kuinka ”linkit olivat selkeästi esillä ja tarpeelliset, eli käytössä”. Selkeän enemmistön ollessa ”Täysin samaa mieltä” väittämän kanssa todetaan, että oppijat kokevat opintojakson materiaalin tarjoamisen etusivulla selkeästi hyödylliseksi.

Etusivun tarjoamaa informaatiota ja ohjausta mitattiin kyselyssä väittämällä (7): ”Etusivullinen verkkotyötila tarjoaa paremmin informaatiota opintojaksosta kuin tavallinen verkkotyötila”. Vastaajista yhteensä 80 prosenttia tuki väittämän sanomaa, selkeän enemmistön ollessa vielä ”Täysin samaa mieltä” väittämän kanssa (Kuvio 7).

Kuvio 7: Väittämä (7): Etusivullinen verkkotyötila tarjoaa paremmin informaatiota opintojaksosta kuin tavallinen verkkotyötila.

Vastauksien perusteella todetaan, että etusivullinen verkkotyötila tarjoaa tehokkaammin informaatiota opintojakson sisällöstä kuin tavallisesti opintojaksoilla hyödynnetty verkkotyötila. Kaksi oppilasta lisäsi vielä työtilan tarjoaman ohjauksen eduiksi: ”Kokonaisuuden hahmottaminen ja se, että tunneille valmistautuminen ja perehtyminen käsiteltäviin aiheisiin onnistui paremmin ja vaivattomammin. Oman työn suunnittelu oli helpompaa kun näki heti tulevat tärkeä päivämäärät”. Lisäksi: ”etusivullinen verkkotyötila selkeyttää asioita ja helpottaa opintojakson kulun seuraamista”.

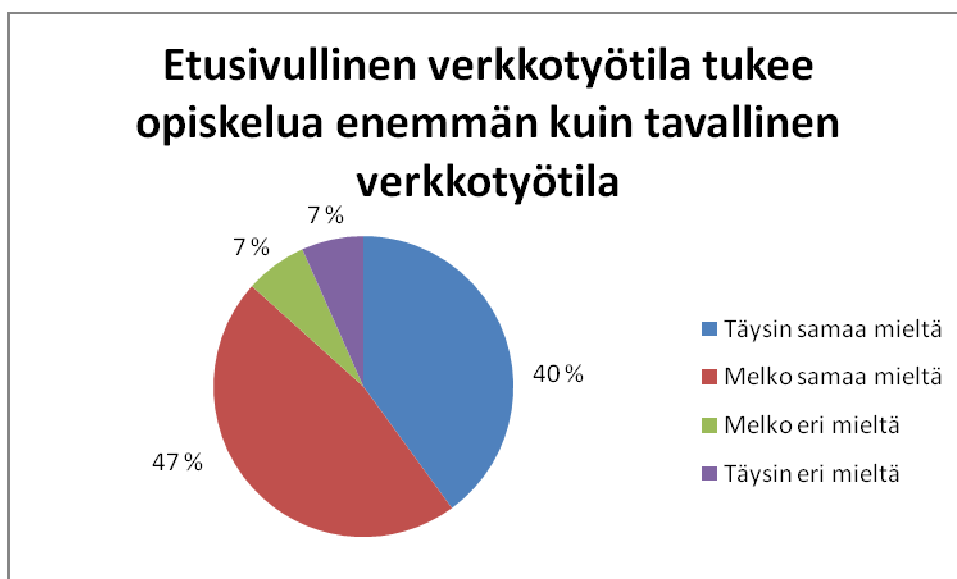
Etusivullisen työtilan ulkoasun miellyttävyyttä verrattiin tavanomaiseen verkkotyötilaan väittämällä: ”Etusivullisen verkkotyötilan ulkoasu on miellyttävämpi kuin tavallisen verkkotyötilan ulkoasu”. Väitettä tuki 14/15 oppijasta eli 93 prosenttia vastaajista. Uudistetun verkkotyötilan ulkoasua verrattiin kuitenkin ainoastaan tavanomaisen opintojakson verkkotyötilaan, joka sisälsi vain tyhjän etusivun työtilan kansiorakenteen lisäksi. Tämän takia esitetty väite saattaa vääristyä uudistuneen työtilan eduksi, johon ulkoasua oli selkeästi lisätty.

Uudistetun työtilan miellyttävyyttä tukee kuitenkin seuraava väite (8), joka vertaa verkkotyötilojen suosiota oppijoiden keskuudessa: ”Käytän mieluummin etusivullista verkkotyötilaa kuin tavallista verkkotyötilaa”. Väitteeseen vastanneista oppijoista liki 90 prosenttia oli joko ”Täysin samaa mieltä” tai ”Melko samaa mieltä” väitteen kanssa, minkä perusteella todetaan, että etusivullisille verkkotyötiloille olisi laajemmin kysyntää Laurean opintojaksoilla. (Kuvio 8)

Kuvio 8: Väittämä (8): Käytän mieluummin etusivullista verkkotyötilaa kuin tavallista verkkotyötilaa.

Työtilan opiskelulle antamaa tukea kartoitettiin kyselyyn vastanneilta oppijoilta väittämällä (9): ”Etusivullinen verkkotyötila tukee opiskelua enemmän kuin tavallinen verkkotyötila”. Selkeän enemmistön (87 prosenttia) tukiessa väittämää, todetaan etusivullisen verkkotyötilan tukevan opiskelua enemmän kuin tavallisesti käytössä oleva verkkotyötila. (Kuvio 9)

Kuvio 9: Väittämä (9): Etusivullinen verkkotyötila tukee opiskelua enemmän kuin tavallinen verkkotyötila.

Etusivullisen verkkotyötilan hyödyllisyyttä puoltaa oppijoiden halukkuus käyttää etusivullisia verkkotyötiloja laajemmin Laurea-ammattikorkeakoulussa. Tämä saatiin selville seuraavasta oppijoille esitetystä väittämästä (10): ”Mielestäni etusivullisia verkkotyötiloja tulisi käyttää muillakin opintojaksoilla Laureassa”. Vastaajista 80 prosenttia kannatti etusivullisen verkkotyötilojen käyttöä laajemmin Laureassa, kaikista vastaajista kahden kolmasosan (67 %) ollessa vielä ”Täysin samaa mieltä” väitteen kanssa (Kuvio 10).

Kuvio 10: Väittämä (10): Mielestäni etusivullisia verkkotyötiloja tulisi käyttää muillakin opintojaksoilla Laureassa.

Esitettyjen väittämien kanssa eri mieltä olleiden oppijoiden mielipiteet perustuvat varmasti osin työtilan harrastelijamaiseen toteutukseen verrattuna ammattimaisesti toteutettuihin Internet-sivustoihin. Heidän mielestä verkkotyötilan toiminnot ja toteutus eivät varmasti olleet sillä tasolla, että olisivat nähneet etusivullisen työtilan hyödyllisemmäksi kuin tavallisen verkkotyötilan. Väittämiin saatujen vastauksien perusteella selkeä enemmistö vastaajista kuitenkin tuki työtilan mm. tarjoavan informaatiota ja tukevan opiskelua enemmän kuin tavallisesti opintojaksolla käytössä oleva verkkotyötila.

10 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää verkkokoulutuksen toteuttamisen perusteita Laurea-ammattikorkeakoulun rahoituksen opintojaksolla. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, mitä opintojakson opetus- ja oppimisprosessin alueita kehittämällä voidaan tukea opintojakson sisällön toteuttamista verkkokoulutuksena.

Opinnäytetyössä läpikäyty teoriapohja ja pohdinta ovat tukeneet sitä, että verkkokoulutus koostuu pääasiassa oppijoiden itsenäisestä työskentelystä. Lisäksi todettiin, että itsenäisen työskentelyn onnistuminen verkkokoulutuksen aikana on riippuvainen oppijan kyvykkyydestä itseohjautuvuuteen.

Opinnäytetyössä käytiin myös läpi, miten perinteisen tietoa siirtävän opettamisen toteuttaminen verkossa esim. virtuaaliopettamisena ei ole tarkoituksenmukaista. Täten opettajan tehtävänä on tukea oppijan itsenäistä työskentelyä ja siinä vaadittavaa itseohjautuvuutta. Tuen antaminen onnistuu verkko-ohjauksen menetelmiä ja työkaluja hyödyntämällä. Johtopäätöksenä todetaan, että oppijan itseohjautuvuuden ja sitä tukevan verkko-ohjauksen kehittäminen sisältyvät opintojakson verkkokoulutuksen toteuttamisen perusteisiin. Täten opinnäytetyön tarkoituksena ollut verkkokoulutuksen toteuttamisen perusteiden selvittäminen täyttyi, ja siten opinnäytetyö täytti tarkoituksensa.

Saavuttiko opinnäytetyö myös tavoitteensa? Oppimistehtävien suorittaminen liittyi läheisesti opintojakson oppimisprosessiin ja ne ovat tärkeässä roolissa myös verkkokoulutuksen toteuttamisessa. Oppimistehtävien kehitystoimien osiossa käytiin läpi, kuinka tavoitteen, tarkoituksen, suoritustavan ja oppimateriaalin ohjeistuksen todettiin vaikuttavan myönteisesti itseohjautuvuuden toteutumiseen. Kyselyn tuloksiin pohjautuen kehitystoimiin osallistuneet oppijat kokivat ohjeistuksen tukevan oppimistehtävien parissa työskentelyä. Kuvattujen hyötyjen perusteella todetaan johtopäätöksenä: Opintojakson oppimistehtävien ohjeistusta kehittämällä voidaan tukea itseohjautuvuutta vaativaa itsenäistä työskentelyä verkkokoulutuksen aikana. Täten rahoituksen opintojakson alueista oppimistehtävien ohjeistusta kehittämällä tuetaan verkkokoulutuksen toteuttamista opintojaksolla.

Jäljelle jää kysymys siitä, tukiko Optima-verkkotyötilan kehitystyö myös opintojakson verkkokoulutuksen toteuttamista? Kyselyyn saatujen vastauksien perusteella selkeä enemmistö vastaajista tuki työtilan mm. tarjoavan informaatiota ja tukevan opiskelua enemmän kuin tavallisesti opintojaksolla käytössä oleva verkkotyötila. Oppijat kokivat etusivullisen verkkotyötilan siinä määrin hyödylliseksi, että käyttäisivät sitä tavallisen verkkotyötilan sijasta. Verkkotyötilan kautta tarjottava informaatio ja ohjaus nähdään selkeänä verkko-ohjauksen toteuttamisen keinona, jota voidaan hyödyntää verkkokoulutuksen lisäksi perinteisten opintojaksojen aikana. Johtopäätöksenä todetaan, että myös Optima-verkkotyötilan kehittäminen tuki opintojakson sisällön toteuttamista verkkokoulutuksena, ja siten opinnäytetyö saavutti tavoitteensa.

Opinnäytetyössä otettiin kantaa myös siihen, miten opiskelijoiden itseohjautuvuuden ja sen ohjaamisen kautta voidaan tukea Laurean pedagogiseen strategiaan sisältyvää LbD-toimintamallissa toimimista. Täten opiskelijoiden itseohjautuvuuden ja ohjaamisen kehittämiseksi nähdään verkkokoulutuksen toteuttamista laajempia hyötyjä.

Johtopäätös voidaan tehdä myös siitä, että Laurean oppijoille tarjottua ohjeistusta tulisi kehittää. Tähän viittaa ainakin kyselystä saatu tulos ohjeistuksen kehitystarpeesta. Täten Laurean opintojaksojen ohjausta tulisi kehittää vaikka tarkoituksena ei olisikaan toteuttaa verkkokoulutusta. Esimerkiksi verkko-ohjauksen menetelmien hyödyntämisen ja oppijoiden itseohjautuvuuden kehittämisen kautta voidaan varmasti löytää keinoja, joilla Laurean tarjoamaa ohjausta voidaan entisestään parantaa.

Lisäksi näen Internet-sivustoa mallintavien Optima-verkkotyötilojen kehittämisen selkeänä keinona Laureassa tarjottavan verkko-ohjauksen parantamiseksi. Näkemys perustuu kyselyn myönteisiin tuloksiin verkkotyötilan hyödyllisyydestä. Opinnäytetyön kehitystoimissa verkkotyötila luotiin ilman aiempaa kokemusta Internet-sivujen toteuttamisesta. Täten ammattimaisesti toteutettujen etusivujen kautta Laureassa tarjottavaa verkko-ohjausta voidaan varmasti kehittää.

11 Kehitysehdotukset

Opinnäytetyön rajauksen vuoksi oppimistehtävien arvioinnin ja palautteen kehittäminen jätettiin pois opinnäytetyöhön sisältyvistä kehitystoimista. Mielestäni oppimistehtäviin liitettävän kirjallisen ja suullisen palautteen ja arvioinnin kautta oppija voi jatkuvasti tarkkailla omaa toimintaansa ja tehdä muutoksia saamansa palautteen pohjalta. Näin palaute tukee oppijan metakognition ja reflektion toteutumista ja lisää oppijan itseohjautuvuutta. Tämän lisäksi se vähentää oppijoiden suorituskeskeisyyttä oppimistehtäviä kohtaan: tieto suullisesta tai kirjallisesta arviosta saa oppijan panostamaan vastauksien sisältöön enemmän kuin suoritusmerkintään perustuvassa arvioinnissa.

Mahdollisuudet palautteen ja arvioinnin antamiseen liittyvät usein ohjaajan käytössä olevaan aikaan. Ryhmäkokojen ja oppimistehtävien määrän ollessa suuria varsinkin kirjallisen ja suullisen palautteen ja arvioinnin antaminen on vaikeaa. Opintojakson ensimmäisen osion aikana oppimistehtävistä sai palautteena pelkästään suoritusmerkinnän palautuksen hyväksymisestä. Oppijoiden reflektointia ja motivaatiota tukevaa vaikutusta voidaan kuitenkin lisätä arvioimalla palautettujen vastauksien sisältöä oppimisprosessin aikana tietyllä arvoasteikolla. Tällöin oppijat tietävät, että heidän tulee tuottaa jatkuvasti laadukkaita vastauksia parhaan arvosanan saavuttamiseksi.

Arvoasteikon käyttäminen palautuksien arvioinnissa ei vaadi ylimääräisiä resursseja, koska asiantuntijana ohjaaja huomaa nopeasti täyttääkö palautus laadukkaan vastauksen kriteerit. Saatujen arvosanojen pohjalta oppija voi arvioida oman työskentelynsä riittävyttä ja parantaa suoritustaan, jos palautettujen vastauksien sisältö on arvioitu heikoksi. Pelkällä suoritusmerkinnällä ei ole mielestäni näin läheistä vaikutusta oppijan oman toiminnan tarkasteluun.

Palautteen ja arvioinnin lisäämiseksi opintojaksolla voidaan hyödyntää oppijoiden vertaisarviointia. Vertaisarvioinnin kautta oppijat voivat antaa toisilleen suullista ja kirjallista palautetta. Näin oppijat saavat oppimistehtäviin liittyvää sisällöllistä palautetta, mitä ohjaaja ei esim. ajanpuutteen vuoksi pystynyt antamaan. Arvioijana toimiva oppija joutuu syventymään arvioinnin kohteena olevan oppimistehtävän aiheeseen ja arvioitavan vastauksen sisältöön. Näin vertaisarviointi toimii myös oppimista edistävänä menetelmänä. Kokemuksieni mukaan vertaisarviointia toteutetaan kuitenkin harvoin tradenomiopintoihin perustuvilla opintojaksoilla. Selkeiden hyötyjen ollessa olemassa vertaisarviointia tulisi myös toteuttaa laajemmin arvioinnin ja palautteen antamisessa.

12 Pohdinta

Kehitystoimet osoittautuivat oppijan itseohjautuvuutta, työskentelyä ja verkko-ohjausta edistäviksi, vaikka kehitystoimien laajuus opinnäytetyön rajauksen sekä pedagogisten rajoitteiden vuoksi oli hyvin suppea. Mielestäni ohjeistuksien ja ohjauksen vaikutus on kuitenkin selkeästi tehokkaampaa ja tarkoituksenmukaisempaa, kun opettajat ammattitaitonsa ja kokemuksensa kautta niitä kehittävät.

Opettajat lähestyvät opintojaksojen sisältöä ja toteuttamista luonnollisesti opettamisen näkökulmasta. Lähiopetuksen ryhmäkoot ovat suuria ja tämän takia ohjauksen, palautteen ja arvioinnin antaminen lähiopetuksen yhteydessä on haastavaa. Ohjaamisen näkökulmaa hyödyntäen, opettamiseen sisällytetyjä tavoitteita voidaan mielestäni saavuttaa oppijoiden itsenäisen opiskelun sekä opiskelun tukemisen ja ohjaamisen kautta.

Oppijat pystyvät saavuttamaan oppimisen tavoitteet esimerkiksi hyvin suunniteltujen oppimistehtävien kautta. Itsenäisesti tai ryhmissä työskentävillä oppimistehtävillä vapautetaan tietoa siirtävän opettamisen toteuttamiseen vaadittavia resursseja. Nämä resurssit voidaan suunnata oppijoiden työskentelyn ohjaukseen sekä palautteen ja arvioinnin antamiseen. Oppimistehtävien suorittaminen ja sitä tukevat toimet voivat edistää oppimisen tavoitteiden saavuttamista tehokkaammin kuin tietoa siirtävä lähiopetus, jossa ohjauksen, palautteen ja arvioinnin antaminen opettamisen ohella on vaikea toteuttaa. Kuvatus oppijoiden tukemisen kautta opintojaksoilla voidaan toteuttaa esimerkiksi itseopiskeluaineistoihin perustuvaa verkkokoulutusta.

Mielestäni olisin pystynyt keskittymään opinnäytetyön sisältöön paremmin valitsemalla vain yhden kehitystoimen verkkokoulutuksen kehittämiseksi. Tällöin opinnäytetyön laajuus olisi ollut vielä suppeampi ja työtä olisi ollut helpompi hallita. Minun täytyy kuitenkin myöntää, että valittujen kehitystoimien kautta sain kokemuksia ja tuloksia mielestäni tärkeistä asioista, joita verkkokoulutuksen toteuttamiseen liittyi. Opinnäytetyön kehitystoimista ja sisällöstä löytyy selkeitä kehityskohteita. Mielestäni opinnäytetyö kuitenkin täytti sille asetetut tarkoitukset ja tavoitteet, minkä johdosta olen tyytyväinen opinnäytetyön nykyisältöön ja siitä saatuihin kokemuksiin ja tuloksiin.

Lähteet

Kirjalähteet

- Airaksinen, T., Vilkka, H. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Borgström, L. 1988. Vuxnas kunskapssökande. En studie av självstyrt lärande. Teoksessa Ruohotie, P. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. 2000. Juva: WS Bookwell.
- Einstein, D. 1998. Teoksessa Beer, V. 2000. The Web Learning Fieldbook - Using the World Wide Web to Build Workplace Learning Environments. San Francisco, California: Jossey-Bass Pfeiffer.
- Holkkio, M., Rautakoura, O. Rakenteita ja suunnittelua opiskelun ja oppimisen tueksi avoimen yliopiston verkkokursseilla. Teoksessa Matikainen J. (toim.) 2003. Oppimisen ohjaus verkossa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hurme, T-R., Iiskala, T. Metakognitio teknologisissa oppimisympäristöissä. Teoksessa Järvelä ym. (toim.) 2006. Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö. Porvoo: WSOY.
- Järvelä, S., Häkkinen, P., Lehtinen, E. 2006. Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö. Porvoo: WSOY.
- Kalliala, E. 2002. Verkko-opettamisen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Kilpiö, A. 2003. Opettajuus ja verkko-opetus. Espoo: Otamedia.
- Kiviniemi, K. 2000. Johdatus verkkopedagogiikkaan. Kokkola: KP-Paino.
- Keskinen, S., Kinnunen, R., Silvén, M. 1991. Kohti itseohjautuvaa opiskelutaitoa. Turku: Painosalama.
- Koli, H. Oppimisprosessin ohjaus uusissa oppimisympäristöissä. Teoksessa Kotila, H. (toim.) 2003. Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita.
- Koli, H. 2008. Verkko-ohjauksen käsikirja. Saarijärvi: FINN LECTURA.
- Koli, H., Silander, P. 2002. Verkko-oppiminen - oppimisprosessin suunnittelu ja ohjaus. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Koppinen, M., Korpinen, E., Pollari, J. 1994. Arviointi oppimisen tukena. Juva: WSOY.
- Manninen, J. Ohjaus verkkopohjaisessa oppimisympäristössä. Teoksessa Matikainen J. (toim.) 2003. Oppimisen ohjaus verkossa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Mannisenmäki, E. Verkko-ohjaajan tehtävät ja roolit. Teoksessa Matikainen J. (toim.) 2003. Oppimisen ohjaus verkossa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Mannisenmäki, E. Oppija verkossa - Yksin ja yhdessä. Teoksessa Matikainen J., Manninen, J. 2000. Aikuiskoulutus verkossa. Tampere: Tammer-Paino.
- Montonen, T. Palmenia kirjoituskoulutus verkossa - huomautuksia ohjauksesta. Teoksessa Matikainen, J. (toim.) 2003. Oppimisen ohjaus verkossa. Helsinki: Yliopistopaino.
- Mäkinen, L. 1998. Oppilaan itseohjautuvuus ja sitä edistävä ohjaus peruskoulun yläasteelle siirtymisen vaiheessa. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

Mänty, I. & Nissinen, P. 2005. Ideasta toteutukseen - verkko-opetuksen suunnittelu ja hallinta. Helsinki: Edita.

Nissinen, P. Verkkovälitteinen opetus ammattikorkeakoulussa. Teoksessa Kotila, H. (toim.) 2003. Ammattikorkeakoulupedagogiikka. Helsinki: Edita.

Nokelainen, L., Sointu, L. Oppimista ja opiskelua ohjaavat materiaalit. Teoksessa Matikainen J. (toim.) 2003. Oppimisen ohjaus verkossa. Helsinki: Yliopistopaino.

Nurmela, S., Suominen, R. 2007. Verkko-opettajaksi viikossa. Turku: Painosalama.

Ruohotie, P. 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva: WS Bookwell.

Salovaara, H. Oppimisen strategiat ja teknologiaperustaiset oppimisympäristöt. Teoksessa Järvelä ym. (toim.) 2006. Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö. Porvoo: WSOY.

Silander, P. Projektin pedagoginen rakentaminen. Teoksessa Raitala, S., Ylilehto, H. (toim.) 2008. Parempi oppia yhdessä - tukea eTwinning-hankkeesta. Helsinki: Edita Prima.

Tapola, A., Veermans, M. Motivaatio ja kiinnostuneisuus. Teoksessa Järvelä ym. (toim.) 2006. Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö. Porvoo: WSOY.

Tella, S., Vahtivuori, S., Vuorento, A., Wager, P. ja Oksanen, U. 2001. Verkko opetuksessa - opettaja verkossa. Helsinki: Edita.

Sähköiset lähteet

eOppiminen. 2008. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 16.4.2009.

https://intra.laurea.fi/intra/fi/02_opiskelu/02_opiskelu_osa2/01_opinnot/08_eoppiminen/index.jsp

Laurean pedagoginen strategia 2007. Laura-ammattikorkeakoulun pedagoginen strategia 2007. Viitattu 19.1.2011.

http://www.laurea.fi/internet/fi/03_tietoa_laureasta/01/03_Strategiat/peda_str_250607.pdf

Online-työvälineet. 2010. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.9.2010.

https://intra.laurea.fi/intra/fi/01_laurea/05_laurea_osio5/01_Verkkotyovalineet/02_Online_tyovalineet/index.jsp

Optima. 2008. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 31.7.2009

https://intra.laurea.fi/intra/fi/01_laurea/04_laurea_osio4/00_Verkkotyovalineet/01_Verkkotyotilat/optima.jsp

Peda.net. 2004. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto. Viitattu 5.8.2010.

<http://www.peda.net/veraja/vep/tietoveraja/opetus/menetelmia/strukturoituopetus/itseohjautuvuus>

Ruohonen, T. & Vartiainen K. 2007. Verkko-opetus voi olla ohjattua opetusta, itseopiskelua tai monimuoto-opetusta. Viitattu 21.1.2011. <http://www.enorssi.fi/opetus/verkko-opetus-1/keittokirja-aloittelevalle-verkko-opettajalle/verkko-opetus-voi-olla-ohjattua-opetusta-itseopiskelua-tai-monimuoto-opetusta>

Silander, P. 2010. Verkko-opetus. Viitattu 19.9.2010
http://www2.edu.fi/kenguru/fi/oppimisprosessi_2.php

Verkkotyötilat. 2010. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.9.2010.

https://intra.laurea.fi/intra/fi/01_laurea/05_laurea_osio5/01_Verkkotyovalineet/01_Verkkotyotilat/index.jsp

Verkkotyövälineet. 2010. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 25.9.2010.

https://intra.laurea.fi/intra/fi/01_laurea/05_laurea_osio5/01_Verkkotyovalineet/index.jsp

Kuvat

Kuva 1: Perinteinen opetus (Koli & Silander 2002, 30).	21
Kuva 2: Verkko-ohjaus (Koli & Silander 2002, 32).	22
Kuva 3: Verkko-ohjaajan työn vaiheet (Koli 2008, 23).	24
Kuva 4: Laurean verkkotyövälineet (Verkkotyövälineet 2010.)	34
Kuva 5: Opintojakson alkuperäinen oppimistehtävä.	42
Kuva 6: Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio.	44
Kuva 7: Alkuperäinen Optima-verkkotyötila.	48
Kuva 8: Optima-verkkotyötilan kehitysversio.	50
Kuva 9: Aikataulunäkymä verkkotyötilan etusivulla.	51
Kuva 10: Kyselytutkimuksessa tarkasteltava oppimistehtävä.	53

Kuviot

Kuvio 1: Väittämä (1): Oppimistehtävien tavoitteiden ja tarkoitusperien mainitseminen tuki tehtävän suorittamista.	54
Kuvio 2: Väittämä (2): Oppimistehtävien suoritustavan ohjeistaminen edesauttoi tehtävän suorittamista.	55
Kuvio 3: Väittämä (3): Oppimistehtävään liittyvän oppimateriaalin ohjeistaminen edesauttoi tehtävän suorittamista.	56
Kuvio 4: Väittämä (4): Oppimistehtävän sisältämät ohjeistukset kokonaisuutena tukivat työskentelyä tehtävän parissa.	57
Kuvio 5: Väittämä (5): Mielestäni oppimistehtävien ym. Suoritusten ohjeistamista tulisi kehittää Laurea-ammattikorkeakoulussa.	58
Kuvio 6: Väittämä (6): Opintojakson materiaalin linkittäminen kansioden lisäksi myös verkkotyötilan etusivulle on hyödyllistä.	59
Kuvio 7: Väittämä (7): Etusivullinen verkkotyötila tarjoaa paremmin informaatiota opintojaksosta kuin tavallinen verkkotyötila.	60
Kuvio 8: Väittämä (8): Käytän mieluummin etusivullista verkkotyötilaa kuin tavallista verkkotyötilaa.	61
Kuvio 9: Väittämä (9): Etusivullinen verkkotyötila tukee opiskelua enemmän kuin tavallinen verkkotyötila.	61
Kuvio 10: Väittämä (10): Mielestäni etusivullisia verkkotyötiloja tulisi käyttää muillakin opintojaksoilla Laureassa.	62

Liitteet

Liite 1. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio	73
Liite 2. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio	75
Liite 3. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio	76
Liite 4. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio	77
Liite 5. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio	79
Liite 6. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio	80
Liite 7. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio	81
Liite 8. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio	82
Liite 9. Kyselylomake	83

Liite 1. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio

YRITYKSEN RAHOITUSRAKENNE: Osa II: Tuloslaskelma, tase ja kassavirrat rahoituksen näkökulmasta.

TEHTÄVÄ 1.0

Tehtävän kuvaus:

Tehtävänä aiheina ovat taseen muodostaminen yrityksen tiedoista sekä oman ja vieraan pääoman merkitykset yrityksen rahoituksessa.

OPPIMATERIAALI:

- Luennot ja luentokalvot
- CFF: Chapter: Financial Statements, Taxes and Cash Flow: The Balance Sheet
- Yritysrahoituksen kappale: Yrityksen talouden analyysi: Tuloslaskelma ja tase

Ohje:

Tehtävä suoritetaan ryhmässä.

Tehtävä palautetaan Optiman palautuslaatikkoon henkilökohtaisesti omalla nimellä ja numerolla varustettuna.

Palautus:

Keskiviikkona 3.9.2008 klo 18.00

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan.

Osat 1-2:

Suoritustapa: Ryhmän jäsenet työskentelevät yhteistominnallisesti pohtien, keskustellen ja ideoita vaihtaen tehtävän sisältöön liittyen. Käyttäkää ohjeistettua oppimateriaalia hyödyksi tehtävän suorituksessa. Opiskelijan tavoitteena on taseen rakentumisen ymmärtäminen

1. Laadi tase, josta ilmenee omaisuuserät (vain omaisuuslajeittain) ja pääomaerät (vain pääomalajin mukaan).

☒ Tilillä rahaa	200 000 €
☒ Myyntisaamisia	300 000 €
☒ Koneita ja laitteita	100 000 €
☒ Tuotekehityskustannuksia	50 000 €
☒ Varastossa tavaraa	50 000 €
☒ Pitkäaikaista lainaa	200 000 €
☒ Osakepääomaa	100 000 €
☒ Ostovelkoja	50 000 €

Yhtiö maksaa pois vanhaa pitkäaikaista lainaa	50 000 €	(käteisellä)
Yhtiö ostaa uusia koneita	100 000 €	(käteisellä)
Yhtiön myyntisaamiset kotiutetaan kokonaan	(300 000 €)	(uusia ei synny)
Yhtiö ostaa varastoon lisää tavaraa entisten lisäksi käteisellä	100 000 €	

Osat 3-8:

Suoritustapa: Keskustelkaa ryhmässä kysymyksistä 3-8 ja pyrkikää löytämään vastaukset ryhmän sisäisen työskentelyn kautta. Kirjatkaa ryhmänne vastaukset ja täydentäkää niitä ulkoisia lähteitä käyttäen. (Ei copy-paste)

Tavoitteena on yhteisöllinen tiedon tuottaminen sekä oman ja vieraan pääoman merkityksien ymmärtäminen yrityksen rahoituksessa.

3. Mikä ero on omalla ja vieraalla pääomalla yrityksen taseessa. Kuvaa keskeiset erot sekä taseen näkökulmasta, rahoituksen näkökulmasta ja sijoittajan näkökulmasta sekä yrityksen näkökulmasta.
4. Mikä on keskeisin oman pääoman rahoituksen muoto
5. Mitkä ovat keskeiset vieraan pääoman rahoituksen muodot
6. Miten yritys hankkii omaa pääomaa. Mitkä lait jne. säätelevät sitä
7. Mitkä seikat on otettava huomioon oman ja vieraan pääoman mukaista suhdetta tutkittaessa
8. Mistä yrityksen likviditeetti muodostuu, Miksi likviditeetti on tärkeää, Mitä likviditeetissä on taseen kannalta huomioitava.

Liite 2. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio

00091 YRITYKSEN RAHOITUKSEN SUUNNITTELU: Osa III: Yrityksen talouden analyysi

TEHTÄVÄ 6.0

Tehtävän kuvaus:

Tehtävä suoritetaan ryhmässä. Yrityksen tilikauden aikana sattuu joukko tapahtumia, joilla on välitön vaikutus kassaan, taseen loppusummaan, tilikauden voittoon ja nettokäyttöpääomaan. Täydentää taulukko tekemällä selkoa siitä, millainen vaikutus kuvatuilla tapahtumilla on a) kassaan b) taseen loppusummaan c) tilikauden voittoon d) nettokäyttöpääomaan. Huomatkaa, että kysymys on liikekirjanpidollisista vaikutuksista.

Käyttäkää taulukossa symboleja += kasvaa; -= alenee; 0 = ei vaikutusta.

Suoritustapa:

Pohtikaa ryhmässä yrityksen tilikauden tapahtumien vaikutussuhteita kysytyihin tekijöihin.

OPPIMATERIAALI:

- Luennot ja luentokalvot
- Yritysrahoitus: Yrityksen talouden analyysi: Yrityksen kassavirrat
- CFF: Chapter: Working with Financial Statements

Palautus:

Jokainen palauttaa tehtävän henkilökohtaisesti Optiman palautuslaatikkoon

Keskiviikkona 9.9.2009 klo 18.00

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan.

Transaktio	a) Vaikutus kassaan	b) Vaikutus taseen loppusummaan	c) Vaikutus tilikauden voittoon	d) Vaikutus nettokäyttöpääomaan
Yritys myy voitolla erän tuotteita varastostaan käteismaksua vastaan				
Yritys myy voitolla erän tuotteita varastostaan luotolla				
Yrityksen pörssikurssi nousee voimakkaasti				
Yritys nostaa pitkäaikaisen pankkilainan				
Yritys nostaa lyhytaikaisen pankkilainan				
Tilikauden aikana suoritetaan maksullinen osakeanti				

Liite 3. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio

OSIO 1 YRITYKSEN RAHOITUSRAKENNE: Osa II: Tuloslaskelma, tase ja kassavirrat

TEHTÄVÄ 7.0

Tehtävän kuvaus:

Tarkoituksena on tutustua tärkeimpiin tuloslaskelmasta ja taseesta laskettaviin kassavirtoihin. Kassavirta muodostuu yrityksen kassaan tulevista ja kassasta lähtevistä rahasuorituksista. Erilaisilla kassavirtalaskelmilla saadaan tietoa yrityksen taloudellisesta tilasta ja suorituskyvystä.

Kyseessä olevat kassavirtalaskelmat eroavat yrityksen virallisesta rahoituslaskelmasta, johon tutustutaan osiossa II: tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus.

Suoritustapa:

Tehtävä suoritetaan itsenäisesti. Tutustu ohjeistettuun kirjamateriaaliin ja vastaa kysymyksiin.

OPPIMATERIAALI:

- Luennot ja luentokalvot
- Corporate Finance Fundamentals: Financial Statements, Taxes, and Cash Flow

Palautus:

Jokainen palauttaa tehtävän henkilökohtaisesti Optiman palautuslaatikkoon

Torstaina 10.9.2009 klo 18.00

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan.

Liitteenä:

- kirjallisuusliite
- tase ja tulos Mara Corporation
- Vastauspohja

TEHTÄVÄ

1. Kuvaa mahdollisimman konkreettisesti, mitä käytännössä tarkoittaa
  - a. Operating cash flow
  - b. Capital spending
  - c. Change in NWC
2. Laske yllä olevat luvut oheisesta tuloksesta ja taseesta.

Liite 4. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio

OSIO 1 YRITYKSEN RAHOITUSRAKENNE: Osa II: Tuloslaskelma, tase ja kassavirrat

TEHTÄVÄ 8.0

Tehtävän kuvaus:

Tarkoituksena on jatkaa tutustumista tuloslaskelmasta ja taseesta laskettaviin kassavirtoihin. Kassavirta muodostuu yrityksen kassaan tulevista ja kassasta lähtevistä rahasuorituksista. Erilaisilla kassavirtalaskelmillä saadaan tietoa yrityksen taloudellisesta tilasta ja suorituskyvystä.

Kyseessä olevat kassavirtalaskelmat eroavat yrityksen virallisesta rahoituslaskelmasta, johon tutustutaan osiossa II: tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus.

Suoritustapa:

Tehtävä suoritetaan ryhmässä. Tutustukaa ryhmässä ohjeistettuun oppimateriaaliin ja vastatkaa tehtävän kysymyksiin.

OPPIMATERIAALI:

- Luennot ja luentokalvot
- Corporate Finance Fundamentals: Financial Statements, Taxes, and Cash Flow

Palautus:

Jokainen palauttaa tehtävän henkilökohtaisesti Optiman palautuslaatikkoon

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan.

1. Laske liitteestä 1. (s.78)

- a) OCF
- b) NCS
- c) Change in NWC
- d) Cash Flow From Assets
- e) Cash Flow to Creditors
- f) Cash Flow to Stockholders

2. Cash Flow From Assets

Mitä CFFA tarkoittaa? Mistä se muodostuu?

3. Operating Cash Flow

Mistä OCF syntyy? Mitkä erät jää sen ulkopuolelle ja miksi? Mitä OCF kertoo? Voiko OFC olla negatiivinen?

4. Net Capital Spending

Mistä NCS muodostuu? Mitä NCS kertoo? Voiko NCS olla negatiivinen?

5. Change in Net Working Capital

Mistä CNWC muodostuu? Mitä se kertoo? Voiko se olla negatiivinen?

6. Yhteenvetoa

Jos laskelma on seuraavanlainen:

Operating Cash Flow	750 000 €
Net Capital Spending	250 000 €
Change in NWC	250 000 €

Mitä laskelmasta saadaan selville?

7. Voiko Cash Flow from Assets olla negatiivinen?

8. Voiko yritys rahoittaa toimintaansa muulla tavoin kuin positiivisella kassavirralla (Cash Flow from Assets)

9. Cash flow to Creditors

Mistä se muodostuu? Mitä se kertoo? Voiko se olla negatiivinen?

10. Cash Flow to Stockholders

Mistä se muodostuu? Mitä se kertoo?

Liite 5. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio

OSIO 1 YRITYKSEN RAHOITUSRAKENNE: Osa III: Yrityksen talouden analyysi

TEHTÄVÄ 9.0

Tehtävän kuvaus:

Tarkoituksena on harjoitella yrityksen talouden analyysissä käytettävien tunnuslukujen laskemista ja niiden merkityksien ymmärtämistä.

Suoritustapa:

Tehtävä suoritetaan ryhmässä. Tutustukaa ohjeistettuun kirjamateriaaliin sekä arnettua ROI:n kaavaan ja vastatkaa kysymyksiin.

OPPIMATERIAALI:

- Luennot ja luentokalvot
- Yritysrahoitus: Yrityksen talouden analyysi
- CFF: Chapter III: Working with Financial Statements

Palautus:

Jokainen palauttaa tehtävän henkilökohtaisesti Optiman palautuslaatikkoon

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan.

Tehtävä:

1. Laske ROI % kohdista 1a – 1d ja vertaile niitä. Mitä johtopäätöksiä voit luvuista tehdä?
2. Laske EBITA% em. Kohdista ja vertaile niitä. Mitä johtopäätöksiä voit luvuista tehdä?
3. Laita ROI% ja EBITA% taulukkoon ja rinnakkain ja tarkastele kokonaisuutta. Mitä johtopäätöksiä voit tehdä?

Tehtävässä käytetään seuraavan ROI-kaavaa:

$$\text{ROI \%} = \frac{\text{tulos ennen satunnaisia} + \text{korko} - \text{ja rahoituskulut (+verot)}}{\text{taseen loppusumma} - \text{korottomat velat}}$$

(tilikauden alun ja lopun keskiarvo)

ROI mittaa yrityksen kykyä generoida tuloa suhteessa yrityksen taaseen omaan pääomaan ja vieraaseen korolliseen pääomaan. Täten oman ja vieraan pääoman muutokset vaikuttavat ROI %:iin

Edelleen yrityksen vuotuinen kannattavuus sekä rahoituskulujen määrä vaikuttaa ROI %:iin

Liite 6. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio

OSIO 1 YRITYKSEN RAHOITUSRAKENNE: Osa III: Yrityksentalouden analyysi →

→
TEHTÄVÄ 10.0 →

Tehtävän kuvaus:

Tarkoituksena on soveltaa oman pääomantuotto prosentin (ROE) kaavaa tulossuunnitelman tulosbudjetin laatimiseen.

Suoritustapa:

Tehtävä suoritetaan ryhmässä. Tutustukaa ohjeistettuun kirjalliseen materiaaliin ja vastatkaa kysymyksiin.

OPPIMATERIAALI:

- → Luennot ja luentokalvot
- → Corporate Finance Fundamentals: Working with Financial Statements
- → Yritysrahoitus: Yrityksentalouden analyysi

Palautus:

Jokainen palauttaa tehtävän henkilökohtaisesti Optiman palautuslaatikkoon

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan.

Tehtävä:

TASE

Pysyvät vastaavat		Oma pääoma
- koneet ja kalusto	600 000	600 000
Vaihtuvat vastaavat		Korollinen pitkä VPO
- varasto	250 000	300 000
- rahat ja pankkisaamiset	100 000	Korollinen lyhyt VPO
		25 000
		Ostovelat
		25 000
YHTEENSÄ	950 000	950 000

Vieraan pääomankorkokanta on 12%.

Yritystavoittelee 15%:n oman pääomantuotto omistajille.

 $ROE = 100 \cdot \text{nettotulos} / \text{oma pääoma}$

Nettotulos = liikevoitto - rahoituskulut - verot + rahoitustuotot

Poistosuunnitelman mukaan poistota ja tehdään koneista ja kalustosta 10%.

Muuttuvien kustannusten odotetaan kasvavan 3%, kiinteiden kustannusten 2%.

Veroja maksetaan 30 000 huomioiden edellisen tilikauden palautukset.

Laa yrityksen tulossuunnitelma tulosbudjetti ROE:n avulla siten, että yritys pääsee tavoitteisiinsa, kun edellisen tilikauden tuloslaskelma on seuraavanlainen:

Liite 7. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio

PSIO-1: YRITYKSEN RAHOITUSRAKENNE: Osa III: Yrityksen talouden analyysi →

→ → → ↕

TEHTÄVÄ 11.0 ↕

↕

Tehtävän kuvaus: ↕

↕

Tarkoituksena on jatkaa yrityksen kannattavuudesta kertovien tunnuslukujen laskemista ja soveltamista. → ↕

↕

Suoritustapa: ↕

↕

Tehtävä suoritetaan itsenäisesti. Tutustu ohjeistettuun oppimateriaaliin. Varsinkin Yritysrahoituksen kirja tarjoaa hyvät tiedot tehtävän suorittamiseen. ↕

↕

OPPIMATERIAALI: ↕

- → Luennot ja luentokalvot ↕
- → Yritysrahoitus: Yrityksen talouden analyysi ↕
- → CFF: Chapter III: Working with Financial Statements ↕

↕

Palautus: ↕

↕

Jokainen palauttaa tehtävän henkilökohtaisesti Optiman palautuslaatikkoon ↕

↕

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan. ↕

↕

Yritykseen sijoitettu pääoma on yhteensä 1000 000 euroa. Kokopääoman tuotto (ROA) on 25 % ja vieraan pääoman korko 15 %. Millainen on oman pääoman tuotto % (ROE) erilaisilla tasevaihtoehdoilla? Mitä johtopäätöksiä voit tehdä? ↕

↕

+ ↕

Luvut (1000) ↕						
Oma pääoma ↕	1000	800	600	400	200	0
Vieras pääoma ↕	0	200	400	600	800	1000
Sijoitetun pääoman ↕ tuotto 25 %: a ↕						
Vieraan pääoman ↕ korko 15 %: a ↕						
Tulos ↕						
Oman pääoman ↕ tuotto % ↕						

↕

KAAVAT ↕

↕

Oman pääomantuohto = ROE = $\frac{\text{nettotulos}}{\text{oma pääoma}}$ ↕

→ → ↕

Nettotulos: säännöllisen toiminnan tulos ↕

- → verot ↕
- = nettotulos ↕
- + satunnaiset tuotot ↕
- satunnaiset kulut ↕
- = kokonaistulos ↕

Liite 8. Alkuperäisen oppimistehtävän kehitysversio

PSIO-1 YRITYKSEN RAHOITUSRAKENNE → → → ¶

TEHTÄVÄ 12.0 ¶

Tehtävän kuvaus: ¶

Tehtävän tarkoituksena on kerrata opittuja asioita ja tarkastaa oma osaaminen. ¶

Suoritustapa: ¶

Tehtävä suoritetaan itsenäisesti. Käytä kaikkea oppimateriaalia hyväksi ja vastaa tehtävän kysymyksiin. ¶

OPPIMATERIAALI: ¶

- → Luennot ja luentokalvot ¶
- → Yritysrahoitus: Yrityksen talouden analyysi ¶
- → CFF: Chapter III: Working with Financial Statements ¶

Palautus: ¶

Jokainen palauttaa tehtävän henkilökohtaisesti Optiman palautuslaatikkoon ¶

Tehtävä vaikuttaa arvosanaan ¶

Tehtävä: ¶

1. Kuva yrityksen kassavirtoja eri näkökulmista. Millaisia kassavirtoja on olemassa? Miksi erilaisia kassavirtoja lasketaan – mikä hyöty niistä on? Millä erilaisilla perusteilla kassavirtoja lasketaan? ¶
2. Tutustu v. 37 jaettuun materiaaliin ja kuva mahdollisimman täsmällisesti kahden eri taseen perusteella, milloin tase-erän muutos on rahoituksen lähde, milloin käyttö. Kerro siis se peruste, tasemekanismi, miksinäin on? (source of cash – use of cash) ¶
3. Miten yrityksen operatiivinen kassavirta vaikuttaa yrityksen taseeseen? Kuva siis sitä, miten kassavirta vaikuttaa eri tase-erissä ja missä tapauksessa? (Cash flow from assets) ¶
4. Mitä erilaisia tekijöitä tunnushuvilla mitataan (viisi eri ulottuvuutta). ¶
5. Kuva keskeinen tunnuslukujen jokaisesta eri tekijästä ulottuvuudesta. Kuva siis sen konkreettinen sisältö, konkreettinen tulkinta ja käyttö sekä se, mitä tekijöitä on huomioitava ko. tunnuslukua tarkasteltaessa. ¶
6. Kun tarkastellaan yrityksen ¶
  - > tuloslaskelmaa ja tasetta ¶
  - > erilaisia kassavirtoja (cash flow from assets) ¶
  - > tase-erien muutoksia (source use) ¶
  - > tunnuslukuja ¶

Millaisella tavalla nämä erilaiset laskelmat eroavat toisistaan? Mikä on niiden keskeinen fokus ja suhde toisiin laskelmiin. ¶

Liite 9. Kyselylomake

Sukupuoli: Mies [ ] Nainen [ ]

Ikä: _____

Alla on väittämiä, jotka liittyvät opintojakson ensimmäisen osion (Yrityksen rahoitusrakenne) kirjallisten oppimistehtävien sisältämään ohjeistukseen.

Tarkastele esimerkiksi valittua tehtävää (kts liite: Tehtävä 2.0) ja ympyröi kunkin väittämän kohdalla käsitystäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto asteikolla 1-4, missä 1 = Täysin samaa mieltä 2 = Melko samaa mieltä, 3 = Melko eri mieltä, 4 = Täysin eri mieltä.

Opintojakson sisällöstä kertova itseopiskelumateriaali antoi tukea opintojakson aloittamiseen (vastaa vain, jos käytit itseopiskelumateriaalia)

1   2   3   4

Oppimistehtävissä käytettävän oppimateriaalin ohjeistaminen edesauttoi tehtävien suorittamista

1   2   3   4

Oppimistehtävien sisältöä avaavat tehtäväkuvaukset edesauttoivat tehtävien suorittamista

1   2   3   4

Oppimistehtävien suoritustapojen ohjeistaminen edesauttoi tehtävien suorittamista

1   2   3   4

Oppimistehtävien tavoitteiden ja tarkoitusperien mainitseminen oppimistehtävissä tuki tehtävien suorittamista

1   2   3   4

Oppimistehtävien sisältämät ohjeistukset kokonaisuutena lisäsivät ohjausta osion aikana

1   2   3   4

Oppimistehtävien sisältämät ohjeistukset kokonaisuutena tukivat työskentelyä tehtävien parissa

1   2   3   4

Mielestäni samankaltaista ohjeistusta tulisi lisätä oppimistehtäviin yleisemmin Laureassa

1   2   3   4

Mainitse, mikä oli mielestäsi hyvää oppimistehtävien ohjeistuksessa

---

Mainitse parannusehdotus/ehdotuksia oppimistehtävien ohjeistukseen

---

Seuraavat väittämät liittyvät opintojakson toisen osion (Tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus) Optima-verkkotyötilan ja sen etusivun ominaisuuksiin.

Vertaa osiossa käytettyä etusivullista verkkotyötilaa tavalliseen verkkotyötilaan (kts liite: Optiman etusivut) ja ympyröi kunkin väittämän kohdalla käsitystäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto asteikolla 1-4, missä 1 = Täysin samaa mieltä 2 = Melko samaa mieltä, 3 = Melko eri mieltä, 4 = Täysin eri mieltä.

Etusivullinen verkkotyötila tukee opiskelua enemmän kuin tavallinen verkkotyötila

1   2   3   4

Etusivullinen verkkotyötila tarjoaa paremmin informaatiota opintojaksosta kuin tavallinen verkkotyötila

1   2   3   4

Etusivullinen verkkotyötila tuottaa lisähyötyä verrattuna tavalliseen verkkotyötilaan

1   2   3   4

Etusivullisen verkkotyötilan ulkoasu on miellyttävämpi kuin tavallisen verkkotyötilan ulkoasu

1   2   3   4

Opintojakson materiaalin linkittäminen kansioiden lisäksi myös verkkotyötilan etusivulle on hyödyllistä

1   2   3   4

Käytän mieluummin etusivullista verkkotyötilaa kuin tavallista verkkotyötilaa

1   2   3   4

Etusivullinen verkkotyötila tarjoaa enemmän ohjausta opintojakson aikana kuin tavallinen verkkotyötila

1   2   3   4

Mielestäni etusivullisia verkkotyötiloja tulisi käyttää muillakin opintojaksoilla Laureassa

1   2   3   4

Mainitse, mikä oli mielestäsi hyvää etusivullisessa verkkotyötilassa

---

Mainitse etusivulliseen verkkotyötilaan liittyvä parannusehdotus/ehdotuksia

---

KIITOS VASTAUKSISTA!